

Innst. S. nr. 345

(2008–2009)

**Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen**

St.prp. nr. 68 (2008–2009)

**Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om
kommuneproposisjonen 2010**

Innhold

		Side		Side	
1.	Regjeringens politikk for kommunesektoren	5	6.2.1.2	Komiteens merknader	24
1.1	Sammendrag	5	6.2.2	Lovfesting av krisesentertilbud	25
1.2	Komiteens merknader	5	6.2.2.1	Sammendrag	25
			6.2.2.2	Komiteens merknader	25
			6.3	Kultur- og kirke departementet	25
2.	Det økonomiske opplegget for 2010	10	6.3.1	Sammendrag	25
2.1	Sammendrag	10	6.4	Kunnskapsdepartementet	25
2.2	Komiteens merknader	11	6.4.1	Sammendrag	25
2.2.1	Inntektsrammer for 2010	11	6.4.2	Komiteens merknader	26
2.2.2	Kommunenes frie inntekter	12	6.5	Miljøverndepartementet	29
2.2.3	Rammefinansiering	13	6.5.1	Ny plandel i plan- og bygningsloven .	29
2.2.4	Innlemming av øremerkede tilskudd ..	13	6.5.1.1	Sammendrag	29
2.2.5	Skattøre	13	6.5.1.2	Komiteens merknader	29
2.2.6	Skjønnsrammen for 2010	14	6.5.2	Ny naturmangfoldlov	31
			6.5.2.1	Sammendrag	31
			6.5.2.2	Komiteens merknader	31
3.	Endringer i det økonomiske opplegget for 2009	14	6.6	Fiskeri- og kystdepartementet	31
3.1	Sammendrag	14	6.6.1	Sammendrag	31
3.2	Komiteens merknader	14	6.7	Fornyings- og administrasjonsdepartementet	31
			6.7.1	Sammendrag	31
4.	Endringer i inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner	15	6.8	Landbruks- og matdepartementet	32
4.1	Sammendrag	15	6.8.1	Sammendrag	32
4.2	Komiteens merknader	16	6.8.2	Komiteens merknader	32
			6.9	Helse- og omsorgsdepartementet	32
5.	Forvaltningsreformen	19	6.9.1	Omsorgsplan 2015	32
5.1	Sammendrag	19	6.9.1.1	Sammendrag	32
5.2	Komiteens merknader	19	6.9.1.2	Komiteens merknader	32
			6.9.2	Opptrappingsplan for rusfeltet	33
			6.9.2.1	Sammendrag	33
			6.9.2.2	Komiteens merknader	33
6.	Oppgavefordeling og regelverk – endringer på fagdepartementenes områder	23	6.9.3	Omlegging av finansiering av fysioterapitjenesten	34
6.1	Kommunal- og regionaldepartementet	23	6.9.3.1	Sammendrag	34
6.1.1	Ny forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning ...	23	6.9.3.2	Komiteens merknader	34
6.1.1.1	Sammendrag	23	6.9.4	St.meld. nr. 12 (2008–2009) En gledelig begivenhet – jordmortjenesten i kommunene	34
6.1.2	Ny byggesaksdel i plan- og bygningsloven	23	6.9.4.1	Sammendrag	34
6.1.2.1	Sammendrag	23	6.9.4.2	Komiteens merknader	34
6.1.2.2	Komiteens merknader	23	6.9.5	Forskrift om vederlag for opphold i institusjon	34
6.1.3	Anmodningsvedtak – startlån	23	6.9.5.1	Sammendrag	34
6.1.3.1	Sammendrag	23	6.9.6	Harmonisering av den kommunale sosial- og helselovgivningen (Bernt-utvalget) og Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)	34
6.1.3.2	Komiteens merknader	24	6.9.6.1	Sammendrag	34
6.1.4	Ny bostøtte	24	6.9.6.2	Komiteens merknader	35
6.1.4.1	Sammendrag	24	6.9.7	Tilskudd til vertskommuner	35
6.1.4.2	Komiteens merknader	24	6.9.7.1	Sammendrag	35
6.2	Barne- og likestillingsdepartementet ..	24			
6.2.1	Ny handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet	24			
6.2.1.1	Sammendrag	24			

	Side		Side
6.9.8	Lovforslag om behandling i utlandet – endret finansieringsansvar	35	
6.9.8.1	Sammen drag	35	
6.9.9	Samhandlingsreformen	36	
6.9.9.1	Sammen drag	36	
6.9.9.2	Komiteens merknader	36	
6.9.10	Alkoholloven – skjenketider	38	
6.10	Justis- og politidepartementet	39	
6.10.1	Sammen drag	39	
6.10.2	Komiteens merknader	39	
6.11	Arbeids- og inkluderingsdepartementet	39	
6.11.1	Sammen drag	39	
6.11.2	Komiteens merknader	40	
6.12	Finansdepartementet	40	
6.12.1	Sammen drag	40	
6.12.2	Komiteens merknader	41	
7.	Konsultasjonsordningen	41	
7.1	Sammen drag	41	
7.2	Komiteens merknader	41	
8.	Fornyning i kommunal sektor	42	
8.1	Sammen drag	42	
8.1.1	Fortsatt behov for fornyning	42	
8.1.2	Kvalitet i kommunale tjenester	42	
8.1.3	Lokal samfunnsutvikling	42	
8.1.4	Tillitskapende forvaltning og arbeids- gruppe om styrket egenkontroll	43	
8.1.5	IKT i kommunene i et fornyingsperspektiv	43	
8.1.6	Forsøk etter forsøksloven	43	
8.2	Komiteens merknader	44	
9.	Regjeringens språkpolitikk og bruken av nynorsk i kommunene ...	45	
9.1	Sammen drag	45	
10.	Utviklingstrekk kommunal organisering	45	
10.1	Sammen drag	45	
10.2	Komiteens merknader	45	
11.	Strykeadgang ved lokalvalg og forsøk med elektronisk valg	46	
11.1	Sammen drag	46	
11.2	Komiteens merknader	46	
12.	Utviklingen i kommuneøkonomien til og med 2008	47	
12.1	Sammen drag	47	
12.2	Komiteens merknader	47	
13.	Omfang og kvalitet i kommunale tjenester	47	
13.1	Sammen drag	47	
13.2	Komiteens merknader	48	
13.2.1	Eldreomsorgen	48	
14.	Skjønnsfordelingen i 2008 og prosjekter finansiert gjennom prosjektskjønnet	50	
14.1	Sammen drag	50	
14.1.1	Skjønnsfordelingen i 2008	50	
14.2	Komiteens merknader	50	
15.	Forslag fra mindretall	50	
16.	Komiteens tilråding	52	
	Vedlegg	53	

Innst. S. nr. 345

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

St.prp. nr. 68 (2008–2009)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om kommuneproposisjonen 2010

Til Stortinget

1. REGJERINGENS POLITIKK FOR KOMMUNESEKTOREN

1.1 Sammendrag

I proposisjonen slås det fast at Regjeringens mål er en sterk kommunal sektor som tar ansvar for sentrale velferdstjenester. Regjeringen ønsker fortsatt styrking av tjenestetilbudet og et sterkt fokus på fellesskapsløsninger. Dette betyr blant annet flere og bedre tjenester innen oppvekst, pleie og omsorg og utdanning.

Regjeringen vil at alle kommuner skal ha forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere. Dette betyr at alle innbyggere skal ha tilgang på gode velferdstjenester uavhengig hvor i landet de er bosatt.

Regjeringen har arbeidet for å bedre kommunesektorens økonomiske situasjon, og sektoren har hatt sterk inntektsvekst. Samtidig som kommunesektoren har blitt tilført betydelige midler har aktiviteten i sektoren økt kraftig, og flere kommuner har en vanskelig økonomisk situasjon. For å motvirke innstramminger som kan ramme sysselsettingen og svekke tjenestetilbudet i en del kommuner, foreslår regjeringen å styrke kommuneøkonomien med ytterligere 1 mrd. kroner i 2009. Regjeringens økonomiske opplegg for kommunesektoren er nærmere omtalt i øvrige kapitler i innstillingen.

I St.meld. nr. 33 (2007–2008) understreker Regjeringen betydningen av det lokale selvstyre som en forutsetning for et levende lokaldemokrati. En mer sentralisert styringsmodell med sterkere statlig

styring, for eksempel gjennom stykkprisfinansiering, avvises.

Kommunal- og regionaldepartementet har siden høsten 2008 fremmet to odelstingsproposisjoner med forslag om lovendringer som skal legge forholdene til rette for en fortsatt tillitskapende forvaltning og en styrket etisk praksis i kommunesektoren.

Forvaltningsreformene som gjennomføres fra 1. januar 2010 innebærer en styrking av det regionale folkevalgte nivået ved at fylkeskommunene får tilført en rekke nye oppgaver. Det regionale folkestyret styrkes og forvaltningen blir mer effektiv og samordnet, etter Regjeringens vurdering.

1.2 Komiteens merknader

En sterk kommunal sektor til beste for innbyggerne

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Inger Løite, Tom Strømstad Olsen og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, fra Høyre, Kari Lise Holmberg og Bent Høie, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Anna Ceselie Brustad Moe, og fra Venstre, Vera Lysklætt, viser til Regjeringens framlegg Kommuneproposisjonen 2010.

Komiteen viser til at kommunal sektor forvalter en stor del av fellesskapets ressurser og er en viktig arbeidsgiver, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og tjenestetilbyder. Kommunesektorens inntekter utgjør om lag 17 pst. av bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge, og sektoren står for i underkant av 15 pst. av utførte timeverk i landet. Ifølge proposisjonen har disse andelene vært stabile de siste 7 år etter

at sykehusene ble overført til staten. Komiteen vil understreke at gode og forutsigbare rammevilkår for kommunesektoren er viktig for landets utvikling, for utviklingen i lokalsamfunnene og for den enkelte innbyggers livskvalitet. Et godt tilbud innenfor basis-tjenester som barnehage, barnevern, skole, lokalt hel-sevesen og omsorgen for eldre og andre pleietren-gende er etter komiteens mening helt nødvendig i et moderne velferdssamfunn.

Komiteen vil vise til at det er bred oppslutning om kommunesektorens viktige roller som grunnmur i det norske velferdssamfunnet, og vil understreke betydningen av kommuner og fylkeskommuner som arena for et sterkt lokaldemokrati.

Komiteens medlemmer fra Frem-skriftspartiet og Høyre mener at kommunene bør ha den nødvendige friheten til å legge til rette for vekst og velstandsøkning, og tar avstand fra de delene av Regjeringens politikk som går ut på å hin-dre utvikling og økonomisk vekst. Disse med-lemmer har sett fordelene av konkurranse innen en rekke andre områder, og ser et stort potensial hvis kommunene på samme måte konkurrerer om å til-trekke næringsliv og dyktige samfunnsborgere.

Disse medlemmer mener at lokal selvbe-stemmelse sikrer nærhet til beslutningene, medbe-stemmelse for innbyggerne og et levende demokrati. Disse medlemmer vil vise til at disse medlemmer ved behandlingen av regionsreformen i Innst. S. nr. 166 (2006–2007), jf. St.meld. nr. 12 (2006–2007), fremmet en rekke forslag om nye oppgaver til kom-munene, samt forslag om overgang fra dagens treni-våmodell med stat, fylker og kommuner, til en mer effektiv forvaltningsmodell med de to nivåene stat og kommuner.

Komiteens medlemmer fra Frem-skriftspartiet vil påpeke at disse medlemmer har et annet kommunalpolitisk utgangspunkt enn de andre partiene, og at kjernen i disse med-lemmers kommunepolitikk er å øke enkeltmennes-kets handlefrihet gjennom å begrense offentlige inn-grep og restriksjoner. Det offentlige skal derfor ikke ta på seg oppgaver som enkeltpersoner, bedrifter eller private kan løse like godt eller bedre.

Disse medlemmer vil fremheve at kommu-nenes og lokaldemokratiets rolle er å sikre enkelt-mennesket valgfrihet og mulighet til i størst mulig grad å påvirke beslutninger som angår dem selv. Samtidig ser disse medlemmer at det på grunn av blant annet stordriftsfordeler er hensiktsmessig at en del klart avgrensede offentlige oppgaver løses og finansieres av staten.

Komiteen mener at en god nok kommuneøko-nomi i den enkelte kommune er helt avgjørende for at

innbyggerne skal oppleve at de lokalt folkevalgte kan utvikle et tjenestetilbud som er tilpasset de lokale utfordringene.

Komiteen vil understreke at likeverdige tje-nestetilbud i hele landet er viktig for å opprettholde bosettingsmønsteret og bidra til mindre sentralise-ring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstre-parti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen vil fortsette sin satsing på kommunesektoren i 2010, og legger opp til en realvekst i de samlede inntektene på mellom 5 og 6 mrd. kroner målt fra oppdatert anslag på regnskap for 2009 i Revidert nasjonalbud-sjett 2009. Dette kommer i tillegg til 32 mrd. kroner i økte inntekter i perioden 2005 til 2009. Sammenlig-net med nivået i saldert budsjett for 2009, innebærer Regjeringens forslag en vekst i de frie inntektene på 6,5 mrd. kroner for 2010.

Flertallet har merket seg at Regjeringen i pro-posisjonen lister opp en rekke nye utfordringer og oppgaver for kommunene i de nærmeste år. Kommu-nesektoren vil få viktige oppgaver å gjennomføre innenfor en ny klima- og miljøpolitikk. Kommune-helsetjenesten skal styrkes og legges om med økt vekt på forebygging og folkehelse. Overføringen av oppgaver i kjølvannet av forvaltningsreformen vil bli krevende, ikke minst for fylkeskommunene som skal overta drift av størstedelen av dagens riksveier med tilhørende ferjesamband. Flertallet vil under-streke at det vil kreves et fortsatt nært og godt samar-beid mellom de ulike forvaltningsnivåene når så betydelige flyttinger av oppgaver til det lokale og regionale nivået skal gjennomføres. Flertallet har merket seg at konsultasjonsordningen mellom staten og kommunesektoren nå blir evaluert med tanke på denne situasjonen.

Komiteens medlemmer fra Frem-skriftspartiet, Høyre, Kristelig Folke-parti og Venstre viser til at regjeringen Stolten-berg II har skapt en forventningskrise i Kommune-Norge. Gjennom media og i den politiske debatten skapes det et inntrykk av at Kommune-Norge har fått 32 mrd. kroner til å forbedre tjenestetilbudet. Det er feil. Landstinget i KS vedtok i 2008 en resolusjon om dette temaet. Der heter det:

"Den økonomiske situasjonen i kommunesekto-ren er krevende. Inntektsøkningen de siste årene har i all hovedsak vært knyttet til nye oppgaver og sam-tidig har kostnadene økt gjennom renteøkninger, lønnsutviklingen og sterk vekst i byggekostnadene. I realiteten har kommunesektorens frie inntekter blitt redusert både i 2007 og 2008. Innbyggernes forvent-ninger til dekningsgrader og kvalitet på tjenestene er økende. Derfor opplever kommunal sektor en uba-

lanse mellom innbyggernes forventinger, som i betydelig grad er skapt av sentrale myndigheter, og de lokale muligheter for å bygge ut tjenestetilbudet. Dette misforholdet utgjør et demokratisk problem."

Disse medlemmene slutter seg til denne beskrivelsen. Den bekreftes også av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi som i sin rapport fra april 2009 sier:

"Netto driftsresultat er utvalgets hovedindikator for mål på økonomisk balanse i kommunar og fylkeskommunar."

Utvalget sier videre:

"Rekneskapstala for 2008 indikerer at kommunane utenom Oslo samla sett hadde eit netto driftsresultat på -0,7 pst., ein sterk reduksjon frå 5,2 pst. i 2006 og 1,9 pst. i 2007."

Disse medlemmer viser til at et netto driftsresultat på -0,7 pst. er det dårligste siden en begynte å måle dette resultatet. Regjeringen Stoltenberg II overtok en kommunesektor i 2005 som var i balanse, hadde et netto driftsresultat over 3 pst. og som hadde kostnadene under kontroll. Disse medlemmer mener at de forventningene som ble skapt gjennom en for raskt vekst for sektorene i 2006, kombinert med innstramminger i 2007 og 2008, har skapt en situasjon der sektoren igjen er ute av balanse. Dette vil gå ut over sektorens muligheter for å vedlikeholde og investere i bygningsmassen og har skapt en forventningskrise i kommunesektoren.

Tall fra Revidert nasjonalbudsjett 2008 viser at regjeringen Stoltenberg II har prioritert kommunesektoren lavere enn regjeringen Bondevik II. I 2002–2005 utgjorde inntektene i kommunesektoren i pst. av BNP for Fastlands-Norge henholdsvis 17,1, 17,6, 17,2 og 17,1. Under Stoltenberg II har andelen gått ned fra 17,3 i 2006 til 16,9 i 2008. Den største nedgangen i antall ROBEK-kommuner skjedde i 2005, mens utviklingen snudde i 2008, og en ser igjen en økning i antall kommuner som kommer under økonomisk administrasjon.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen bruker svært mange tall for å skape et inntrykk av at kommunesektoren er blitt satt i stand til å ha en kvalitet og kapasitetsøkning i løpet av perioden. Utfordringen med disse tallene er at de ikke tar hensyn til kostnadsutvikling, oppgaveendring og endringer i befolknings sammensetningen. For eksempel brukes årsverksveksten i pleie- og omsorgssektoren som et bevis for en kvalitetsheving i eldreomsorgen. I realiteten viser årsverksutviklingen at en har opprettholdt standarden fra 2005, fordi en har tatt høyde for utviklingen i antall eldre som har behov for pleie og den store økningen som det har vært for personer under 67 år som har behov for pleie.

Disse medlemmer viser i den sammenheng til svar på spørsmål nr. 1206 til kommunal- og regionalministeren. Der fremkommer utviklingen i kommunesektorens samlede inntekter fra og med 2002, korrigert for oppgaveendringer, endringer i innbyggertallet og alderssammensetning i faste priser. Statsråden skriver i svaret:

"Fra innbyggernes ståsted er utviklingen i de samlede inntektene mest interessant, siden nivået på kommunesektorens samlede inntekter sier noe om omfanget av de kommunale velferdstjenestene. Dersom kommunene har fått tilført nye oppgaver som følges av økte inntekter, innebærer dette en velferdsøkning hos befolkningen. Dersom inntektsveksten skyldes at oppgaver flyttes fra staten til kommunesektoren, øker ikke dette innbyggernes samlede tilbud av offentlige tjenester. Utvalget tar hensyn til dette ved å korrigere for oppgaveoverføringer, men ikke for helt nye oppgaver, når veksten i samlede inntekter beregnes."

Disse medlemmer viser til at statsråden sier at det ikke er mulig å gi et fullstendig bilde av veksten i perioden 2001–2005 fordi staten i 2002 overtok ansvaret for spesialisthelsetjenesten. Dermed blir sammenlikningen de tre siste årene for regjeringen Bondevik II, mot de tre første årene for regjeringen Stoltenberg II vanskelig. Ut fra tabellen i svaret vil veksten i de samlede inntektene for kommunesektoren være henholdsvis 4,7 pst. vekst i perioden 2002–2005 og 4,6 pst. vekst i perioden 2005–2008.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at kommunesektoren har hatt store utfordringer knyttet til kostnadsveksten. Den skyldes både mangelen på arbeidskraft og betydelige renteøkninger. Regjeringen har ikke vist evne til å ta inn over seg disse nye utfordringene som kommunesektoren står overfor. Høyre og Venstre har foreslått en økonomisk ramme for kommunesektoren i 2007, 2008 og 2009 som hadde gitt kommunene et økonomisk handlingsrom på linje med Regjeringens opplegg. Disse partienes alternativ innebærer at en større andel av inntektene hadde kommet gjennom at kommunene hadde fått beholdt en større andel av egne skatteinntekter. Men i motsetning til Regjeringens opplegg ville et samlet opplegg fra henholdsvis Høyre og Venstre ha betydd en jevnere vekst for sektoren, fortsatt fokus på effektivisering og fornying og forventninger til sektoren i samsvar med de økonomiske rammene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at Regjeringen i liten grad forholder seg til utgiftsveksten i kommunal sektor. Selv om inntektsveksten har vært på ca. 32 mrd. kroner i perioden 2005–2009, så har utgiftsvek-

sten vært enda høyere og kan anslås til om lag 34 mrd. kroner. Senterpartiets ordfører på Østre Toten har regnet på forholdet mellom inntektsvekst og utgiftsvekst, og framførte resultatet på KS' ordførerkonferanse i mai. For Østre Toten sin del var økningen i inntekter på 8 pst. i 2008 og økningen i utgifter på 11 pst. Med en slik utvikling er det forståelig at 2008 ble et av de svakeste årene målt i økonomisk resultat for kommunene på mange år.

Disse medlemmer viser til praksisen fra dagens regjering med at kommuner får tilskudd det første året et tiltak blir innført, men at Regjeringen deretter fjerner tilskuddet. Denne praksisen medfører at kommuner blir pålagt oppgaver som ikke er finansierte. Under regjeringen Stoltenberg II har kommuner og fylkeskommuner fått stadig flere lovpålagte oppgaver, uten at finansieringen følger med. Dette medfører at kommunene må kutte i sine øvrige ansvarsområder.

Satsing på kommunesektoren gir økt velferd

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Regjeringen har som mål at tjenestetilbudet i kommunene og fellesskapsløsningene fortsatt skal styrkes. Satsingen på kommunesektoren i denne stortingsperioden har til nå bidratt til at sysselsettingen har økt med mellom 30 000 og 35 000 årsverk. Ifølge proposisjonen har 38 400 flere barn fått barnehageplass siden 2005. I de kommunale omsorgstjenestene er personellinnsatsen økt med 12 500 årsverk i årene 2006, 2007 og 2008. For grunnskolesektoren var den samlede veksten i avtalte årsverk på om lag 5 200 i den samme perioden. Flertallet viser til den styrkingen som har skjedd med kommuneøkonomien i denne perioden, og at kommunene har utvidet tilbudene på de samme områdene som har blitt prioritert fra regjering og storting. Flertallet har også merket seg at kommunesektoren som helhet har styrket sin økonomiske situasjon i denne perioden. Det er nå 42 kommuner på den såkalte ROBEK-listen, mot 118 i 2004 og 47 i april 2008.

Flertallet har merket seg den dokumentasjon som er lagt fram bl.a. av KS om store forskjeller mellom kommunene i økonomisk resultat i 2008, og om variasjonene fra år til år for sektoren som helhet. Flertallet vil understreke viktigheten av langsiktighet og forutsigbarhet, og vise til at endringene i inntektssystemet for kommunene som ble vedtatt i 2009, vil bidra til dette. Det samlede økonomiske opplegget for 2009 og 2010 viser at Regjeringen legger opp til fortsatt styrking av den kommunale økonomien.

Flertallet vil vise til at den reelle veksten i kommunesektorens samlede inntekter i perioden

2001–2005 var 19,6 mrd. kroner sammenlignet med 32 mrd. kroner i perioden 2005–2009 – jf. svar fra statsråd Magnhild Meltveit Kleppa på skriftlig spørsmål 1206 (2008–2009) fra Bent Høie. Ut fra disse tall ville primærkommunene hatt 10 mrd. kroner mindre i inntekter i 2009 om veksten hadde fortsatt som under regjeringen Bondevik II. Denne forskjellen utgjør om lag 20 pst. av brutto driftsutgifter i grunnskolen. Utrechnet pr. innbygger er forskjellen i overkant av 2 000 kroner pr. innbygger. Flertallet konstaterer at kommunene med den samme inntektsutvikling som under den forrige regjeringen, ville vært i en umulig økonomisk situasjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er uenig i at Regjeringen har bedret kommunenes økonomiske situasjon. Disse medlemmer viser til at kommunene fikk et betydelig økonomisk løft i 2006, men at det siden den gang har gått nedover. Disse medlemmer viser til at dette blant annet skyldes at Regjeringen ved hvert eneste statsbudsjett og reviderte nasjonalbudsjett har bommet i sine anslag på kostnadsvekst og demografi.

Disse medlemmer viser til at KS har meldt om at 2008 var et rekordsvakt år for Kommune-Norge hvor over halvparten av landets kommuner hadde et negativt netto driftsresultat. KS har videre påpekt at veksten i frie inntekter ikke er i tråd med deres krav om en realvekst til kommunene på 7,5 mrd. kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet slutter seg til dette kravet. I kommuneproposisjonen fremgår det at kommunene vil få en realvekst på 5,3 mrd. kroner. Disse medlemmer registrerer at ettersom Regjeringen har regnet inn økningene som ble presentert i tiltakspakkene og revidert, så er den reelle økningen som Regjeringen legger frem i kommuneproposisjonen for kommunene på mellom 1 og 2 mrd. kroner.

Disse medlemmer mener at Regjeringens økonomiske opplegg for kommunene ikke i tilstrekkelig grad tar innover seg de utfordringer kommunene står overfor. Ikke bare mangler mange kommuner midler til nødvendig styrking av tjenestene i tråd med økende behov, mange kommuner har også foretatt store kutt i investeringer og velferdstilbudet til innbyggerne.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at veksten i antall årsverk i pleie- og omsorgssektoren i perioden 2004–2007 er 7 300 ifølge KS, hvilket er 2 200 færre enn

Regjeringen oppgir. Disse medlemmer er kjent med at Regjeringen baserer seg på tall fra SSB som også omfatter sykemeldte og ansatte som er i fødselspermisjon, som betyr at tallet gir et skjevt bilde av det faktiske antallet ansatte som er arbeid i sektoren. Slik disse medlemmer ser det, gir tallene fra KS dermed en bedre indikasjon på den reelle personalsituasjonen i sektoren.

Disse medlemmer viser videre til Innst. S. nr. 150 (2006–2007) der representanter for Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti gikk inn for en forpliktende opptrappingsplan for omsorgstjenesten med konkrete måltall for å styrke tilbudet, samt vedtak om fremdriftsplan og bevilgninger. Disse medlemmer konstaterer at regjeringspartiene ikke støttet dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser videre til disse partienes alternative budsjett for perioden 2007–2009 der det er foreslått å styrke rekruttering av fagpersonell som leger og sykepleiere, blant annet gjennom tilskudd til utjevning av lønnsforskjeller mellom kommune og spesialisthelsetjenesten, samt en kompetansepott som omfatter sykepleiere. Det er også foreslått flere kvalifiseringstiltak for ufaglærte, samt økt støtte til forskning og fagutvikling i omsorgssektoren. Videre viser disse medlemmer til at Høyre og Venstre også har gått inn for å utvikle flere desentraliserte tilbud i spesialisthelsetjenesten som kan understøtte den kommunale helse- og omsorgstjenesten, eksempelvis i form av ambulerende team.

På bakgrunn av omfattende dokumentasjon på svikt i tilbudet om habilitering og rehabilitering både i kommuner og helseforetak har representanter for Høyre ved to anledninger i inneværende periode fremmet forslag om en opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering. Dette vil bidra til at mennesker som er rammet av skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse får bedre mulighet for å mestre hverdag og jobb. Disse medlemmer konstaterer at regjeringspartiene har stemt ned forslaget, og at regjeringen Stoltenberg heller ikke har gått inn for økte bevilgninger til dette formålet.

Utfordringer og muligheter i dagens økonomiske situasjon

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at finanskrisen har gitt økonomiske tap for mange kommuner. Flertallet vil peke på at en stor og økonomisk solid kommunal sektor er positivt med tanke på å unngå de store tap av arbeidsplasser og velferdstjenester som følge av finanskrisen. Regjeringen har i betydelig grad brukt kommunesektoren som et red-

skap for å bidra til midlertidig sysselsetting som samtidig gir stor verdiskaping. I alt fikk kommunesektoren 6,4 mrd. kroner av vinterens tiltakspakke for bl.a. vedlikehold og opprusting av bygninger og infrastruktur.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det i kommuneproposisjonen er lagt til grunn at skatteinngangen til kommune skal øke med 300 mill. kroner. Disse medlemmer mener det er stor usikkerhet knyttet til resultatet i 2010 på grunn av utviklingen i norsk økonomi. Disse medlemmer ser at finanskrisen gir økt usikkerhet i kommunene, og at den negative utviklingen i sysselsetting vil gi store utslag på skatt og sosialhjelpsutgiftene. Disse medlemmer mener også det vil være en stor usikkerhet om skatteoppgjøret i november 2009 pga. verditap skatteyttere har realisert i 2009. Disse medlemmer mener at prioritering av økonomisk handlefrihet i kommunene er viktig for å kunne håndtere negative overraskelser.

Disse medlemmer mener det er betydelige utfordringer i kommunesektoren knyttet til dagens økonomiske situasjon. Disse medlemmer ser at konjunkturedgangen svekker arbeidsmarkedet, og sikkerhet om utvikling i sysselsetting kan få store utslag på skatt og sosialhjelpsutgifter lokalt. Disse medlemmer ser også at arbeidsledigheten kan øke til over 120 000 ledige i 2010 og kan på lang sikt øke kommunenes kostnader til sosialhjelp med 1,2 mrd. kroner. Disse medlemmer mener at mange kommuner nå må justere opp kostnadene, og ifølge KS' budsjettundersøkelse har ikke kommunene budsjettet med økte sosialhjelpsutgifter for 2009.

Regjeringen innførte i 2007 Kvalifiseringsprogrammet som har som hovedmål å redusere bruken av sosialhjelp. I kommuneproposisjonen er det varslet at kompensasjonen som er tildelt kommunene skal innlemmes i rammetilskuddet til kommunene fra 2011. Disse medlemmer frykter at dette vil innebære et lavere tilskudd til kommunene og et dårlig Kvalifiseringsprogram i krisetider.

Disse medlemmer viser videre til Fremskrittspartiet alternative tiltakspakke hvor det er foreslått omfattende tiltak overfor kommunesektoren med henholdsvis 3 mrd. kroner til å redusere vedlikeholdsetterslepet i kommunesektoren, og 1 mrd. kroner til å redusere vedlikeholdsetterslepet i grunnskole og videregående skole. Fremskrittspartiet foreslo også å øke investeringstakten i kommunesektoren med henholdsvis 1,5 mrd. kroner øremerket til nye investeringer i kommunesektoren og 1,5 mrd. kroner til styrking av investeringstilskuddet til omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Disse medlemmer mener forslagene vil sikre oppdrag til lokale entreprenører, noe som betyr sikrere arbeidsplasser. Sam-

tidig vil en oppgradering av kommunale bygg og skoler øke bygningenes verdi.

Behov for systematisk samarbeid

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil uttrykke skepsis til Regjeringens manglende tiltak for effektivisering og modernisering i kommunesektoren. Disse medlemmer mener at utover Kvalitetskommuneprogrammet har Regjeringens arbeid med fornying i kommunesektoren stoppet opp. Kommunene er nå inne i et tøft arbeid med omstilling og effektivisering for å få utgiftene i samsvar med inntektsnivået. Hvis ikke kommunene i dette arbeidet får muligheter til å omstille og effektivisere for å få mer igjen for pengene, blir konsekvensene reduksjoner i tjenestetilbudet og redusert kvalitet. Disse medlemmer mener at kommunene ikke får den tilstrekkelige drahjelpen av Regjeringen i omstillingsarbeidet. Regjeringen gjør tvert imot arbeidet vanskeligere ved å fremstille situasjonen i Kommune-Norge helt annerledes enn det som er tilfellet og ved stadig å komme med nye løfter på vegne av kommunene uten at det følger med mer penger.

Disse medlemmer vil påpeke at en effektivisering på 1 pst. i kommunesektoren vil frigjøre om lag 2,4 mrd. kroner, som kan benyttes til enda bedre tjenester.

2. DET ØKONOMISKE OPPLEGGET FOR 2010

2.1 Sammendrag

I proposisjonen påpekes det at kommunesektoren har fått et betydelig inntektsløft under den sittende regjeringen. Fra 2005 til 2009 anslås realveksten i kommunesektorens samlede inntekter til i underkant av 32 mrd. 2009-kroner, tilsvarende 12 pst. Den reelle veksten i kommunesektorens frie inntekter anslås til om lag 15 mrd. kroner.

I 2010 legger Regjeringen opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 5 og 6 mrd. kroner i 2010. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i Revidert nasjonalbudsjett 2009.

Av veksten i samlede inntekter i legges det opp til at 4 mrd. kroner kommer som frie inntekter. Veksten i frie inntekter i 2010 kommer i tillegg til en styrking av de frie inntektene i 2009 etter saldert budsjett med 2,5 mrd. kroner. Dette inkluderer 1,2 mrd. kroner i økte frie inntekter i forbindelse med tiltakspakken og 1 mrd. kroner i vekst i kommunenes frie inntekter i revidert budsjett 2009. I tillegg er anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2009 oppjustert med 0,3 mrd. kroner i Revidert nasjonalbudsjett 2009. Forslaget til samlet vekst i de frie inntektene for 2010

i forhold til saldert budsjett 2009 er dermed 6,5 mrd. kroner.

Veksten i de frie inntektene må blant annet ses i sammenheng med at den demografiske utviklingen antas å medføre økte utgifter for kommunesektoren i 2010. Beregninger utført av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi indikerer at kommunesektoren kan få merutgifter i 2010 i størrelsesorden 1,5 mrd. kroner knyttet til den demografiske utviklingen.

Av veksten i frie inntekter på 4 mrd. kroner, skal 2,5 mrd. kroner gå til kommunene og 1,5 mrd. kroner til fylkeskommunene.

Veksten i de frie inntektene vil gi rom for en økning i midlene til øvrige riksveier som blir fylkesveier fra 1. januar 2010 på 1 mrd. kroner, en styrking av skoletilbudet og det kommunale barnevernet, og en oppfølging av Omsorgsplan 2015.

Kommunal- og regionaldepartementet foreslår at den samlede skjønnsrammen for 2010 blir satt til 2 091 mill. kroner. Av denne rammen fordeles 1 686 mill. kroner til kommunene, mens 405 mill. kroner går til fylkeskommunene.

Med de foreslåtte endringene utgjør skjønnskuddets basisramme 1 029 mill. kroner for kommunene og 341 mill. kroner for fylkeskommunene i 2010.

Kommuner og fylkeskommuner som fremdeles har høyere sats på arbeidsgiveravgiften enn de hadde før omleggingen i 2004, får kompensert differansen mellom den nye satsen og satsen i 2003. Samlet utgjør kompensasjonen i 2010 356 mill. kroner for kommunene og 64 mill. kroner for fylkeskommunene.

2010 er det siste året kommunene Åmot og Elverum mottar ekstraordinære skjønnsmidler, henholdsvis 1,0 mill. kroner og 0,5 mill. kroner.

I tillegg holder departementet igjen 107 mill. kroner til kommuner som får plutselig uforutsette utgifter i løpet av budsjettåret. Søknader om ekstraordinære skjønnsmidler går fortrinnsvis via fylkesmannen.

I behandlingen av statsbudsjettet for 2009 ble skjønnsrammen til kommunene utvidet med 100 mill. kroner til inntektssvake kommuner i Sør-Norge. Departementet foreslår å videreføre dette i 2010.

Innenfor skjønnsrammen ligger tilskudd til utviklings- og utredningsprosjekter.

Det er ved fastsettingen av skjønnsrammen for 2010 tatt høyde for at nye planlagte prosjekter vil kreve økte bevilgninger. Departementet foreslår at prosjektskjønnet økes til 93 mill. kroner i 2010. Bakgrunnen for økningen er forsøksprosjektet med elektronisk stemmegivning, e-valg.

2.2 Komiteens merknader

2.2.1 *Inntektsrammer for 2010*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 5 og 6 mrd. kroner i 2010. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i Revidert nasjonalbudsjett 2009. Regjeringen legger opp til at 4 mrd. kroner skal komme som vekst i frie inntekter – 2,5 til kommunene og 1,5 til fylkeskommunene. Sammenlignet med saldert budsjett for 2009, legges det opp til en vekst i de frie inntektene på 6,5 mrd. kroner i 2010.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter Regjeringens forslag, og mener den veksten det legges opp til vil gi plass for en fortsatt utbygging av det kommunale tjenestetilbudet.

Komiteen er tilfreds med de endringer som er gjort i kommuneloven slik at kommuner som er særlig hardt rammet av finanskrisen, vil kunne fordele underskudd over en periode på inntil 10 år for å unngå store kutt i tjenestetilbudet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at det på tross av Regjeringens løfter om styrking av kommuneøkonomien, er velferdstilbudet i Kommune-Norge langt unna et tilfredsstillende nivå.

Disse medlemmer ser at KS opplyser at halvparten av kommunene hadde negativt netto driftsresultat i 2008, og at 73 pst. av kommunene fikk svekket netto driftsresultat fra 2007 til 2008. Disse medlemmer ser også at 51 pst. av kommunene hadde negativt driftsresultat i 2008, mot 28 pst. i 2007, og 20 pst. av kommunene hadde negativt netto driftsresultat begge årene. Disse medlemmer er bekymret og redd for at antall kommuner vil øke på ROBEK-listen.

Den negative økonomiske utviklingen i Kommune-Norge har resultert i at mange kommuner har foretatt omfattende kutt i investeringer i velferdstilbudet til innbyggerne. Det er ikke ventet noen endring i den demografiske utviklingen i 2010, og således ikke noe mindre press i 2010. Disse medlemmer mener med det at Regjeringens opplegg for kommuneøkonomien ikke vil gi rom for fortsatt utbygging av kommunalt tjenestetilbud.

Disse medlemmer ønsker å styrke kommunenes økonomi. Disse medlemmer viser til at KS mener at kommunesektoren trenger 7,5 mrd. kro-

ner i økte frie inntekter i 2010 i forhold til statsbudsjettet for 2009, for å finansiere tjenester til en økende befolkning, møte behovene i skole og eldreomsorg, og satse på vedlikehold.

Disse medlemmer ønsker derfor å tilføre rundt 7,5 mrd. kroner mer til kommunene i 2010 enn det Regjeringen legger opp til. Og for å sikre at inntektsveksten anvendes til grunnleggende velferdstjenester, bør veksten øremerkes grunnleggende velferdstjenester.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2010 legge til grunn en styrking av kommunesektoren med 7,5 mrd. kroner i forhold for statsbudsjettet for 2009."

Disse medlemmer mener det særlig er behov for økt innsats innen eldreomsorgen. Disse medlemmer konstaterer at det fortsatt er langt frem til en eldreomsorg som skinner, og viser til sitt omfattende og helhetlige representantforslag i Dokument nr. 8:83 (2006–2007) med i alt 19 konkrete tiltak som bør gjennomføres, samt til merknader og forslag under punkt 13.2 i denne innstillingen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å gjennomføre en gradvis reduksjon av innslagspunktet for ressurskrevende tjenester ned mot 400 000 kroner."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt forslag til statsbudsjett for 2010 vil ha et opplegg for kommunesektoren som vil gi sektoren en økonomisk handlefrihet på om lag samme nivå som regjeringen Stoltenberg II foreslår i denne proposisjonen. Høyre vil imidlertid gi kommunene større frihet og la dem beholde en større del av verdiskapingen lokalt. Disse medlemmer viser til sine merknader og forslag om dette i denne innstillingen.

Komiteens medlem Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti ønsker et kommuneopplegg som blant annet vil gi større økonomisk handlefrihet, økt lærertetthet i skolen og en bedre eldreomsorg. Dette innebærer at overføringen til kommunene bør styrkes med om lag 1 mrd. kroner utover Regjeringens opplegg for 2010.

Komiteens medlem fra Venstre viser til sin merknad om eldreomsorg i punkt 13.2 i innstillingen. Dette medlem viser til at Venstre i sitt alter-

native forslag til Revidert nasjonalbudsjett 2009 prioriterer en betydelig satsing på 1 000 nye sykehjemsplasser med en bevilgning på 624,4 mill. kroner under kap. 586 post 64. Denne satsingen vil videreføres også i 2010 og Venstre vil komme tilbake til de økonomiske prioriteringene i forslag til statsbudsjett for 2010.

	Totalt	kommunene	fylkene
Økning i frie inntekter	4 mrd. kr	2,5 mrd. kr	1,5 mrd. kr
Kostnadsvekst som følge av demografi	-1,5 mrd. kr	-1,38 mrd. kr	-0,12 mrd. kr.
Øvrige riksveger	1 mrd. kr		-1 mrd. kr
Reell økning	1,5 mrd. kr	1,12 mrd. kr	0,38 mrd. kr

Disse medlemmer viser til at av den reelle økningen til kommunene skal dette dekke styrking av skoletilbudet, styrking av barnevernet og omsorgsplan 2015. Samtidig mener KS at Barnehagereformen ikke er fullfinansiert. Det betyr at 2010-opplegget er en videreføring av 2009-nivået, og forbedringer i tjenestetilbudet må komme i form av bedre ressursutnyttelse.

2.2.2 Kommunenes frie inntekter

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen peker på at veksten i de frie inntektene på 4 mrd. kroner i 2010 særlig må gå til å dekke økte utgifter til demografiske endringer med 1,5 mrd. kroner, økt bemanning og bedret kvalitet i det kommunale barnevernet, fortsatt oppfølging av Omsorgsplan 2015, fortsatt styrking av skolen bl.a. med flere lærere og annet fagpersonell i kjernefag i 1.–4. klassetrinn. 1 mrd. kroner av de frie inntektene vil gå til opprusting av de 17 200 kilometer øvrige riksveier som nå blir fylkesveier.

Komiteen har merket seg at de økte frie inntektene fra finanskrisepakken vinteren 2009 blir ført videre i 2010. Komiteen viser til at det er stor usikkerhet knyttet til virkningen av finanskrisen på kommunal sektor for begge disse år. Beregninger fra blant andre Statistisk sentralbyrå viser at sosialhjelpsutgiftene kan øke med flere hundre mill. kroner hvis arbeidsledigheten øker mye. Skatteinngangen kan reduseres ved økende arbeidsledighet. Det er grunn til å tro at utslagene av dette kan bli ulike fra kommune til kommune. Komiteen ber Regjeringen følge denne utviklingen nøye, og bidra med økte bevilgninger om nødvendig.

Komiteen viser til at KS støtter Oslo i at det fortsatt er underkompensasjon for de statlige barnevernsoppgaver som Oslo har ansvaret for. Komiteen

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at samlet er kommuneopplegget et nøkternt opplegg som gir grunnlag for å videreføre nivået fra 2009, men ingen reell økning:

te en ber om at dette spørsmål blir drøftet videre for det nye hovedstadstilskuddet blir endelig fastsatt ved framlegging av statsbudsjettet for 2010.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser at Regjeringen forutsetter at veksten i frie inntekter gir rom for styrking av det kommunale barnevernet. Disse medlemmer påpeker at det fortsatt er en underkompensasjon for de statlige barnevernsoppgavene som Oslo har ansvaret for.

Disse medlemmer viser til at beregninger utført av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, indikerer at kommunesektoren kan få merutgifter i 2010 i størrelsesorden 1,5 mrd. kroner knyttet til den demografiske utviklingen. Disse medlemmer konstaterer med det at de frie inntektene som Regjeringen legger opp til, ikke gir kommunene økt handlingsrom for å bedre standard og dekningsgrad, og dekker således knapt de 1,5 milliardene Regjeringen selv hevder må til for å dekke utgifter knyttet til den demografiske utviklingen dersom gjennomsnittskostnadene i tjenesteproduksjonen holdes konstant.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at det er behov for flerårig plan for kommuneøkonomien, og at dagens økonomiske ubalanse er et tydelig uttrykk for svakhetene i dagens styringssystem.

Disse medlemmer mener også at den kort-siktigheten i statens styring av kommunesektoren gjør kommuneøkonomien og tjenestetilbudet til innbyggerne uforutsigbart. Disse medlemmer mener det er urimelig at staten bare forholder seg til ett år om gangen, når kommunene pålegges å legge fireårsplaner.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med KS utarbeide et forslag til en flerårig plan for kommuneøkonomien, der økonomi og tjenestetilbudet til innbyggerne blir mer forutsigbart."

2.2.3 *Rammefinansiering*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet på sikt ønsker å utvikle rammefinansieringssystemet, gjennom en kombinasjon av fri kommunal beskatningsrett og statlig stykkprisfinansiering av grunnleggende velferdstjenester basert på prinsippene om valgfrihet og at pengene fra det offentlige skal følge brukeren. Disse medlemmer vil videre understreke at gjennom stykkprisfinansieringen vil kommunenes rammefinansiering dekke færre oppgaver, og øke forutsigbarheten.

Inntil stykkpris har blitt innført, vil disse medlemmer forholde seg til det eksisterende rammefinansieringssystemet, og bidra til at dette systemet blir så rettferdig som mulig. Disse medlemmer går derfor inn for at kommunene skal få beholde en større andel av selskapskatt og kommuneskatt generert i kommunen. Disse medlemmer vil likevel understreke at dette må skje etter at alle innbyggerne er sikret forsvarlige tjenester innen helse, omsorg, grunnskole, videregående utdanning samt sosiale tjenester. Disse medlemmer vil påpeke at det også er knyttet problemer til øremerking av midler til bestemte forhold, og ser derfor på øremerking kun som et skritt på veien mot full differensiert stykkprisfinansiering av sentrale velferdstjenester.

2.2.4 *Innlemning av øremerkede tilskudd*

Komiteen har merket seg at Regjeringen foreslår å innlemme tre øremerkede tilskudd i inntektsrammene for 2010, og at det henvises til den innlemmingsplan som ble lagt fram i Kommuneproposisjonen for 2008.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, støtter disse forslagene.

Flertallet viser til at midlene til fagskolene vil bli innarbeidet i budsjettet til fylkeskommunene fra 2010. Flertallet viser til at det er store variasjoner mellom fylkeskommunene når det gjelder fagskoletilbud. Flertallet vil understreke at ved innlemmelse i rammetilskuddet må en ved fordeling av rammen for 2010 legge til grunn forskjellene i tilbud.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er i utgangspunktet svært kritiske til innlemningen av flere øremerkede tilskudd i det ordinære rammetilskuddet. Omleggingen av flere øremerkede tilskudd er ikke tilrådelig innenfor det inntektssystemet som finnes i dag. Argumentasjonen om at innlemningen er basert på en antagelse om at lokale politikere vet best å prioritere, er svært betegnende, nettopp fordi de tiltakene som nå faller utenfor øremerking vil bli satt opp mot andre viktige men dessverre underfinansierte oppgaver. Det betyr at når det øremerkede tilskuddet overføres til rammefinansieringen, så må disse institusjonene konkurrere om kronene til andre viktige tilbud, med det resultat at ett av tilbudene vil tape kampen om kronene. Disse medlemmer konstaterer at dette allerede har skjedd i flere kommuner, og at den friheten Regjeringen har proklamert at kommunene nå får, er en fiktiv frihet.

2.2.5 *Skattøre*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, slutter seg til at kommunale og fylkeskommunale skattører fastsettes ved behandlingen av statsbudsjettet til høsten ut fra de framlagte forslag om vekst i de frie inntektene og at skatteandelen skal reduseres til 45 pst. av de samlede inntektene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til KS' høring om inntektssystemet fra Sentralstyrets møte i januar 2008. Der uttaler et enstemmig Sentralstyre i KS følgende:

"For å sikre nødvendig lokal forankring mellom finansieringsgrunnlag, næringsutvikling og tjenesteproduksjon, bør skatteinntektene som andel av samlede inntekter ligge på om lag 50 pst."

Disse medlemmer viser til at dette var tilfelle i budsjettforslaget for regjeringen Bondevik II for 2006, men har blitt redusert av regjeringen Stoltenberg II hvert år. Nå går Regjeringen inn for å redusere målet til 45 pst. Disse medlemmer slutter seg til KS' sentralstyrevedtak og forutsetter at Regjeringen fremmer et kommunalt skattøre som igjen bringer skatteinntektene som andel av inntektene i sektoren på om lag 50 pst.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer:

"Stortinget ber Regjeringen sikre nødvendig lokal sammenheng mellom finansieringsgrunnlaget, næringsutviklingen og tjenesteproduksjonen i kommunesektoren. I statsbudsjettet for 2010 må derfor

skatteinntektene som andel av samlede inntekter ligge på om lag 50 pst., og Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til kommunalt skattøre som ivaretar denne målsettingen."

2.2.6 Skjønnsrammen for 2010

Komiteen har merket seg at kompensasjonen for økt arbeidsgiveravgift utgjør 420 mill. kroner av en samlet skjønnsramme som for 2010 foreslås satt til 2 091 mill. kroner. Basisrammen er foreslått satt til 1 370 mill. kroner, mot 1 706 mill. kroner for 2009. Komiteen støtter disse forslag og at basisrammen nå er redusert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener at ordningen med tildeling av skjønnsstilskudd må reduseres og heller innlemmes i den ordinære rammen til kommunene. Disse medlemmer er av den oppfatning at tilskudd til kommunene i større grad må være basert på objektive kriterier og mindre på ordninger som bl.a. skjønnsstilskudd.

3. ENDRINGER I DET ØKONOMISKE OPPLEGGET FOR 2009

3.1 Sammendrag

I Revidert nasjonalbudsjett 2009 la Regjeringen opp til en vekst i kommunenes samlede inntekter på 7,3 mrd. kroner i 2009. I forbindelse med tiltakene i St.prp. nr. 37 (2008–2009) Om endringer i statsbudsjettet for 2009 med tiltak for arbeid ble kommuneøkonomien styrket med 1,2 mrd. kroner i økte rammeoverføringer. I tillegg innebar tiltakspakken en betydelig satsing på kommunal infrastruktur, herunder et ekstraordinært vedlikeholdstilskudd på 4 mrd. kroner. Alt i alt ble kommunesektoren tilført 6,4 mrd. kroner gjennom tiltakspakken.

Samtidig som kommunesektoren i denne stortingsperioden har blitt tilført betydelige midler har aktiviteten i sektoren økt kraftig, og flere kommuner har en vanskelig økonomisk situasjon. For å motvirke innstramminger som kan ramme sysselsettingen og svekke tjenestetilbudet i en del kommuner, foreslår regjeringen å styrke kommuneøkonomien med ytterligere 1 mrd. kroner i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2009. Den økte bevilgningen gis til kommunene som frie inntekter i form av økte rammeoverføringer. Dette vil bidra til en styrking av kommunenes finansielle stilling og konsolidering av kommuneøkonomien.

Realveksten i kommunesektorens samlede inntekter fra 2008 til 2009 anslås etter dette til om lag 9,5 mrd. kroner eller 3,3 pst. De frie inntektene anslås å øke med om lag 4,9 mrd. kroner fra 2008 til 2009, tilsvarende 2,4 pst.

Samtidig med kommuneproposisjonen legger Finansdepartementet fram St.prp. nr. 67 (2008–2009) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2009. De viktigste forslagene som berører kommunesektoren er gjengitt i kapittel 4.2 til 4.6 i kommuneproposisjonen.

3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2009 la opp til en realvekst på 8,4 mrd. kroner i kommunesektorens samlede inntekter i 2009 regnet fra anslått inntektsnivå i 2008 i Revidert nasjonalbudsjett 2008.

Flertallet har merket seg at de økonomiske forutsetningene for kommunesektoren har endret seg mye i forhold til det som ble lagt til grunn da budsjettet ble vedtatt. I Regjeringens tiltakspakke, St.prp. nr. 37 (2008–2009), som innebar en betydelig satsing på kommunene særlig med tiltak for arbeid, ble kommuneøkonomien styrket med 1,2 mrd. kroner i økte rammeoverføringer. Videre ble det bevilget et midlertidig vedlikeholdstilskudd på 4 mrd. kroner samtidig som investeringsrammene innenfor rentekompensasjonsordningene ble øket med 1,4 mrd. kroner. I alt ble kommunesektoren tilført 6,4 mrd. kroner gjennom tiltakspakken. I Revidert nasjonalbudsjett 2009 er det gjort rede for ytterligere endringer bl.a. basert på kommunenes budsjetter for 2009 som viser økonomiske tap pga. finanskrisen for enkelte kommuner, og en betydelig større aktivitetsvekst enn antatt. I sum har dette medført at Regjeringen foreslår å styrke kommuneøkonomien med ytterligere 1 mrd. kroner i 2009. Flertallet merker seg at realveksten i kommunesektorens samlede inntekter fra 2008 til 2009 etter dette anslås til om lag 9,5 mrd. kroner eller 3,3 pst. De frie inntektene anslås å øke med 4,9 mrd. kroner, tilsvarende 2,4 pst.

Flertallet viser til at Regjeringen ved utarbeidelsen av den finanspolitiske tiltakspakken har gitt en garanti om å kompensere for lavere skatteinntekter til kommunesektoren i 2009 enn det som ble lagt til grunn i statsbudsjettet. Flertallet har merket seg at denne garantien er fulgt opp i Revidert nasjonalbudsjett, og vil understreke at utviklingen i sektorens økonomi må følges nøye med tanke på hvordan skatteinntektene utvikler seg.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at finanskrisen gir ulike utslag fra kommune til kommune, og at det trengs ekstraordinær støtte til kom-

muner der hjørnesteinsbedrifter må innstille. Dette flertallet er tilfreds med at 40 millioner av økningen på 1 milliard i Revidert nasjonalbudsjett deles ut som skjønnsmidler etter søknad fra fylkene, til spesielt utsatte kommuner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg omtalen av utfordringene knyttet til bosetting i kommunene av enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, og at engangstilskuddet pr. bosatt er foreslått øket midlertidig for 2009 med 100 000 kroner. Flertallet er tilfreds med denne styrkingen for å øke bosettings-takten, og vil oppfordre kommunene til å bidra til dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er uenig i at Regjeringen har bedret kommunenes økonomiske situasjon. Disse medlemmer viser til at kommunene fikk et betydelig økonomisk løft i 2006, men at det siden den gang har gått nedover. Disse medlemmer viser til at dette blant annet skyldes at Regjeringen ved hvert eneste statsbudsjett og reviderte nasjonalbudsjett har bومت i sine anslag på kostnadsvekst og demografi.

Disse medlemmer mener at inntekstveksten i 2009 ikke tar høyde for det økende behovet for tjenester som kommunene har, og dermed ikke er kraftig nok til å øke innsatsen både innen eldreomsorg, skole og barnevern.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at en rekke kommuner har omstillingsutfordringer som følge av finanskrisen. Spesielt gjelder dette for kommuner med et stort innslag av eksportrettede industri. Disse medlemmer mener at disse utfordringene løses best ved generelle ordninger som er målrettet mot den eksportrettede industrien, og viser i den forbindelse til en rekke målrettede virkemidler både når det gjelder å styrke likviditet, skattemessige stimulanter og tiltak for å holde på og styrke den interne kompetansen og mer fleksible permitteringsregler foreslått av disse partier i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 37 (2008–2009) Om endringer i statsbudsjettet 2009 med tiltak for arbeid, Innst. S. nr. 139 (2008–2009).

Komiteen har merket seg at det i proposisjonen er gjort rede for en rekke andre forslag til budsjettendringer for 2009 under ulike departement som angår kommunesektoren. Disse forslag skal behandles av finanskomiteen sammen med Revidert nasjonalbudsjett.

4. ENDRINGER I INNTEKTSSYSTEMET FOR KOMMUNER OG FYLKESKOMMUNER

4.1 Sammendrag

Regjeringen mener det er viktig å øke forutsigbarheten i fylkeskommunenes inntekter og foreslår derfor enkelte endringer i inntektssystemet for fylkeskommunene. Regjeringen foreslår å endre telle-tidspunkt for innbyggertall til bruk i beregningen av innbyggertilskuddet med utgiftsutjevningen. Telle-tidspunktet foreslås endret fra 1. januar i budsjettåret til 1. juli året før budsjettåret.

Regjeringen foreslår et nytt inntekstgarantitilskudd til erstatning for dagens overgangsordning. Regjeringen foreslår at midler overføres fra skjønnsrammen og hovedstadstilskuddet til innbyggertilskuddet samt at hovedstadstilskuddet til "Oslo som kommune" og hovedstadstilskuddet til "Oslo som fylkeskommune" fra og med 2010 blir slått sammen til et samlet hovedstadstilskudd til "Oslo som fylkeskommune". Ny kostnadsnøkkel for fylkeskommunen vil bli lagt fram i kommuneproposisjonen for 2011 sammen med ny kostnadsnøkkel for kommunene.

Som varslet i St.prp. nr. 57 (2007–2009) Kommuneproposisjonen 2009 vil den symmetriske inntektsutjevningen for kommunene i 2010 bli økt til 59 pst. fra 57 pst. i 2009.

Fylkeskommunene har ansvar for nasjonale velferdstjenester som i liten grad kan bygges opp og ned fra det ene året til det neste. Fylkeskommunene har derfor behov for stabilitet og forutsigbarhet i sine inntekter. For å sikre at ingen fylkeskommuner får en brå endring i inntektene som følge av slike endringer, er det en egen overgangsordning i inntektssystemet som er utformet med sikte på å begrense inntektsendringer fra et år til et annet.

Kommunal- og regionaldepartementet foreslår at overgangsordningen for fylkeskommunene avvikles fra og med 2010 og erstattes med et inntektsgarantitilskudd som sikrer fylkeskommunene et maksimalt negativt avvik i veksten i rammetilskuddet i forhold til landsgjennomsnittet. Dette vil sikre fylkeskommunene mot brå svikt i rammetilskuddet (ut over endringer for landsgjennomsnittet) fra et år til det neste, uavhengig av hva den svake utviklingen skyldes.

Forslaget innebærer at skjønnsrammen reduseres med om lag 468 mill. kroner og at hovedstadstilskuddet til "Oslo som fylkeskommune" reduseres med om lag 63 mill. kroner. Midlene overføres til innbyggertilskuddet, som dermed øker med om lag 531 mill. kroner.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter Regjeringens forslag om å slå sammen dagens to hovedstadstilskudd til Oslo som kommune og Oslo som fylkeskommune til ett hovedstadstilskudd.

Komiteen er fornøyd med at det nå foreslås en reduksjon av skjønnsrammen for fylkeskommunene med 468 mill. kroner mot en tilsvarende økning av innbyggertilskuddet, og støtter forslaget.

Komiteen har merket seg at det i Kommuneproposisjonen for 2011 vil bli foreslått nye kostnadsnøkler både for kommuner og fylkeskommuner som en oppfølging av Borge-utvalgets arbeid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at inntektssystemet for kommunene ble vedtatt omlagt med virkning fra 2009 for å få en mer rettferdig inntektsfordeling mellom kommunene samt bidra til mer forutsigbarhet. Omleggingen går bl.a. ut på å redusere skatteandelen av de frie inntektene og en bedre utjevning av skatteinntektene mellom kommunene. Flertallet har merket seg at innfasingen av disse endringene fortsetter i 2010 og 2011. Det ble også besluttet å avvikle overgangsordningen ved endringer i inntektssystemet, og i stedet innføre et inntektsgarantitilskudd.

Flertallet har merket seg at det nå foreslås endringer i inntektssystemet også for fylkeskommunene for å skape bedre forutsigbarhet for inntektene og skape samsvar mellom inntektssystemene for kommuner og fylkeskommuner. Også for fylkeskommunene foreslås at overgangsordningen blir erstattet av et inntektsgarantitilskudd, og at ordningen med oppdatering av innbyggertall for beregning av innbyggertilskudd i utgiftsutjamningen blir likt kommunenes. Spesielt for fylker med fraflytting og store endringer i befolkningssammensetningen, blir den nye reknedatoen viktig. Å benytte innbyggertall fra 1. juli året før budsjettåret, gir større forutsigbarhet ved at rammetilskuddet er kjent i forkant. Flertallet støtter disse forslagene.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at finansieringen av grunnleggende velferdstjenester skal skje gjennom en direkte stykkprisoverføring fra staten til den enkelte driftsenhet, basert på de lovfestede rettigheter den enkelte innbygger har til helse, eldreomsorg og undervisningstjenester. Disse medlemmer mener at det innenfor stykkprissystemet må være en tjenestegaranti som sikrer innbyggerne en viss standard på de offentlige tjenestene. Det er etter disse medlemmers mening merkelig at Regjeringen ikke ønsker å lovfeste rett til sykehjemsplass, når

Regjeringen på den annen side ikke har noen betenkeligheter med verken å lovfeste rett til barnehageplass, eller rett til frukt og grønt i kombinerte skoler med elever fra 1. til 10. skoletrinn og rene ungdomsskoler.

Kommunenes øvrige oppgaver utover grunnleggende velferdstjenester skal med disse medlemmers system finansieres gjennom inntekter fra kommunal inntektsskatt der kommunen selv fastsetter skattøre. Dette betyr at kommunepolitikerne i en kommune kan bestemme seg for å ha et høyt kommunalt skattøre, prangende kulturhus og gratis konserter for alle, eller eventuelt et lavt kommunalt skattøre og kun grunnleggende stykkprisfinansierte velferdstjenester som skole og eldreomsorg. Disse medlemmer mener at slike lokale tilpasninger kan føre til seg arbeidskraft, næringsvirksomhet og investeringer.

Dette vil ikke bare være positivt for den enkelte kommune, men også for velstandsutviklingen i hele landet sett under ett. Innbyggerne vil også i større grad få det skattøre og tjenestetilbudet de ønsker seg.

Disse medlemmer konstaterer at noen av de viktigste velferdstjenestene i dag er kommunenes ansvar, nemlig eldreomsorg og grunnskoletilbud. Det er derfor avgjørende at man sørger for tilstrekkelige økonomiske rammer slik at disse viktige velferdsoppgavene blir ivaretatt. En rekke kommuner melder om anstrengt økonomi, og det foreslås redusert tilbud mange steder innenfor disse velferdsområdene. Disse medlemmer fremmer derfor forslag om ekstraordinære, øremerkede midler til eldreomsorg og grunnskole i hvert eneste alternative budsjettopplegg. Det er imidlertid viktig for disse medlemmer å understreke at øremerking ikke er noen optimal løsning, men den beste løsningen inntil Framskrittspartiet får innført stykkprisfinansiering av grunnleggende velferdstjenester.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avvikle dagens rammefinansieringssystem og erstatte dette med et nytt system for direkte statlig stykkprisfinansiering av grunnleggende velferdstjenester som helse, omsorg, grunnskole, videregående utdanning samt sosiale tjenester."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er en svakhet med dagens kostnadsnøkler at det ikke finnes et kriterium som sikrer kompensasjon til kommuner som ikke har vegforbindelse med nabokommuner. De kommunene dette gjelder har større utgifter på mange felt siden de ikke kan samarbeide interkommunalt grunnet ferjestrek-

ning. Dette gjelder områder som legevakt, brannvern osv. I dagens kostnadsnøkler er det 3 kriterier som går på reiseavstand, men alle disse gjelder forholdet internt i en kommune og ikke nærheten til nabokommunene.

Disse medlemmer mener at kostnadsnøklerne ikke bare må se på forholdene internt i en kommune, men også hvorledes kommunen har mulighet å samarbeide med andre om tjenester.

Disse medlemmer mener at denne problemstillingen må vurderes når kostnadsnøklerne skal vurderes i kommuneproposisjonen 2011 eller ved at gjeldende distriktpolitiske virkemidler utvides til også å omfatte disse kommuner. Småkommunetilskuddet er et slikt tilskudd som godt kan utvides til også å gjelde kommuner som ikke har fast vegforbindelse til sine nabokommuner. Det kan gjøres i statsbudsjettet for 2010.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen se på situasjonen til kommuner uten fastlandsforbindelse når nye kostnadsnøkler for utgiftsutjevning blir lagt frem for 2011. Dagens inntektssystem fanger ikke opp at en hel kommune ikke er landfast, mens det at deler av en kommune ikke er landfast blir ivare tatt gjennom de 3 reiseavstandskriteriene."

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 foreslå justering av småkommunetilskuddet til også å gjelde kommuner over 3 200 innbyggere som ikke har fast vegforbindelse til nabokommuner."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ber Regjeringen vurdere hvorvidt kommunene i tiltakssonen i Nord-Troms bør kompenseres utover endringene i småkommunetilskuddet som ble gjort med virkning fra 2009, og ber Regjeringen komme tilbake til dette i statsbudsjettet for 2010.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre registrerer at proposisjonen ikke legger opp til endringer i inntektssystemet til kommunene, og således ikke følger opp merknad fra en samlet kommunal- og forvaltningskomité i Innst. S. nr. 263 (2007–2008):

"Komiteen registrerer at kommunene i tiltakssonen behandles ulikt, og ber Regjeringen se nærmere på dette."

Etter disse medlemmers syn legger Regjeringen fortsatt opp til en svært urimelig forskjellsbe-

handling mellom Finnmark- og Nord-Troms-kommunene som inngår i tiltakssonen. Disse medlemmer kan ikke se noen faglig begrunnelse for denne inkonsekvente politikken, og forventer at Regjeringen senest ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2010 klargjør disse forholdene. Tiltaks-kommunene i Nord-Troms utgjør et historisk fellesskap som i dagens situasjon står overfor sammenlignbare utfordringer, noe som også må komme til uttrykk gjennom inntektssystemet til kommunene og fastsettelse av Nord-Norge- og Namdalstilskuddet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som innebærer likebehandling av kommunene i tiltaks-sonen."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at småkommunetilskuddet kun slår ut for kommuner som har mindre enn 3 200 innbyggere. Etter disse medlemmers syn er det urimelig å operere med en slik absolutt grense som kan medføre tapte millioninntekter til kommuner fordi folketallet på telledato øker med en håndfull personer, slik det gjorde i inneværende år for Lyngen kommune. Disse medlemmer ber Regjeringen se nærmere på dette og vurdere å erstatte dagens absolute grense med et glidende system.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at dagens system innebærer allerede en radikal skatteomfordeling fra skattesterke til skattesvake kommuner. En ytterligere økning i denne skatteomfordelingen svekker inntektene i de store kommunene som har store regionale oppgaver. Regjeringen begrunner forslaget med likverdige tjenestetilbud. Disse medlemmer mener at utgiftsutjevningen som ikke berøres i forslaget skal ivareta kommunenes mulighet til å tilby innbyggerne likeverdige tjenestetilbud i hele landet. Disse medlemmer støtter derfor ikke forslaget om ytterligere å øke skatteutjevningen mellom kommunene. Forslaget innebærer at lokal inntekt for sektoren blir svekket og at den blir tilnærmet rammefinansiert.

Disse medlemmer foreslår derfor:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 legge fram forslag om å øke den symmetriske inntekstutjevningen til 55 pst."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at flertallet i KS sitt sentralstyre uttalte følgende om den kommunale selskapskatten:

"Dagens kommunale selskapsskatt bør opprettholdes, fordi den er et viktig virkemiddel for at kommunene skal ha nødvendig oppmerksomhet på lokal næringsutvikling. Ikke minst er selskapsskatten viktig i områder med felles bolig- og arbeidsmarked."

I sin uttalelse til Regjeringens forslag sier NHO følgende:

"... det er bedriftene. Ofte småbedrifter i lokalsamfunnet som både skaper arbeidsplasser og bidrar til velferden i norske lokalsamfunn. Når det nå blir mer likegyldig for kommuneøkonomien om næringslivet går bra eller ikke får ikke kommunestyrene lengre noen grunn til å være opptatt av næringspolitikk. På sikt vil dette også svekke velferden."

Disse medlemmer slutter seg til disse synspunktene og er overrasket over at Regjeringen ikke tar hensyn til at både kommunenes organisasjon og næringslivets organisasjon mener at selskapsskatten er viktig for prioritering av den lokale næringspolitikken. Disse medlemmer kan ikke se at Regjeringen kan begrunne sitt forslag ut fra hensynet til lokal verdiskaping, men kun fokuserer på utjevning mellom kommunene. Kommunene blir mindre avhengig av hva som skjer lokalt i forhold til egne inntekter og mer avhengig av statens rammeoverføringer. Dermed svekkes lokaldemokratiet.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 legge fram forslag om å gjeninnføre ordningen med kommunal selskapsskatt og legge til grunn et selskapsskattøre på 4,25 pst."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener at innbyggertilskudd og utgiftsutjevning bør beregnes med utgangspunkt i oppdaterte befolkningstall. Det vil si befolkningstallet pr. 1. januar i budsjettåret. Regjeringens forslag svekker derfor vekstfylkenes situasjon.

Disse medlemmer foreslår derfor:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn oppdaterte befolkningstall for beregningen av innbyggertilskudd og utgiftsutjevning for fylkeskommunene."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen skal komme tilbake med nye kostnadsnøkler i utgiftsutjevningen og mener at vekstkommunenes situasjon best hadde blitt ivaretatt gjennom en egen kostnadsfaktor i utgiftsutjevningen. Disse medlemmer foreslår derfor:

"Stortinget ber Regjeringen i arbeidet med utgiftsutjevningen utrede og etablere en faktor som ivaretar vekstkommunenes spesielle situasjon."

For å sikre at det lokale selvstyret har mulighet til å prege samfunnsutviklinga, mener komiteens medlem fra Venstre at kommunene må få reell økonomisk frihet. Den må innebære fritak fra statlige pålegg og reformer, og kommunene må selv i større grad få bestemme over egne inntekter og størrelsen på disse.

Dette medlem viser til at Venstre har programfestet at kommuner som ønsker det skal få alle overføringer fra staten uten øremerking. I tillegg må det åpnes for økt mulighet for å påvirke det lokale skattøret, økt adgang for lokal ressursbeskatning og at kommunene får en andel av statlig pålagte miljøskatter. På samme måten som enkeltmennesket skal slippe å bli umyndiggjort, vil dette medlem at kommunene skal bli frigjort fra statlig formynderi. Norge består ikke av ett lokalsamfunn, men av mange og ulike. Stortingets mange nasjonale reformer og krav om minstestandarder vil kunne gjøre Norge likt, men samtidig fattig. Den statlige kontroll over lokalsamfunnene må begrenses. Dette er et ansvar som i stor grad må tas av Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil motarbeide at kommunene ender opp som gisler for nasjonal detaljplanlegging. I dag regulerer nær 7 000 lovparagrafer kommunal sektor, og det øker med et snitt på 1,5 paragrafer pr. dag.

Dette medlem vil peke på at det er svært stor variasjon mellom kommunene, både når det gjelder antall innbyggere og geografi. Fortsatt er det sammenfall mellom en del kommuner og prestegjeld fra 1837, som kommuneinndelingen i Norge bygde på. Runden med kommunesammenslåinger i 1964 og innføringen av fylkeskommunene må, i et historisk lys, sees på som trinn 1 og trinn 2 i en strukturendring av lokaldemokratiet i Norge og tilspasing til økt folketall, nye bosettingsmønstre og økt samferdsel. Trinn 3 kan en således si at vi ikke har kommet til. KOSTRA-tall fra 2007 viser at de sammenslåtte kommunene fra 1964 brukte 1,28 mrd. kroner mindre til administrasjon enn de kommunene som ikke ble slått sammen. De samme tallene viser også at de sammenslåtte kommunene fra 1964 fikk 2,87 mrd. kroner mindre i frie inntekter enn de som ikke ble sammenslått. Dette medlem ser det som en utfordring for framtida å opprettholde en forståelse blant de (tvangs)sammenslåtte kommunene fra 1964 om at de skal ta ut (pålagte) stordriftsfordeler i nye 45 år, samtidig som de pålegges mindre frihet og økt omfordeling til kommuner som ikke har blitt (tvangs)sam-

men slått. Dette vil kreve en mer systematisk prosess fra Stortingets side enn justeringer og tilpasning av et allerede komplisert inntektssystem.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er skuffet over at Regjeringen i løpet av perioden ikke har lagt fram et mer fullstendig forslag til nytt inntektssystem. Det er en svært halv hjertet reform når bare inntektene, og ikke utgiftene, er tatt med. Det er kostnadene ved å drive kommunene som utgjør de store forskjellene, i tillegg til de ulike mulighetene for å ta inn egne inntekter. Regjeringen har svært mye dokumentasjon på kostnader, både fra Borge-utvalget og en egen departementsgruppe, samt mange andre utredninger. Disse medlemmer mener at kostnadsnøkklene er overmodne for revisjon. Regjeringens nye inntektssystem sier heller ingen ting om basistilskuddet og inndelingstilskuddet til kommunene. Disse tilskuddene regnes som sentrale for kommunestrukturen. Det er tid for å se på disse. Det kan tyde på at det er en del kommuner som helt frivillig ønsker å slå seg sammen, om det ikke var for at de taper inntekter og staten tar gevinsten.

Komiteens medlem fra Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen nedsette et utvalg for å gjennomgå dagens grunnrentebeskatning (naturressursskatt) i forbindelse med komplementeringen av nytt inntektssystem i 2011."

5. FORVALTNINGSREFORMEN

5.1 Sammendrag

I proposisjonen vises det til at forvaltningsreformen som gjennomføres fra 1. januar 2010 innebærer en styrking av det regionale folkevalgte nivået ved at fylkeskommunene får tilført en rekke nye oppgaver. Fylkeskommunene vil få flere virkemidler og flere muligheter til å inneha rollen som en sterkere regional utviklingsaktør. Departementet legger til grunn at mange av oppgavene bør løses i samarbeid med andre lokale og regionale aktører. Dette vil ofte være nødvendig for å oppnå en regional merverdi ved at oppgavene overføres fra statlig forvaltning til de folkevalgte i fylket.

De nye virkemidlene er dels knyttet opp mot nye bestemmelser om regional planlegging gjennom ny plandel til plan- og bygningsloven, og dels dreier det seg om utviklings- og driftsoppgaver tilknyttet konkrete forvaltningsområder. Overtakelse av ansvaret for øvrige riksveier med tilhørende ferjestrekninger er en viktig faktor for regional utvikling. Fylkeskom-

munene vil også få sterkere påvirkning på regional nærings- og kunnskapsutvikling gjennom opprettelse av regionale forskningsfond og ved å overta 49 pst. av eierskapet til Innovasjon Norge.

Departementet legger til grunn at de nye oppgavene og virkemidlene for fylkeskommunene vil gi et styrket demokrati, sikre bedre samordning i oppgaveløsningen og gi muligheter til regional tilpasning.

Proposisjonen inneholder en departementsvis oversikt over status for gjennomføringen av forvaltningsreformen. Enkelte departementer har i vårsesjonen 2009 lagt fram lovforslag om oppgaver relatert til forvaltningsreformen. Proposisjonen inneholder en kort omtale av disse forslagene.

Samlet legges det opp til å øke fylkeskommunenes rammetilskudd med i overkant av 7,4 mrd. kroner i 2010 i forbindelse med forvaltningsreformen. Av dette er om lag 6,9 mrd. kroner knyttet til overføring av ansvaret for øvrige riksveger og riksvegferjer. I midlene til øvrige riksveger og riksvegferjer er regjeringens forslag om å styrke rammen til fylkesveger med 1 mrd. kroner (2010-kroner) utover dagens nivå inkludert.

Det økonomiske opplegget for forvaltningsreformen vil bli nærmere beskrevet i berørte departementers budsjettproposisjoner for 2010.

5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til proposisjonens departementsvise gjennomgang av status for gjennomføring av forvaltningsreformen. Flertallet har merket seg at fylkeskommunenes rammetilskudd økes med 7,4 mrd. kroner i forbindelse med forvaltningsreformen, og at de budsjettmessige endringer skal vedtas ved behandling av statsbudsjettet for 2010.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre er tilfreds med den orientering om gjennomføringen som gis i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre påpeker at en forenkling fra dagens system til en tonivåmodell med kun stat og kommune, vil bidra til effektivisering, særlig når dette kombineres med stykkpris som legger til rette for konkurranse og innovasjon. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til sine merknader i Innst. S. nr. 166 (2006–2007) om forvaltningsreformen, jf. St.meld. nr. 12 (2006–2007), samt i Innst. O. nr. 30 (2008–2009) om lov om endringer i forvaltningslovgivningen mv.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at landet er best tjent med tre folkevalgte nivåer. Det kan imidlertid med fordel overføres flere oppgaver fra byråkratisk og statlig nivå til fylkeskommunen. Dette medlem mener at antall kommuner i Norge med fordel kan reduseres. Vi har 430 kommuner i Norge og ca. en tredjedel av dem har mindre enn 3 000 innbyggere. Men det er ikke nødvendigvis noen automatikk i at alle kommuner med lite innbyggertall er mest tjent med å slå seg sammen. Det finnes mange eksempler på småkommuner som har gode velferdstjenester og høy tilfredshet. Kommuneinndelingen har de siste 10 årene ligget mer eller mindre fast. Samtidig har kommunene i samme periode fått ansvar for flere spesialiserte og ressurskrevende tjenester. Dersom kommunene i fremtiden skal kunne ivareta et like tungt ansvar for velferden til sine innbyggere, og samtidig ivareta generalistkommuneprinsippet, er det formålstjenlig med noen endringer i kommunestrukturen. Dette medlem mener at frivillighetslinjen bør videreføres, men det trengs sterkere og positive insentiver til sammenslåing.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre vil ha tre folkevalgte nivåer i offentlig sektor. For å sikre mer folkestyre og mer desentralisering, vil Venstre sette et tak på statens virksomhet på om lag 50 pst. av offentlig sektor og ta hele Norge i bruk ved å fordele de øvrige oppgavene på fylker og kommuner. Venstre ønsker primært at mellomnivået skal være organisert som enhetsfylke. Dette medlem mener at det må foretas en gjennomgang av statens oppgaver med det for øye at oppgaver som i dag ligger til sentrale myndigheter, desentraliseres. Venstre ønsker at staten skal bli om lag 10 pst. mindre i oppgaver og økonomi, til fordel for en mer robust kommunesektor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til sitt forslag i Innst. S. nr. 321 (2008–2009) fra kommunal- og forvaltningskomiteen om "Ei forvaltning for demokrati og fellesskap" om å få fram for Stortinget en liste med oppgaver som er aktuelle å flytte fra staten og til kommunesektoren i perioden 2010 til 2020 og med et særlig fokus på mer sammenhengende kjeder av velferdsoppgaver.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre er kjent med den uro som har vært omkring fylkeskommunens økonomiske risiko ved å overta et omfattende vegnett med betydelig etterslep i standard og vedlikehold. Flertallet har merket seg at det etableres en

ny rentekompensasjonsordning for lån til fylkesveier, og at den økte rammen på 1 mrd. kroner til fylkesveier skal videreføres som en fast ordning. Flertallet vil peke på at dette også gir fylkene ytterligere økt handlingsrom til å satse på kollektivtransport, både drift og investeringer.

Bevilgninger til programmet for rassikring samt midler til programmet Nasjonale turistveier skal omfattes av egne bevilgninger fra Samferdselsdepartementet.

Flertallet vil understreke at staten har et ansvar for å sette fylkeskommunene økonomisk i stand til å etablere og vedlikeholde en tilfredsstillende vegstandard på det omfattende fylkesvegnettet. Flertallet mener det må føres videre drøftinger om en forpliktende opptrappingsplan som fylkeskommunene kan legge til grunn for sitt arbeid på denne viktige sektoren.

Flertallet har merket seg at vegstandard, veglengde, folketall og bindinger er grunnlaget for fordelingen av investeringsmidler mellom fylkene. Flertallet mener bindinger knyttet til igangsatte prosjekter skal håndteres innenfor perioden 2010–2013. Flertallet vil i den sammenheng vise til Innst. S. nr. 300 (2008–2009) fra transport- og kommunikasjonskomiteen der et flertall uttaler:

"Flertallet viser til de bindingene som er knyttet til igangsatte investeringer på de fremtidige fylkesveiene. Disse bindingene blir vektlagt i fordelingen mellom fylkene, jf. St. prp. nr. 68 (2008–2009) hvor det heter:

"Investeringsmidlene vil bli fordelt på grunnlag av vegstandard, veglengde, befolkning og bindinger." og "Regjeringen har ved fylkesfordelingen lagt vekt på at bindinger knyttet til igangsatte prosjekter i all hovedsak skal håndteres innenfor perioden 2010–2013."

Flertallet vil peke på at en etter hvert må komme over til en mer rettferdig fordelingsnøkkel til fylkene. I det videre arbeidet med kriterier bør fortsatt vegstandard, veglengde og befolkning vektlegges. Ut ifra en rimelighetsbetraktning bør de fylkene som kommer dårlig ut de første årene pga. at bindinger inngår i kriteriene, etter hvert få en kompensasjon for dette."

Flertallet støtter disse vurderingene.

Komiteen viser til at Kommunal- og regionaldepartementet i brev til komiteen datert 25. mai 2009 har påpekt at det ved en feil mangler en omtale i proposisjonen side 45 om at Samferdselsdepartementet skjønnsmessig har fordelt om lag 200 mill. kroner av investeringsmidlene for 2010. Disse midlene er spesielt rettet mot storbyområdene. Brevet vedlegges innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstre-

parti, Senterpartiet og Venstre, viser til at for Oslo er dette 77 mill. kroner, for Hordaland/Bergen 41 mill. kroner, for Rogaland/Stavanger 30 mill. kroner og for Buskerud/Drammen 41 mill. kroner. Påplussingen foretas blant annet for å sikre at disse folkerike fylkene er i stand til å utvikle kollektivtransporten videre, spesielt i byene. Muligheten til å nå viktige målsettinger for miljø og fremkommelighet i NTP avhenger nettopp av disse største byenes innsats.

Komiteen har merket seg at samferdselsministeren i brev til komiteen datert 10. juni 2009 har opplyst at den fylkesfordeling av fergemidler som er oppgitt i proposisjonen samt fordelingen mellom fylker og stat, ikke er å anse som endelig før statsbudsjettet for 2010 foreligger. Brevet vedlegges innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til sine respektive fraksjonsmerknader i innstillingen om Nasjonal Transportplan fra transport- og kommunikasjonskomiteen i Innst. S. nr. 300 (2008–2009) og til merknader i Innst. S. nr. 312 (2008–2009) fra samme komité.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til kapittel 1.5, 6.2 og 6.2.9 i proposisjonen som omhandler forvaltningsreformen. Hoveddelen av reformen med tilhørende ramme er knyttet til overføring av ansvar for øvrige riksveier og riksveiferjer til fylkeskommuner og til Oslo kommune. Disse medlemmer viser også til St.prp. nr. 72 (2008–2009) og til Ot.prp. nr. 68 (2008–2009) som omhandler denne overføringen og som behandles av transport- og kommunikasjonskomiteen.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har brukt en lavere andel (1,66 pst.) av brutto nasjonalprodukt (BNP) på vegbygging enn den forrige regjeringen gjorde (1,83 pst.). Regjeringen foreslår i Nasjonal transportplan å bruke 7,18 mrd. kroner årlig på riksveginvesteringer i perioden. Disse medlemmer bemerker at dette bare er marginalt mer enn årets budsjett (2009) på 7,05 mrd. kroner. Disse medlemmer vil bruke utbyggingsmetoder som gir mer veg for pengene, offentlig-privat samarbeid (OPS), og dessuten bevilge milliardbeløp til vedlikehold, rassikring, trafikksikkerhet og kollektivtiltak. Dermed blir forskjellen mellom disse medlemmers satsing og Regjeringens satsing betydelig.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil bruke 31 mrd. kroner mer enn Regjeringens 76 mrd. kroner på investeringer i nye riksveger.

Disse medlemmer vil opprette en egen post på statsbudsjettet på 3 mrd. kroner over 10 år til bybaner og/eller superbusser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre avviser overføring av øvrige riksveier og riksveiferjer fra staten til fylkeskommuner og Oslo kommune. Disse medlemmer viser til sine respektive partiers merknader og forslag i henholdsvis Innst. S. nr. 312 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 72 (2008–2009), og Innst. O. nr. 83 (2008–2009) fra transport- og kommunikasjonskomiteen, jf. Ot.prp. nr. 68 (2008–2009). Disse medlemmer vil stemme imot alle forslag knyttet til slik overføring. Disse medlemmer mener reformen vil føre til en oppsplitting av norsk samferdselspolitikk samt uavklart og mangelfull finansiering av dagens øvrige riksveier og riksveiferjer. Samlet sett mener disse medlemmer dette vil gi et dårligere samferdselsnett i Norge.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget godkjenner ikke overføring av øvrige riksveier og riksveiferjer til fylkeskommunene og til Oslo kommune. Stortinget ber Regjeringen gjennomføre nødvendige tiltak for å reversere gjennomførte tiltak og stoppe planlagte tiltak knyttet til forvaltningsreformen innenfor samferdselssektoren."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil understreke at det fortsatt må være statens ansvar å sørge for at fylkeskommunene blir økonomisk i stand til å vedlikeholde og drifte fylkesvegnettet, og at de skal kunne gjøre investeringer som legger grunnlaget for et sikkert og effektivt vegnett som fungerer godt for både næringslivet og innbyggerne.

Dette medlem mener det økonomiske opplegget knyttet til ansvarsoverføringen, slik det gjøres rede for i St.prp. nr. 68 (2008–2009), ikke i tilstrekkelig grad møter de store utfordringene fylkene nå står overfor. Regjeringen har lovet at det skulle følge tilstrekkelig penger med når store deler av riksveinettet nå overføres til fylkeskommunen. Dette medlem er skuffet over at Regjeringen ikke innfrir på et så viktig område, og at fylkene dermed blir sittende igjen med ansvaret for et stort vedlikeholdsetterslep uten at det stilles nødvendige statlige midler til rådighet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Innst. S. nr. 300 (2008–2009) om Nasjonal Transportplan, hvor Venstre går inn for å øke bevilgningene til kollektivtransport i fylker og kommuner (belønningsordningen) med 1 mrd. kroner mer enn

flertallet hvert år fra 2010 til 2020. Dette medlem viser også til Venstres merknader i samme innstilling om å bevilge mer penger til fylkene for vedlikeholdet av øvrige riksveier som fylkene overtar fra 2010. Dette medlem viser til at Venstre vil bevilge ytterligere penger ut over de varslede 1 mrd. kroner og vil komme tilbake til dette i behandlingen av statsbudsjettet for 2010.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at folkehelsearbeid blir lovfestet som et fylkeskommunalt ansvar gjennom en ny lov, jf. Ot.prp. nr. 73 (2008–2008), slik kommunal- og forvaltningskomiteen ba om ved behandling av forvaltningsreformen med følgende merknad i Innst. S. nr. 166 (2006–2007):

"Flertallet viser til at St.meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn - regional framtid må sees i sammenheng med St.meld. nr. 16 (2003-2004) Resept for et sunnere Norge. Sistnevnte understreket lokaldemokratiets betydning for folkehelsearbeidet. Den utfordret norske fylker til å satse på folkehelse og ta ansvar for å bygge opp og koordinere en folkehelsekjede gjennom partnerskap med kommuner, statlige instanser, fagmiljø og frivillige organisasjoner. Flertallet er kjent med at samtlige fylker har opprettet, eller er i ferd med å opprette, regionale folkehelsepartnerskap. Flertallet mener det er ønskelig å videreføre og styrke denne satsningen som et ledd i vitaliseringen av lokal- og regionaldemokratiet. Flertallet mener de nye regionenes ansvar innefor folkehelsearbeidet bør forsterkes i forhold til det ansvar fylkeskommunen har i dag. Rollen som regional pådriver og samordner må styrkes. Flertallet viser til at folkehelsearbeidet er et tverrfaglig satsningsområde, men også en disiplin som krever egen fagkompetanse. Flertallet mener at feltet kan betraktes som et selvstendig virksomhetsområde i det regionale utviklingsarbeidet. Regionenes rolle bør tydeliggjøres med hensyn til innhold, forventninger og økonomiske rammevilkår. Flertallet konstaterer at en eventuell flytting av oppgaver innenfor folkehelsefeltet ikke i særlig grad er vurdert i utarbeidelsen av St.meld. nr. 12 (2006-2007).

Flertallet ber om at det blir utredet å la folkehelsearbeid gå over fra en frivillig til en ordinær oppgave for det regionale folkevalgte nivået."

Flertallet har merket seg at det i høringsrunnen har vært stor tilslutning til å lovfeste fylkeskommunenes ansvar og oppgaver i folkehelsearbeidet, og at både fylkeskommuner og KS har ønsket et mer konkret og mer omfattende lovforslag. Regjeringen har i denne omgang nøyd seg med en lov som er generell i sitt innhold. En konkretisering skal skje ved en bredere gjennomgang av alle aktørene på folkehelsefeltet bl.a. som en følge av samhandlingsreformen. Flertallet har erfart at folkehelsearbeid som frivillig oppgave har blitt gjennomført og orga-

nisert på ulike måter i fylkeskommunene, og at det er gode muligheter for å lære av de med de beste resultatene. Flertallet vil be om at den refererte merknad fra innstillingen om forvaltningsreformen legges til grunn ved det videre arbeid med konkretisering og finansiering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at disse partier vil ha en velferdsreform hvor kommuner kan få et større ansvar innen velferdstjenester og helsevesen. Da kan vi gi behandling, pleie og omsorg i folks nærmiljø, slik at brukerne får et bedre tilbud og økt verdighet. Nærhet til brukerne gir også større mulighet til å aktivisere det frivillige hjelpeapparatet gjennom samarbeid med det offentlige. Nav-kontorer med to ansatte gjør så godt de kan, men det vil ikke være mulig å håndtere kompleksitet i regelverk eller tjenester etter hvert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at det er over 200 Nav-kontorer med under 4 ansatte i dag. Ifølge tall fra KS og PAI-registeret pr. 1. desember 2008 har 306 av 420 kommuner i Norge ikke ansatt en jurist eller advokat. Med tanke på rettsikkerhet for den enkelte er dette dramatisk. Mange barn og unge får aldri hjelp fordi barnevernstjenestene, PP-tjenestene og familievernkontorene er underbemannet, overgrep blir ikke avdekket pga. små kommuners gjennomsiktighet, for få ansatte og mangelfull kompetanse.

Komiteens medlem fra Venstre er positiv til intensjonene i samhandlingsreformen, men den ser ut til å mangle viktige strukturelle grep og innføre ytterligere byråkrati gjennom et fjerde forvaltningsnivå. Det vil bli mer byråkrati og flere beslutninger utenfor direkte folkevalgt kontroll, og dette medlem frykter at å skulle finne en modell som tar høyde for pasienter som krever mye og dyr oppfølging vil føre til endeløse tautrekninger om fordeling av kostnader mellom små og store kommuner, foretak og samkommuner. Det er for øvrig allerede et stort skjemavelde innen velferd og helse som er ekstremt tidkrevende. Dette medlem frykter at dette vil ramme pasienter og brukere som blir stående enda lengre i køer fordi de ansatte er opptatt med byråkrati.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at forvaltningsreformen bidrar til at regional utvikling blir en enda viktigere oppgave for fylkeskommunene. Regional utvikling forutsetter også at fylkene kan være en likeverdig partner i ulike prosjekter og tiltak. For å kunne iva-

reta denne oppgaven på en god måte, mener flertallet det er viktig at alle fylker, også de med flere kommuner utenfor det distriktpolitiske virkeområdet, sikres tilstrekkelig med midler til å skjøtte sitt ansvar for regional utvikling.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at de 7 regionale forskningsfondene i disse dager blir detaljutført gjennom tildelte retningslinjer og forvaltningsmåte. Fylkeskommunene skal skape grunnlagene for fondsstyrenes arbeid gjennom fylkesvise forskningsstrategier. Dette flertallet vil dermed peke på at fylkenes nye redskap som regionsutviklere gjennom strategisk forskning som er til det beste for sin region med dette vil være på plass.

Dette flertallet tar Regjeringens orientering til etterretning når det gjelder de øvrige tema om forvaltningsreformen.

6. OPPGAVEFORDELING OG REGELVERK – ENDRINGER PÅ FAGDEPARTEMENTENES OMRÅDER

Kapittel 7 i proposisjonen omtaler endringer i oppgavefordeling og regelverk som har konsekvenser for kommunenes og fylkeskommunenes planlegging av aktivitet i 2010. Saker som berører Revidert nasjonalbudsjett er omtalt i kapittel fire i proposisjonen. Øvrige enkeltsaker for inneværende år med vesentlige endringer utover det som er varslet i statsbudsjettet for 2009, eller i andre stortingsdokumenter omtales i dette kapitlet.

6.1 Kommunal- og regionaldepartementet

6.1.1 Ny forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

6.1.1.1 SAMMENDRAG

Ny forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning ble sendt på høring 1. september 2008 med høringsfrist 1. desember 2008. Departementet tar sikte på å fastsette forskriften før sommeren.

Det er blant annet foreslått at reglementet skal vedtas minst én gang i hver kommunestyre- og fylkestingsperiode. Dette innebærer at reglementet med jevne mellomrom vil være gjenstand for drøfting og behandling i kommunestyret og fylkestinget. Det er foreslått et nytt krav om at reglementet skal baseres på kommunens eller fylkeskommunens egen kunnskap om finansforvaltning.

Videre er det foreslått at kravene til rapportering til kommunestyret og fylkestinget blir betydelig styrket.

Forskriften vil gi kommunene frihet til å forvalte sine egne midler så fremt de ikke tar vesentlig finansiell risiko. Denne friheten er en naturlig del av det lokale selvstyret. Kommunene har således et stort ansvar for å forvalte sine midler ut fra hensynet til gode og stabile velferdstjenester. Den nye forskriften vil legge rammene for en forsvarlig finansforvaltning i kommunene, men det er opp til kommunene å etterleve reglene og praktisere en forsvarlig forvaltning.

6.1.2 Ny byggesaksdel i plan- og bygningsloven

6.1.2.1 SAMMENDRAG

I Kommunal- og regionaldepartementets forskriftsarbeid som oppfølging av ny byggesaksdel i plan- og bygningsloven er krav til universell utforming, miljø og energibruk, driftsbygninger i landbruket, kontroll og overtredelsesgebyr sentrale temaer. Forskriftene er planlagt sendt på høring på forsommeren 2009.

6.1.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til sine merknader i Innst. O. nr. 50 (2008–2009) om lov om endringer i lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (byggesaksdelen).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til endringene i bygningsdelen av plan- og bygningsloven der prinsippet om universell utforming nå tas inn som særskilt grunnhensyn i lovens formålsbestemmelse. Regjeringen foreslo for Stortinget at det for oppgradering av eksisterende publikumsbygg åpnes for å gi forskrifter til samme lov med tidsfrister for nærmere angitte bygningskategorier. Stortinget støttet dette og tilføyde at det bør etableres en plan for når det skal innføres frister for ulike tiltak i eksisterende publikumsbygg, og at Regjeringen må fremme en slik plan i løpet av 2010.

6.1.3 Anmodningsvedtak – startlån

6.1.3.1 SAMMENDRAG

I forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:141 (2007–2008) fattet Stortinget følgende vedtak:

"Det henstilles til Regjeringen å sette i verk et forsøk hvor flere aktører enn kommunene i en avgrenset periode får forvalte startlån eller deler av ordningen på vegne av Husbanken", jf. vedtak 142.

I proposisjonen påpekes det at tildeling og utmåling av startlån er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Verken husbankloven eller andre lover gir hjemmel for at andre enn det offentlige skal kunne fatte

slike vedtak. Dersom lovverket åpner for at private aktører kan gi startlån, vil det lett bli reist habilitets-spørsmål. Regjeringen kan ikke se at verken boligpolitikken eller private aktører vil være tjent med det.

For at de som trenger hjelp skal få den, er det viktig at en og samme enhet forvalter boligvirkemidlene. Regjeringen mener denne enheten må være kommunen, som er gitt en egen rolle og ansvar i boligpolitikken. Kommunene har i dag mulighet til å la private forvaltere stå for selve utbetalingen og forvaltningen av startlånet. Dette skjer i stor grad. Regjeringen mener derfor det ikke skal åpnes for at private aktører kan saksbehandle og tildele startlån.

6.1.3.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg omtalen av spørsmålet om kompetanse til å tildele og utmåle Startlån fra Husbanken. Flertallet støtter konklusjonen om at det ikke åpnes for at private aktører kan saksbehandle og tildele startlån, men at den øvrige forvaltningen av lånene fortsatt kan gjøres av private aktører.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Innst. S. nr. 43 (2008–2009) om å forebygge antallet unge gjeldsslavere og et enstemmig vedtak 57, hvor det henstilles til Regjeringen å sørge for at maksimal nedbetalingstid for startlån i Husbanken heves fra 20 til 30 år. Disse medlemmer kan ikke se at dette er fulgt opp. Lengre nedbetalingstid og økt bostøtte vil kunne hjelpe flere med lav inntekt inn på boligmarkedet og til en mer stabil bosituasjon.

6.1.4 Ny bostøtte

6.1.4.1 SAMMENDRAG

Nytt regelverk for den statlige bostøtten trer i kraft 1. juli 2009, og innebærer at 50 000 nye husstander vil få bostøtte, ut over de om lag 100 000 husstandene som mottar bostøtte i dag. På sikt vil omleggingen av bostøtten ha en årlig kostnad på én milliard kroner over dagens nivå. I den nye bostøtten er inntektsgrensen hevet for alle, kravet om at søkere uten barn må ha trygd for å få bostøtte er fjernet, kravene til boligen er forenklet og moderniserte og kravet om husbankfinansiering er fjernet.

Det nye regelverket innebærer redusert utbetaling av bostøtte for en del mottakere. For å unngå at husholdninger med relativt dårlig økonomi skal få en brå nedgang i bostøtten, foreslås det etablert en overgangsordning.

6.1.4.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at det i Revidert nasjonalbudsjett 2009 foreslås en overgangsordning for de nye reglene for bostøtte slik at ingen skal få bostøtten redusert pga. de nye reglene eller pga. de økte satsene for minstepensjonen. Ordningen vil skjerme om lag 54 000 bostøttmottakere mot reduserte utbetalinger, og medfører at bevilgningene til bostøtte økes med 66 mill. kroner i 2009. Kompensasjonen gjennom ordningen trappes ned over 5 år. Komiteen er tilfreds med denne løsningen.

6.2 Barne- og likestillingsdepartementet

6.2.1 Ny handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet

6.2.1.1 SAMMENDRAG

Økt sysselsetting for personer med nedsatt funksjonsevne er et gjennomgående hensyn for tiltakene i planen.

Planen inneholder en kommunesatsing med tiltak for å støtte opp om kommunenes arbeid med universell utforming. Planen skal gå fram til 2013.

6.2.1.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Innst. O. nr. 68 (2007–2008) om lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne, hvor Fremskrittspartiet fremmet en rekke forslag for å oppnå tilgjengelighet for alle, innen konkrete tidsfrister.

Disse medlemmer konstaterer at universell utforming er omtalt mange steder, men at det ikke finnes konkrete forpliktelser. Disse medlemmer ber Regjeringen bidra til å sikre realiseringen av universell utforming. Disse medlemmer ser at det er nødvendig med både klare krav og stimuleringsmidler til kommunene og fylkeskommunen. Disse medlemmer mener at kravene må komme raskt og som må følges opp med sanksjoner ved brudd.

Disse medlemmer mener også at stimuleringsstilskuddet Norges Handikapforbund har foreslått, er et godt forslag og viser til at Fremskrittspartiet tidligere har fremmet tilsvarende forslag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at i mai 2009 ble Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009–2013 lagt fram. Planen berører de fleste samfunnsområder og det settes inn et bredt spekter av virkemidler. Flertallet har videre merket seg at det i Regjeringens forslag til Nasjonal Transportplan for perioden 2010–2019 er satt av 4,47 mrd. kroner til universell utfor-

ming og tiltak for å forbedre tilgjengeligheten innenfor transportsektoren.

6.2.2 Lovfesting av krisesentertilbud

6.2.2.1 SAMMENDRAG

Barne- og likestillingsdepartementet vil fremme en proposisjon med forslag om lovfesting av kommunenes ansvar for å gi voldsutsatte et krisesentertilbud.

Kommunene skal gis frihet innenfor lovens rammer til å organisere tilbudet tilpasset lokale forhold, men det stilles krav til å gi et helhetlig tilrettelagt og gratis krisetilbud til voldsutsatte. Det øremerkede statlige tilskuddet til krisesenterdriften på kapittel 840 post 60 videreføres det første året slik at dagens vertskommuner og krisesentre får tilstrekkelig tid til omstilling. Det øremerkede tilskuddet legges for dette året om fra en overslagsbevilgning til en ramlestyrt bevilgning. Deretter forutsettes bevilgningen lagt inn i kommunenes rammetilskudd.

6.2.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har merket seg at lovfesting av krisesentertilbud vil føre til en økning av kostnadene i forhold til dagens krisesenterdrift. Komiteen vil understreke betydningen av at det legges opp til et fortsatt samarbeid med frivillige.

Komiteen viser til merknader fra sine respektive partier i Innst. O. nr. 130 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 96 (2008–2009).

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at krisesentertilbudet har behov for betydelige omstillinger i den nærmeste fremtid for å imøtekomme nye grupper som skal gis et tilbud, herunder menn, kvinner og menn med annen etnisk og kulturell bakgrunn og barn. Behovet for ny og bedre kompetanse er stort og skoling av ansatte og frivillige i krisesentrene er påkrevd. Det bør også skje en utvikling av samarbeid med andre hjelpeinstanser, en krevende oppgave hva angår tilrettelegging og finansiering. En overføring av ansvaret for krisesentertilbudet i tråd med lovens krav til kommunene, er etter disse medlemmers syn ikke fornuftig før tilbudet er utviklet til den standard og ivaretar de funksjoner som loven setter.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Venstre er på dette grunnlag uenig i at det settes en så vidt kort tidsramme som ett år før overføringen til kommunen skal skje og mener overføring først bør skje når tilbudet er utviklet og kostnadsrammen for det kommende krisesentertilbud er nærmere definert, senest innen fem år.

Disse medlemmer ser at Regjeringen har anslått at lovfesting av krisesentertilbudet vil koste 63 mill. kroner. Men KS og disse medlemmer mener at merkostnaden er undervurdert.

6.3 Kultur- og kirke departementet

6.3.1 Sammendrag

NY ARKITEKTURPOLITIKK

Kultur- og kirke departementet leder og koordinerer arbeidet med en handlingsplan som innen sommeren 2009 skal komme med konkrete tiltak innen prioriterte innsatsområder, herunder stedsutvikling, bærekraft, universell utforming, helse, det offentlige som forbilde, kulturarv og samtidstuttrykk, kunnskap, næring, samt profilering og identitetsbygging. Arbeidet er sektorovergripende og meget sentralt i en distrikts- og regionalpolitisk sammenheng.

STORTINGSMELDING OM BIBLIOTEK

Kultur- og kirke departementet la 17. april 2009 fram en stortingsmelding om bibliotek. Formålet med meldingen er å utforme en nasjonal bibliotekpolitikk som legger til rette for utvikling av robuste og omstillingsdyktige bibliotek, og som kan tilby alle gode og fleksible bibliotek tjenester.

6.4 Kunnskapsdepartementet

6.4.1 Sammendrag

STORTINGSMELDING OM KVALITET I BARNEHAGEN

Kunnskapsdepartementet vil etter planen legge fram en stortingsmelding om kvalitet i barnehagen våren 2009.

GRATIS LÆREMIDLER PÅ ALLE TRINN I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Ordningen har hittil vært finansiert gjennom rammetilskuddet til fylkeskommunene og med særskilt fordeling. Fra 2010 blir ikke kompensasjonen lenger gitt som en særskilt fordeling, men fordeles etter kostnadsnøkkelen i inntektssystemet. Bevilgningen som legges inn i inntektssystemet i 2010 vil gjenspeile normale utskiftningskostnader ved ordningen.

ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN

Kunnskapsdepartementet har 3. april 2009 fremmet en odelstingsproposisjon med forslag om endringer i opplæringsloven, jf. Ot.prp. nr. 55 (2008–2009) Om lov om endringer i opplæringslova og privatskolelova.

Et tiltak som foreslås, er sikring av tidlig oppfølging av den enkelte og økt læringsutbytte i grunnskolopplæringen i fagene norsk eller samisk og mate-

matikk, på 1.–4. trinn. Plikten til tidlig innsats utløser et utvidet behov for lærere. Utgiftsdekningen skjer ved at 430 mill. kroner av de frie inntektene til kommunene som blir frigjort som følge av at utskiftningen av nye læremidler tilpasset Kunnskapsløftet er gjennomført, blir ført videre i rammetilskuddet til kommunene. Fra 2010 blir kommunene kompensert for helårsvirkningen på om lag én milliard kroner. Det innebærer at kommunene, gjennom rammetilskuddet, tilføres 602 mill. kroner i 2010 utover øvrig vekst i frie inntekter.

6.4.2 Komiteens merknader

BARNEHAGER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at det nå er lovfestet økonomisk likebehandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager, jf. Innst. O. nr. 103 (2008–2009). En opptrapping av tilskuddet fra 2010 og over fem år vil sette ikke-kommunale barnehager i stand til å tilby likeverdige lønns- og arbeidsvilkår som i de kommunale. Denne opptrappingen legger grunnlaget for innlemming av barnehagetilskudd i rammefinansieringen av kommunene.

Flertallet er kjent med at KS mener at drift og utbygging av barnehager er underfinansiert. Flertallet viser i denne sammenhengen til den pågående prosessen mellom KS og Kunnskapsdepartementet. Denne prosessen har til hensikt å komme fram til en felles forståelse av kostnadsberegningene.

Flertallet er tilfreds med at kommunene og private i et godt samarbeid har fått til en utbygging som sikret at kommunene vil kunne oppfylle en lovfestet rett til barnehageplass fra hovedopptaket høsten 2009. Flertallet har merket seg at 271 500 barn vil ha barnehageplass ved utgangen av 2009. Utbyggingsmålet som ble bestemt i barnehageforliket i 2003 er derved nådd. Regjeringen varsler i den nye stortingsmeldingen om kvalitet i barnehagen at det nå skal rettes øket innsats mot kvalitet og innhold i barnehagen

Flertallet vil også vise til at tallet på studie-plasser i førskoleutdanningen er øket med 940 plasser i 2009, og at Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett har prioritert studier som er rettet mot kvalitet i barnehager ved fordeling av nye studie-plasser for etter- og videreutdanning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at kommunene sammen med de private barnehagene har gjort en formidabel jobb for å nå målet om full barnehagedekning. Disse medlemmer mener at utbyggingen hadde vært høyere hvis det hadde vært innført reell likebe-

handling mellom kommunale og private plasser. Disse medlemmer mener at barnehagefinansieringsordningen har svakheter som bidrar til forskjellsbehandling mellom offentlige og private barnehager. Et samlet storting har ved flere anledninger uttalt at det skal være en reell likebehandling av offentlige og private barnehager når det gjelder finansiering, senest i budsjettinnstillingen for budsjettåret 2007.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at ifølge KS så har Regjeringen underfinansiert kommunenes utgifter til barnehage med 1,9 mrd. kroner. Dette innebærer at kommunene må hente disse pengene fra deres frie midler, noe som ifølge KS går på bekostning av andre viktige ting som skole, eldreomsorg og veier.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener barnehagefinansieringen må fullfinansieres gjennom et øremerket tilskudd direkte til barnehagene. Dette er også den beste måten å sikre reell likebehandling mellom private og offentlige barnehageplasser på. Etter disse medlemmers syn skaper forskjellsbehandling mellom kommunale og private plasser, samt forskjeller i hvordan kommuner regner ut tilskudd til private plasser, usikkerhet blant de private barnehagene, og ulikhet i tilbudet til barna.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til følgende merknader i Innst. S. nr. (2008–2009) fra finanskomiteen om tilleggslovvinger og omprioriteringar i statsbudsjettet 2009, jf. St.prp. nr. 67 (2008–2009):

"Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at barn i barnehage skal ha god kvalitet på tilbudet, uavhengig om barnet går i en offentlig eller privat barnehage. Dette medlem ønsker likebehandling av private og offentlige barnehager for at mangfoldet i sektoren skal bevares. Dette medlem foreslår at 100 mill. kroner bevilges nå for å starte opptrappingen mot likebehandling av de private og kommunale barnehagene. Dette medlem vil sikre barnehageplass til alle som ønsker det, uavhengig av økonomi. Derfor foreslår dette medlem 10 mill. kroner øremerket til forsøk med inntektsgraderte satser for foreldrebetaling i barnehagene. Dette medlem foreslår å øke bevilgningen med 110 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag, tilsvarende en økning på 114,241 mill. kroner i forhold til tidligere vedtatt budsjett.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti frykter at hensynet til kvalitet i barnehagene har blitt nedprioritert for arbeidet for å nå det tvverpolitiske målet om full barnehagedekning. Dette medlem viser til at det mangler over 4 000 førskolelærere og at mange barnehager har problemer med å finne førskolelærere

å ansette. Derfor foreslår dette medlem 10 mill. kroner til kompetanseutvikling i barnehagene og rekruttering av førskolelærere.

Dette medlem foreslår å øke bevilgningen med 10 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag, tilsvarende en økning på 10 mill. kroner i forhold til tidligere vedtatt budsjett."

Dette medlem mener kommunene ikke bør få økonomisk ansvar for barnehagesektoren gjennom rammefinansiering før målet om full behovsdekning er nådd og før full økonomisk likebehandling av private og offentlige barnehager er innført. Dette medlem mener det er viktig at det reelle kostnadsnivået er kjent og har stabilisert seg før finansieringsansvaret overføres fra stat til kommune. Dette medlem viser ellers til Innst. O. nr. 103 (2008–2009) fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i barnehageloven (finansiering av ikke-kommunale barnehager).

Komiteens medlem fra Venstre mener at barnehageprisene skal avgjøres lokalt – ut fra lokale forutsetninger, tilbud og særpreg. I og med at kommunene skal ha ansvaret for å fastsette og differensiere barnehageprisene, bør også finansieringsansvaret og -plikten ligge her. Samtidig skal offentlige og private barnehager behandles likt med hensyn til offentlige tilskudd. Dette medlem viser til at regjeringen Bondevik II hadde som utgangspunkt at ansvaret for finansieringen av barnehager på sikt skulle overføres til kommunene, jf. Ot.prp. nr. 72 (2004–2005). Dette medlem merker seg at Regjeringen har varslet at den vil komme tilbake med en opptrappingsplan for likebehandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager. Dette medlem mener at det som er avgjørende er at den økonomiske likebehandlingen blir tilfredsstillende lovforankret. Dette medlem mener at spørsmålet om en opptrapping av den økonomiske likebehandlingen hører hjemme i de årlige budsjettproposisjonene, og viser i denne forbindelse til at disse partier gjennom flere budsjettbehandlinger har foreslått å øke den økonomiske likebehandlingen. Dette medlem viser for øvrig til partiets merknader i Innst. O. nr. 103 (2008–2009).

GRUNNSKOLE

Komiteen har merket seg at helårsvirkningen av den økte satsingen på å gi lese- og regneferdigheter de første skoleårene, vil være 1 mrd. kroner. Komiteen støtter denne satsingen og den måte som foreslås for å dekke de økte kostnadene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at kommu-

nene har funnet rom til en betydelig satsing på grunnskolen i tillegg til satsingen på barnehageutbyggingen og pleie- og omsorgstjenestene. Ifølge proposisjonen er antall årsverk i grunnskolen økt med 5 200 fra 2005 til 2008. Dette inkluderer lærerårsverk, assistentårsverk mv. I den samme perioden er antall elever i grunnskolen redusert med 1 pst. Flertallet er tilfreds med kommunenes prioritering av grunnskolen innenfor de økte økonomiske rammene, og stoler på at den økte satsingen på å gi bedre lese- og regneferdigheter de første skoleårene, også vil bli fulgt opp.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at dårlig kommuneøkonomi i stor grad går utover grunnopplæringen. Disse medlemmer viser til at omtrent halvparten av kommunene kutter i sine skolebudsjetter, og at dette i stor grad går utover elevenes rett til tilpasset opplæring. Kuttene i skolebudsjettene fører både til redusert lærertetthet, nedleggelse av grenseskoler og svekket spesialundervisning til elevene, for å nevne noen forhold.

Disse medlemmer viser til oppslag i VG 26. januar 2009 der det fremkommer at 140 skoler er blitt nedlagt i løpet av den tiden regjeringen Stoltenberg II har hatt makten, og tallet er nå trolig enda høyere. I en rekke aviser fremkommer bekymringsmeldinger fra lærere og tillitsvalgte om tilstanden i skolen etter skolekutt. Ofte går bekymringen på at det vil bli vanskelig å gi elevene den undervisningen de har krav på etter opplæringsloven på grunn av de store kuttene i skolebudsjettene.

Disse medlemmer viser til at kunnskapsministeren har innrømmet at satsing på barnehager og eldre har gått på bekostning av skolene, men at han uansett ikke vil øremerke pengene til skole slik at det ikke blir mulig for kommunene å kutte i skolebudsjettene (<http://www.dagbladet.no/2009/02/02/nyheter/innenriks/politikk/skole/4657169/>). Som følge av kommunenes skolekutt har også Utdanningsforbundet tatt til orde for å øremerke penger til skolene. Bakgrunnen for dette er blant annet at de mener at når kommunene blir pålagt å øke timetallet, så må dette nødvendigvis følges opp av midler til flere lærerstillinger (www.dagsavisen.no/innenriks/artic-395915.ece).

Disse medlemmer vil vise til dagens organisering av grunnopplæringen der kommunene eier grunnskolene, og fylkeskommunene eier de videregående skolene. Unntakene er de private skolene med rett til offentlig tilskudd. Grunnopplæring er en av de viktigste oppgavene kommuner og fylkeskommuner har ansvar for. Imidlertid er det i dag slik at hver enkelt skole i liten grad har kontroll over inntektsiden på sine budsjetter siden de må ta til takke

med det lokalpolitikernes bevilger til skolene gjennom sine budsjetter. I tillegg er det i enkelte kommuner ikke skoleledelsen som må ta ansvar hvis skolene går med underskudd.

Disse medlemmer mener dagens system ikke setter kvalitet og kostnadseffektivisering i sentrum, siden det i hovedsak er samme aktør som har ansvar for alle faktorene på samme tid. Disse medlemmer vil derfor innføre et system der man skiller bedre mellom de ulike rollene. I tillegg ønsker disse medlemmer et system der det ikke er kommunens økonomi eller kommunale politikeres prioriteringer som avgjør hvor god skole elevene får. Det er viktig at alle elevene får hva de har krav på i henhold til opplæringsloven, og for å sikre mest mulig lik finansiering er det beste derfor at staten overtar finansieringsansvaret for grunnsopplæringen. Disse medlemmer vil vise til Dokument nr. 8:98 (2008–2009) der det foreslås en helt ny finansieringsmodell for grunnsopplæringen i tråd med det som er forklart ovenfor.

Disse medlemmer vil, til en slik ny finansieringsmodell er på plass, øremerke en del av midlene til kommunene til grunnsopplæring. Disse medlemmer vil blant annet vise til Fremskrittspartiets alternative budsjett for 2009 der nettopp øremerking til både grunnskole og videregående skole foreslås.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene har lovet at elevene i grunnskolen skulle få et enkelt skolemåltid dersom de tre partiene fikk flertall. Disse medlemmer konstaterer at de tre partiene fikk slikt flertall, men noe enkelt skolemåltid har ikke kommet noen elever til gode. Isteden ble det i Soria Moria-erklæringen lagt inn en ordning med frukt og grønt.

Disse medlemmer merker seg imidlertid at det eneste Regjeringen har fått til, er lovfestet rett til frukt og grønt for halvparten av elevene i grunnskolen. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet flere ganger tidligere har stemt imot Fremskrittspartiets mange forslag om å sikre alle elever i grunnskolen rett til et lite skolemåltid. Disse medlemmer mener det er viktig at alle elever sikres retten til et enkelt skolemåltid og har derfor foreslått dette innført som en ordning for alle elever i grunnskolen fra skolestart til høsten. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett for 2009 hvor det ble foreslått å sette av 80 mill. kroner til å utvide ordningen med frukt og grønt, slik at det omfatter alle elevene i grunnskolen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener det er galt å pålegge kommunene å bruke flere hundre mill. kroner på frukt og grønt til elevene fremfor å bedre læringsinnholdet i skolen.

Flere undersøkelser har dokumentert at det er nødvendig med et større læringstrykk i den norske skolen, og i en slik situasjon er det uforståelig for disse medlemmer at Regjeringen tvinger norske kommuner til å bruke betydelige ressurser på en slik ordning. Det er dessverre et faktum at dagens regjering ikke evner å prioritere skolens viktigste oppgave, nemlig et godt undervisningstilbud. Regjeringen velger heller å bruke store økonomiske midler på en ordning som ikke har noen dokumentert effekt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil prioritere å bruke ressursene på Kunnskapsløftet, på flere lærere, bedre skolemateriell, mer leksehjelp og andre kvalitative tiltak for å bedre læringsinnholdet for elevene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener det er en viktig oppgave for skolene å gi god og riktig informasjon om kosthold, samt å legge forholdene til rette for at elever kan innta et godt måltid i løpet av skoledagen. Men disse medlemmer mener det fortsatt skal være foreldrenes og elevenes ansvar å sørge for maten som spises på skolen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti er skeptisk til å lovfeste uten at det gis virkemidler når noe ikke fungerer. Resultatet blir ansvarsforskyvning mer enn problemløsning. Dette medlem har derfor ikke støttet forslaget om å lovfeste plikten til tidlig innsats i fagene norsk eller samisk og matematikk på 1.–4. årstrinn. Dette medlem vil understreke at en lovfesting ikke vil ha noen verdi om det ikke følges opp med økt lærertetthet, all den tid mange kommuner nå kutter i antall stillinger i grunnskolen. Dette medlem konstaterer at Regjeringen prioriterer flere timer i grunnskolen i stedet for flere lærere. Dette medlem viser til Innst. O. nr. 86 (2008–2009) der Kristelig Folkeparti foreslår å innføre nasjonale normer for lærertetthet i skolen. For å lykkes med tilpasset opplæring må lærerne få nok tid til den enkelte elev. Dette forutsetter flere lærere i skolen.

VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det viktigste tiltaket mot frafall i videregående opplæring, er tidlig innsats. At elevene får tilpasset opplæring, spesialundervisning og hjelp til å nå sitt fulle potensial, er det viktigste virkemiddelet i forhold til å sikre at elevene kommer seg gjennom grunnsopplæringen. Disse medlemmer er bekymret for at kuttene i skolebudsjettene

over hele landet, fører til at den tilpassede opplæringen blir svekket, slik at elevene faller fra i utdanningsløpet. Disse medlemmer mener at elevenes rett til tilpasset opplæring må styrkes, og at elevene må få undervisning tilpasset egne ferdigheter.

Disse medlemmer mener også at et viktig tiltak for å hindre frafall i videregående opplæring, er å redusere teoriandelen på de yrkesrettede studieprogrammene. I tillegg mener disse medlemmer at det er en rekke tiltak som kan gjennomføres for å gjøre den yrkesrettede opplæringen bedre. Disse medlemmer vil vise til Innst. S. nr. 212 (2008–2009) der det foreslås en rekke tiltak som kan styrke den yrkesrettede opplæringen. Disse medlemmer vil også vise til sine partiers forslag i sine tiltakspakker mot finanskrisen, der det foreslås å fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger i 2009, noe som er et viktig tiltak for å sikre elevene lærlingplass høsten 2009.

Disse medlemmer viser til at læremidler i videregående opplæring har vist seg å bli en utlånsordning og ikke en ordning med gratis læremidler, i og med at Regjeringen har kuttet den statlige finansieringen av læremidler både for Videregående II og Videregående III. Med unntak av ett fylke praktiserer fylkene i dag en utlånsordning fordi ordningen er underfinansiert fra statens side. Mange har advart mot å gjeninnføre utlånsordningen for skolebøker, og det er en motstand disse medlemmer deler. Elevene står ikke fritt til å velge læremidler, de kan ikke innarbeides og brukes studieteknisk, og bøkene vil ikke bli skiftet ut regelmessig. I tillegg har innføringen av utlånsordningen både i 2007 og 2008 medført store problemer, og svært mange elever opplevde å få bøkene lenge etter skolestart. Det er etter disse medlemmers mening helt uholdbart.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet vil vise til Dokument nr. 8:112 (2005–2006) hvor det ble foreslått å innføre en ordning med fritt skolemateriell for elever i videregående skole som bok- og materialkort. Dette ville gitt elevene frihet til å velge læremidler, og ville sikret elevene gratis skolemateriell, og ikke en utlånsordning slik som Regjeringen har innført.

6.5 Miljøverndepartementet

6.5.1 Ny plandel i plan- og bygningsloven

6.5.1.1 SAMMENDRAG

I forbindelse med lovendringen er det bestemt at det skal utarbeides statlige planretningslinjer for en differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

I forbindelse med utarbeidelsen av regjeringens strategi for økt utbygging av bioenergi av 1. april

2008 ble det varslet et krav om at alle kommuner skal ha en energi- og klimaplan innen 1. januar 2010. Planen skal innarbeides i de ordinære planprosessene etter plan- og bygningsloven. Som en oppfølging av dette vil Miljøverndepartementet snart sende ut forslag til statlig planretningslinje på høring. Regjeringen vil på bakgrunn av dette vurdere om det skal fastsettes slike retningslinjer.

Den nye loven inneholder krav om at alle kommuner skal ha et planregister med opplysninger om gjeldende arealplaner, bygge- og deleforbud og om nye planer som er under arbeid. Kommuner som framstiller digitale arealplankart må etablere et digitalt planregister hvor det er mulig å laste ned arealplanene via internett. Data fra digitalt planregister skal gjøres tilgjengelig i en nasjonal geografisk infrastruktur (Norge digitalt).

6.5.1.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til sine merknader i Innst. O. nr. 57 (2007–2008) når det gjelder plandelen av den nye plan- og bygningsloven.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at forvaltning i størst mulig grad bør skje på lokalt nivå og ønsker derfor at følgende forvaltningsmyndighet skal overføres til kommunene:

- Friluftsförvaltning
- Bestandsforvaltning av høstbare, ikke-truede viltarter
- Bestandsforvaltning av høstbare, ikke-truede arter av innlandsfisk.

I dagens situasjon med et stort antall små kommuner er det derimot ikke hensiktsmessig at vannregionmyndighet overføres til kommunene, siden de fleste vassdrag går gjennom flere kommuner. Disse medlemmene mener derfor at vannregionmyndighet bør ligge under fylkesmennene.

Lokalt selvstyre

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre er opptatt av å utvikle det kommunale selvstyret, og mener lokaldemokratiet skal bestå av mer enn å administrere budsjetter. Lokale, demokratiske vedtak bør derfor ikke overprøves av fylkesmannen. Disse medlemmer mener kommunene må ha en utbredt anledning til å bruke skjønn, men at det skjønnet naturligvis må ligge innenfor lovens rammer.

Disse medlemmer er opptatt av nærhetsprinsippet, og mener kommunen i størst mulig grad

må kunne bestemme over hvordan kommunens arealer forvaltes. Dette inkluderer politikk i forhold til strandsonen, vindmølleparker, nasjonalparker, sjøarealforvaltning og verneområder.

Disse medlemmer mener at det er kun i helt spesielle tilfeller, hvor åpenbare og viktige nasjonale prosjekter må sikres gjennomført, at kommunene ikke selv skal disponere sine arealer. Eksempler på slike nasjonale tiltak kan være kraftfremføring, bygging av større kraftproduserende- og petroleumsanlegg, riks- og europaveiutbygging. I slike tilfeller bør de ansvarlige departementer ha rett til å be om statlig regulering av arealer.

Disse medlemmer er uenige i forslaget om å gi fylkene en lovfestet rolle som overkommune i plan- og arealsaker.

Disse medlemmer har tillit til at innbyggere i det enkelte lokalsamfunn er i stand til å fatte beslutninger som vil gi det beste utgangspunkt for et godt liv for seg og sine. Når beslutninger fattes nærmest dem det angår, av dem det angår, vil løsningene tilpasses det enkelte lokalsamfunn og enkeltmennesket på den beste måten.

Disse medlemmer viser til at det er store variasjoner mellom kommunene. Kommunene vil derfor velge ulike løsninger for å dekke ulike behov. Mangfold er ikke en trussel, men skaper utvikling og fremgang.

Disse medlemmer mener det er betenkelig at viktige avgjørelser som gjelder bruk og vern av menneskers og lokalsamfunns nærområde, eiendom og livsgrunnlag i stor grad fattes av ikke-folkevalgte organer. Både fordi disse organene representerer sektorinteresser, og ikke helheten, og fordi vedtakene mangler den legitimitet som følger av at det er et folkevalgt organ som fatter det.

Disse medlemmer har merket seg at prosessen de siste 10 årene har flyttet råderett over store arealer og verdier fra lokale myndigheter til statlige myndigheter. Det oppleves mange steder at denne prosessen samtidig medfører en form for tillitskrise mellom mange lokalsamfunn og sentrale styringsmyndigheter.

Disse medlemmer mener derfor at det er viktig å gjenreise et tillitsforhold mellom lokalbefolkningen i berørte kommuner og storsamfunnet. Disse medlemmer mener at det må etableres en ny nasjonal strategi som skaper rom for lokal utvikling i kommuner med store verneområder og verdier for hele det norske samfunnet.

Disse medlemmer peker på at plan- og bygningsloven og dens praktisering har stor praktisk betydning og berører veldig mange mennesker og virksomheter. Muligheten til å fatte vedtak og gi dispensasjon etter plan- og bygningsloven må derfor

skje så nær opp til den berørte som mulig, og tillegges kommunene så langt råd er.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser her til Dokument nr. 8:10 (2007–2008) representantforslag fra representantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Gunnar Gundersen, Ivar Kristiansen, Trond Helleland, Bent Høie og Olemic Thommessen, der det ble foreslått at det må etableres en ny nasjonal strategi som skaper rom for lokal utvikling i kommuner med store verneområder og verdier for hele det norske samfunnet.

Statlige planretningslinjer og planbestemmelser

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har tillit til at innbyggere i det enkelte lokalsamfunn er i stand til å fatte beslutninger som vil gi det beste utgangspunkt for et godt liv for seg og sine. Disse medlemmer vil derfor styrke det lokale selvstyret. Forslaget om statlige planretningslinjer innebærer en statlig overstyring av det lokale selvstyret som disse medlemmer er uenige i.

Disse medlemmer viser til Innst. O. nr. 57 (2007–2007), jf. Ot.prp. nr. 32 (2007–2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen), der disse medlemmer gikk mot innføring av statlige planretningslinjer, innføring av statlige planbestemmelser og innføring av nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging.

Fylkesplanen

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at det er tilstrekkelig med to forvaltningsnivåer i Norge. Disse medlemmer vil derfor avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå. Større og mer robuste kommuner eller kommuner i samarbeid kan overta de fleste av dagens fylkeskommunale oppgaver. Disse medlemmer avviser nye regioner til erstatning for dagens fylkeskommuner.

Disse medlemmer vil derfor avvikle de lovfestede fylkesplanene, og er også imot eventuelle nye former for regionale planer. En ny kommunestruktur med færre og større kommuner vil gjøre planarbeidet mer treffsikkert. Planbehov på tvers av administrative grenser bør løses gjennom interkommunalt samarbeid. Disse medlemmer vil gi kommunene større selvråderett i plan- og arealsaker.

Disse medlemmer viser til Innst. O. nr. 57 (2007–2008), jf. Ot.prp. nr. 32 (2007–2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen), der disse medlemmer gikk mot bestemmelsen om regionale planer.

Strandsonen

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre peker på at for mange kommuner representerer de sjønære arealene de mest attraktive områdene. Et totalforbud mot bygging av fritidsboliger og boliger i dette området mener disse medlemmer vil være en alvorlig innskrenkning av det kommunale selvstyret og kommunenes rett til selv å forvalte sine arealer.

Disse medlemmer mener det lokale skjønn må gis avgjørende betydning, og vil fremheve de store variasjoner som finnes langs kysten i Norge. Disse medlemmer peker på at topografiske forhold gjør at et såkalt "100-metersbelte" ikke er en meningsfull parameter for forvaltningen av strandsonen.

Disse medlemmer mener at byggeforbudet i 100-metersbeltet langs sjøen må ta høyde for lokale variasjoner, også når det gjelder byggeforbud ved vann og vassdrag i innlandet. Disse medlemmer mener at en økt lokal forvaltning av strandsonene på en bedre måte vil kunne ivareta de lokale utfordringer knyttet til dette.

Disse medlemmer er enig i behovet for å få på plass et differensiert regelverk for forvaltningen av strandsonen. Disse medlemmer er imidlertid skeptiske til en mer restriktiv statlig politikk for utbygging i strandsonen og langs sjøer og vassdrag. Disse medlemmer mener dette forvaltes best lokalt, og at det er behov for mer lokalt skjønn, ikke mindre.

Disse medlemmer peker på at mange kystkommuner i dag har fokus på kulturell identitet, næringsmessig utvikling og bosetting knyttet til havet og til kystsonen. For å legge til rette for utviklingsmuligheter i kystsonen, både næringsmessig og kulturelt, må vedtak og dispensasjoner ivaretas av de lokale myndigheter så langt det er mulig. Det er store geografiske forskjeller i Kyst-Norge, og dette må det tas hensyn til. En aktiv, bærekraftig forvaltning av 100-metersbeltet langs kysten vil etter disse medlemmers syn være bestemmende for et "være" eller "ikke være" når det gjelder bosetting og bolyst. En slik bærekraftig forvaltning må basere seg på en fornuftig og realistisk avveining mellom økologiske, økonomiske og kulturelle faktorer.

Disse medlemmer går på denne bakgrunn mot at det skal utarbeides statlige planretningslinjer for forvaltning av strandsonen langs sjøen.

6.5.2 Ny naturmangfoldlov

6.5.2.1 SAMMENDRAG

Miljøverndepartementet har lagt fram forslag til ny naturmangfoldlov, som etter planen behandles av Stortinget våren 2009.

6.5.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er og vil bli et økende behov for kunnskap om naturforvaltning og ivaretagelse av naturens mangfold i landets kommuner. Kommunene har blant annet pekt på at ny naturmangfoldlov vil medføre et økt behov for ressurser for å følge opp lovens intensjoner. Dette medlem vil særlig understreke behovet for kunnskapsoppbygging om forvaltningen av loven i kommunesektoren, og mener derfor Regjeringen må utarbeide en handlingsplan for kunnskapsoppbygging om naturmangfoldsarbeidet i kommunesektoren.

6.6 Fiskeri- og kystdepartementet

6.6.1 Sammendrag

NY HAVNE- OG FARVANNSSLOV

Ny havne- og farvannslov medfører en endret ansvarsfordeling mellom stat og kommune når det gjelder forvaltningsansvar og myndighet i havner og farvann. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider nå med forskriftene til loven.

6.7 Fornyings- og administrasjonsdepartementet

6.7.1 Sammendrag

FORSKRIFT OM OBLIGATORISK BRUK AV IKT-STANDARDS I OFFENTLIG SEKTOR

Fornyings- og administrasjonsdepartementet har sendt på høring et forslag til ny forskrift hjemlet i forvaltningsloven. Etter forslaget skal det være obligatorisk for staten, fylkeskommuner og kommuner å benytte dokumentformatene PDF, ODF og HTML i forbindelse med publisering av informasjon på offentlige Internett-sider. Fornyings- og administrasjonsdepartementet tar sikte på at den nye forskriften skal tre i kraft 1. januar 2010.

ELEKTRONISK IDENTIFIKASJON PÅ INTERNETT (E-ID)

Fornyings- og administrasjonsdepartementet har iverksatt tiltak for å gjøre det enkelt og effektivt for offentlige virksomheter å ta i bruk elektronisk ID for pålogging til innbyggertjenester på nett. Dette skal skje ved å etablere og drive en felles eID-infrastruktur sentralt i staten. Tiltakene har også som mål å forenkle innbyggernes kontakt med det offentlige, ved å innføre felles offentlig eID som skal kunne benyttes til de fleste offentlige tjenester som statlige etater og kommuner tilbyr på Internett.

6.8 Landbruks- og matdepartementet

6.8.1 *Sammendrag*

ENDRINGER I JORDBRUKSLOVGIVNINGEN

I mars 2009 fremmet regjeringen Ot.prp. nr. 44 (2008–2009) Om lov om endring av lov om odelsretten og åseteretten, lov om konsesjon og ved erverv av fast eiendom mv. og lov om jord mv. Det skal blant annet bli lettere for kommunene å gjennomføre arbeidet med arealspørsmål. Særlig forslaget som gjelder boplikt og driveplikt har nær sammenheng med kommunenes arbeid.

6.8.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til sine merknader i Innst. O. nr. 90 (2008–2009) når det gjelder lovendringene om odelsrett, åsetesrett, konsesjon ved erverv av jord og fast eiendom.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til Ot.prp. nr. 44 (2008–2009) Om lov om endring av lov om odelsretten og åsetesretten, lov om konsesjon og ved erverv av fast eiendom mv. og lov om jord mv. og næringskomiteens behandling av denne. Disse partier stemte under voteringen mot paragrafer som opprettholder boplikt, prisregulering av landbrukseiendom og delingsforbud i jordloven. Disse medlemmer er sterkt kritisk til endringer i Ot.prp. nr. 44 (2008–2009) som gir kommunene mulighet til å sidestille arvinger med eksterne kjøpere. Dette vil i praksis bety at kommuner kan innføre boplikt på eiendom ved arv, selv om eiendommen frem til arvetidspunktet har vært fritatt for boplikt. Disse medlemmer mener boplikten er et kraftig inngrep i den private eiendomsretten. Gjennom konsesjonsloven kan myndighetene kreve at enkelte eiendommer skal være bebodd gjennom et visst antall dager i året. Ordningen med at staten skal tvinge mennesker til å bo på de eiendommene som er tilknyttet boplikt, er basert på en misforstått tanke om at det bidrar til økt bosetting på bygda. Disse medlemmer mener at det ikke er godt nok dokumentert at reguleringer i form av boplikt fører til mer bosetting i distriktene eller økt utvikling i landbruket. Snarere er effekten av boplikt at det blir flere passive eiere som beholder gårdsbrukene så lenge de kan. Boplikt reduserer eiendommenes omsetningsverdi både som bosted og som driftsenhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser også til Dokument nr. 8:40 (2006–2007), der Høyre fremmet forslag om nødvendige lovendringer slik at

boplikten og prisreguleringen av landbrukseiendom kan oppheves.

6.9 Helse- og omsorgsdepartementet

6.9.1 *Omsorgsplan 2015*

6.9.1.1 SAMMENDRAG

Omsorgsplan 2015 omfatter fire hovedområder:

- 10 000 nye personellårsverk
- 12 000 nye omsorgsplasser
- Kompetanseløftet 2015
- Demensplan 2015

Gjennomføringen av Omsorgsplan 2015 må ses i sammenheng med avtalen som er inngått mellom Helse- og omsorgsdepartementet og KS om utvikling av de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Omsorgsutfordringene berører mange samfunnssektorer og samspillet med familie og lokalsamfunn. Planleggingen på dette området må derfor være et viktig tema i det lokale økonomi- og kommuneplanarbeidet, og ikke begrenses til eventuelle sektorplaner for omsorgstjenestene. Veksten i de frie inntektene i 2010 vil gi rom for å følge opp Omsorgsplan 2015.

6.9.1.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til merknader om eldreomsorg i punkt 13.2.1 i innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Omsorgsplan 2015 er konkretisert gjennom avtale mellom regjeringspartiene og Kristelig folkeparti og Venstre ved behandling av statsbudsjettet for 2008, jf. Budsjett-innst. S. nr. 11 (2007–2008) side 67. Flertallet har merket seg at det er denne avtalen som legges til grunn for Regjeringens beskrivelse av den satsing som skal skje i 2010.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 150 (2006–2007), gikk inn for en forpliktende opptrappingsplan for omsorgssektoren. Etter forslaget skulle planen inneholde konkrete måltall for statlige tilskudd, samt kapasitetsutvidelse i form av flere plasser i sykehjem og omsorgsboliger, i tillegg til økt rekruttering av personell. Disse medlemmer konstaterer at regjeringspartiene ikke har vært villige til å sikre en forpliktende plan for å styrke tilbudet til mennesker i alle aldre som har behov for bistand i hverdagen. Dette er særlig bekymringsfullt

i lys av de utfordringene kommunene står overfor som følge av at antallet eldre over 80 år vil fordobles i løpet av de neste 35 år. Slik disse medlemmer ser det, innbærer avtalen mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre overhodet ingen forpliktende målsettinger for en nødvendig styrking av sektoren. Disse medlemmer vil videre understreke at det er behov for et kvalitetsløft i omsorgssektoren, i form av et kunnskapsløft for å redusere antallet ufaglærte, tiltak for å øke rekrutteringen av leger og sykepleiere i tillegg til en økt satsing på forskning og fagutvikling.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det i Høyres alternative budsjett for 2009 er det satt av 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag til disse kvalitetstiltakene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre ser store utfordringer i eldreomsorgen både i dag og i framtiden. Rapporten viser at de kommunale helse- og omsorgstjenestene skal dekke svært mangfoldige behov til svært mange mennesker. Det er avgjørende at tjenestene er dimensjonert ut fra behovene. Disse medlemmer viser til at det kom inn søknader om stimuleringstilskudd til bygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger om mer enn 5 000 enheter til Husbanken i 2008. Stimuleringstilskuddet skal dekke denne type boliger og plasser for alle grupper, rusmiddelavhengige, funksjonshemmede, psykisk syke og eldre. Bare for psykisk syke var det behov for bygging av 2 800 enheter utover målene i opptrappingsplanen for psykisk helse. Tilskuddet skal også gå til ombygging av eksisterende plasser, hvilket innebærer at det ikke nødvendigvis blir flere plasser. Dette viser at Regjeringens dimensjonering av kapasiteten i eldreomsorgen er for lav. I 2009 foreslår Kristelig Folkeparti at det gis stimuleringstilskudd til bygging av 2 394 plasser ut over Regjeringens forslag på 2 500 plasser.

Disse medlemmer viser til eldreavtalen som ble inngått høsten 2007 mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre om å styrke eldreomsorgen, hvor det ble gjennomslag for at stimuleringstilskudd for bygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger også kan brukes til å bygge enheter for lindrende behandling i kommunene. Dette er et viktig tiltak for å sikre døende en verdig avslutning på livet. Videre ble det blant annet gjennomslag for å styrke eldres rettigheter gjennom en verdighetsgaranti.

6.9.2 *Opptrappingsplan for rusfeltet*

6.9.2.1 SAMMENDRAG

Helse- og omsorgsdepartementet la fram en opptrappingsplan for rusfeltet som vedlegg til St.prp. nr. 1 (2007–2008). Planen vil løpe til og med 2010.

En rekke av tiltakene i planen er rettet inn mot kommunene, og har som mål å bedre samordningen mellom forebyggende arbeid og hjelpetiltak gjennom å utforme kommunale rusmiddelpolitiske handlingsplaner. Det kommunale rusarbeidet skal i større grad rettes inn mot mer individuell oppfølging gjennom individuell plan, lavterskeltak og ambulante og oppsøkende tjenester.

6.9.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at opptrappingsplanen danner rammene for Regjeringens politikk på området, og at rusfeltet er styrket med mer enn 700 mill. kroner i løpet av perioden. Målet er at alle tiltakene skal være gjennomført innen 2010. Flertallet viser også til at statsråd Bjørn Håkon Hanssen i brev datert 29. mai 2009 til helse- og omsorgskomiteen skriver at opptrappingsplanen vil bli avløst av en ny, langsiktig strategi som ser helhetlig på utfordringene innen rusfeltet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Regjeringens opptrappingsplan for rusfeltet. I forbindelse med fremleggelsen av planen uttalte representanter for Rusmisbrukernes interesseorganisasjon følgende:

"Det forslaget som er presentert under overskriften Opptrappingsplan for rusfeltet er faktisk det nest minste beløpet øremerket til rusfeltet spesielt, som noen regjering har levert de siste 10 årene. Det eneste budsjettet som var mindre var det den sittende Regjering leverte for 2007."

Disse medlemmer viser til at den gjennomsnittlige ventetiden for rusbehandling har økt med 20 dager det siste året, ifølge nasjonale tall fra Norsk pasientregister. Til tross for dette avvikles 69 plasser i private rusinstitusjoner i Helse Sør-Øst. Disse medlemmer mener dette er en uholdbar utvikling, som rammer rusmiddelavhengige og deres pårørende hardt. Videre medfører økte ventetider og nedlegging av behandlingstilbud i spesialisthelsetjenesten et økt press på det kommunale tjenesteapparatet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser videre til Dokument nr. 8:73 (2008–2009) om en plan for en verdig og helhetlig rusomsorg, med enkeltindividet i fokus. Det er, slik

disse medlemmer ser det, et stort behov for å styrke ettervern, boligkapasitet og andre kommunale ordninger i forbindelse med rusomsorgen. Disse medlemmer er derfor av den oppfatning at en rekke tiltak må iverksettes for å bedre rusomsorgen. Det vises derfor til forslagene Fremskrittspartiet fremmet i overnevnte sak.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til forslag fra representanter for Høyre i innstillingen til Dokument nr. 8:75 (2007–2008), der Regjeringen bes om å sikre at ledig kapasitet i private rusinstitusjoner utnyttes for å sikre raskere behandling.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ber Regjeringen om å forhindre at behandlingstilbud til rusmiddelavhengige legges ned, før alternative tilbud er etablert.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen presenterer tallene fra 2005 som en nedgang i bemanningen uten at Regjeringen samtidig gjør oppmerksom på at nedgangen skyldes en endring i beregningsmåte fra Statistisk sentralbyrås side og ikke – som Regjeringen indirekte forsøker å skape et inntrykk av – at Høyre/sentrum-regjeringen nedprioriterte økt bemanning.

6.9.3 Omlegging av finansiering av fysioterapitjenesten

6.9.3.1 SAMMENDRAG

Stortinget har ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (2008–2009) for Helse- og omsorgsdepartementet sluttet seg til at kommunenes finansieringsansvar for den avtalebaserte fysioterapitjenesten skal økes. Dette skal skje ved at de kommunale driftstilskuddene økes mot en tilsvarende reduksjon av refusjonstakstene fra trygden.

Det forutsettes at kommunene ved oppretting av nye hjemler tilpasser dimensjoneringen til behovet for fysioterapitjenester.

6.9.3.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at budsjettvedtaket om å øke kommunenes finansieringsansvar for den avtalebaserte fysioterapitjenesten har ført til uro for at tilbud kan bli lagt ned. Samtidig er det bred tilslutning til forutsetningen om at kommunens andel av finansieringen skal økes til 40 pst., og at det for framtida ikke skal opprettes deltidshjemler med mindre enn 40 pst. driftstilskudd. Flertallet vil understreke at disse forutsetninger ble lagt til grunn da den nevnte

budsjettendring ble vedtatt, og legger til grunn at det finnes praktiske løsninger innenfor disse rammer gjennom forhandlinger.

6.9.4 St.meld. nr. 12 (2008–2009) En gledelig begivenhet – jordmortjenesten i kommunene

6.9.4.1 SAMMENDRAG

I stortingsmeldingen om en sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg foreslås det blant annet at regionale helseforetak pålegges å utarbeide en flerårig helhetlig og lokalt tilpasset plan for fødetilbudet i regionen sammen med berørte kommuner. Videre foreslås det at regionale helseforetak får ansvar for følgetjeneste til fødested for gravide med lang reisevei. Regjeringen ønsker å bedre tilgjengeligheten til jordmortjenesten i tråd med innbyggernes ønsker.

6.9.4.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Stortinget ved behandlingen av St.meld. nr. 12 (2008–2009) En gledelig begivenhet, jf. Innst. S. nr. 240 (2008–2009), har avklart ansvarsforholdet mellom kommuner og helseforetak når det gjelder jordmortjenesten. Det innebærer at lokal jordmortjeneste beholdes som et kommunalt ansvar. Ansvar for følgetjenesten overføres til helseforetakene som der ved kan samordnes med den øvrige syketransporten og ambulansetjenesten.

6.9.5 Forskrift om vederlag for opphold i institusjon

6.9.5.1 SAMMENDRAG

Helse- og omsorgsdepartementet har startet et arbeid med sikte på å forenkle forskriften, slik at den kan bli enklere å administrere for kommunene og lettere å forstå for innbyggerne.

6.9.6 Harmonisering av den kommunale sosial- og helselovgivningen (Bernt-utvalget) og Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

6.9.6.1 SAMMENDRAG

Som en del av oppfølgingen av forslagene i NOU 2004:18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenesten, Samordning og samhandling i kommunale sosial- og helsetjenester, er Helse- og omsorgsdepartementet i gang med å utarbeide et forslag om ny lov om helse- og omsorgstjenester i kommunene. Det videre arbeidet med lovforslaget avhenger av innholdet i den

varslede samhandlingsreformen, som etter planen skal legges fram for Stortinget før sommeren.

Også spørsmålet om lovfesting knyttet til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) utsettes i påvente av at forslag til samhandlingsreformen er lagt fram for Stortinget.

6.9.6.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at det igangsatte arbeidet med ny lov om helse- og omsorgsoppgaver i kommunene vil bli en oppfølging av Stortingets behandling av stortingsmeldingen om Samhandlingsreformen, og at spørsmålet om lovfesting knyttet til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) vil bli avklart som del av dette lovarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at Samarbeidsregjeringen i St.prp. nr. 1 (2005–2006) gikk inn for å lovfeste retten til å få bistand i form av borgerstyrt personlig assistanse (BPA), for brukere med omfattende bistandsbehov. Slik disse medlemmer ser det, vil dette bidra til større frihet i hverdagen for unge og eldre som trenger praktisk og personlig bistand. Det vises til Dokument nr. 15 (2005–2006), Spørsmål nr. 12, datert 17. oktober 2005, der det stilles spørsmål om regjeringen Stoltenberg vil følge opp forslaget om en lovfestet rett til BPA for brukere med store bistandsbehov. Det heter i svaret fra daværende helse- og omsorgsminister Sylvia Brustad:

"Jeg er tilfreds med hovedinnholdet i forslaget som er skissert i St.prp. nr. 1 (2005–2006) forslaget til statsbudsjettet for 2006 fra den avgåtte regjeringen Bondevik, og tar sikte på å følge opp dette i et høringsnotat med det første."

Disse medlemmer er svært skuffet over at regjeringen Stoltenberg ikke har fulgt opp forslaget, og at det varsles ytterligere utsettelse i foreliggende proposisjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det i kommuneproposisjonen for 2006 ble varslet innføringen av en rett til brukerstyrt personlig assistanse for mennesker med omfattende bistandsbehov. Disse medlemmer ber Regjeringen sikre fortgang i arbeidet med å fremlegge nødvendige lovforslag. I den forbindelse er det også viktig å sikre retten til valg av arbeidsgivermodell, slik at alle som ønsker det kan benytte muligheten for bistand fra andelslaget ULOBA. Disse medlemmer viser til at det er ingen grunn til å utsette innføringen av lovfesting av retten til per-

sonlig assistanse for mennesker med omfattende bistandsbehov, og at dette ikke har sammenheng med samhandlingsreformen. Denne ordningen er bevist trenert av regjeringen Stoltenberg II.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer:

"Stortinget ber Regjering uten opphold foreslå de nødvendige lovendringene som skal til for å innføre en rett til brukerstyrt personlig assistanse for mennesker med omfattende bistandsbehov."

Disse medlemmer viser til at det offentlige velferdstilbudet skal sørge for nødvendig helsehjelp, pleie og bistand til å mestre dagliglivets gjøremål for dem som har behov for det. For mennesker som blir rammet av sykdom eller nedsatt funksjonsevne, er det likevel slik at omsorgen fra personer som står en nær er særlig verdifull. I mange tilfeller kan pleie og støtte fra de nærmeste være helt nødvendig for at den som er syk, og familien, skal kunne mestre hverdagen. Disse medlemmer mener det er sentralt at utsatte mennesker og personer som påtar seg pleie- og omsorgsoppgaver for disse, som ellers ville vært avhengig av offentlige tilbud, skal få en best mulig verdsetting og tilrettelegging fra det offentlige. Veksten i antall eldre relatert til yrkesaktive tilsier at det er behov for å legge bedre til rette for at yrkesaktive skal kunne kombinere arbeid med omsorgsoppgaver.

6.9.7 Tilskudd til vertskommuner

6.9.7.1 SAMMENDRAG

Formålet med tilskuddet er å kompensere de 33 vertskommunene for de beboere som ved HVPU-reformen valgte å bli boende i institusjonskommunen. Eventuelle endringer i regelverket for ordningen vil bli omtalt i St.prp. nr. 1 for 2010.

6.9.8 Lovforslag om behandling i utlandet – endret finansieringsansvar

6.9.8.1 SAMMENDRAG

Helse- og omsorgsdepartementet har lagt fram Ot.prp. nr. 92 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven m.m. (etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp i andre EØS-land) Forslaget er en oppfølging av EØS-rettslige forpliktelser, og innebærer at kommuner og fylkeskommuner gis et økonomisk ansvar for behandling som deres innbyggere mottar i andre EØS-land. Lovforslaget omfatter planlagte helsetjenester, definert som "ikke-sykehusbehandling", og omfatter ikke pleie- og omsorgstjenester. Lovforslaget vil gi innbyggerne økt valgfrihet med hensyn til om de vil motta helsehjelpen i Norge eller i andre EØS-land. Lovforslaget gjelder ikke personer som er bosatt i

andre EØS-land, eller som oppholder seg mer enn seks måneder i året utenfor Norge.

Det foreslås å etablere en ny refusjonsordning, som administreres av Helsedirektoratet. Helsedirektoratet får dermed i oppgave å behandle krav fra enkeltpersoner, og stå for utbetalingene til den enkelte person. Det legges opp til at kommuner og fylkeskommuner dekker Helsedirektoratets utgifter gjennom egne økonomiske oppgjør.

6.9.9 Samhandlingsreformen

6.9.9.1 SAMMENDRAG

Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding i juni 2009 om samhandling i helsetjenesten – samhandlingsreformen. Meldingen vil blant annet legge opp til en tydeligere ansvarsfordeling mellom kommunehelsetjenester og spesialisthelsetjenester. Kommunale tjenester skal fortsatt være fundamentet i det samlede tjenestetilbudet til befolkningen. De økte behovene for helse- og omsorgstjenester som følger av demografisk og epidemiologisk utvikling, gjør det særlig viktig å finne fram til en oppgavedeling mellom kommuner og spesialisthelsetjeneste som både i et pasient- og et samfunnsøkonomisk perspektiv gir gode og kostnadseffektive løsninger.

6.9.9.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil vise til at Regjeringen i juni 2009 vil legge fram en stortingsmelding om Samhandlingsreformen. Det er kjent at målet med meldingen er å legge grunnlaget for en tydeligere ansvarsfordeling mellom kommunehelsetjenester og spesialisthelsetjenester, styrket bemanning og økonomi i kommunehelsetjenesten og økt satsing på forebyggende folkehelsearbeid for å bedre helsetilstanden i befolkningen, oppdage sykdomstilløp tidligere og sikre sammenhengende pasientløp bedre enn i dag. Komiteen støtter disse målene, og er enig med Regjeringen i at brukerne er avhengige av at den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten fungerer som en sammenhengende behandlingsskjede. Mange pasienter opplever at det er mangler i overgangen mellom sjukehus og kommune. Komiteen mener at det må gjennomføres en samhandlingsreform i helsesektoren for å kunne gi pasientene et bedre og mer helhetlig helsetilbud. Komiteen har merket seg at det de siste årene er prøvd ut flere modeller for samhandling mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Komiteen legger særlig vekt på betydningen av utvikling av lokalmedisinske sentre og ambulante tjenester for områder utenfor de større byregionene, der primær- og spesialisthelsetjenesten samarbeider om tilbudet til innbyggerne.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener prosessen fram mot en god samhandlingsreform må kunne skje uten at viktige enkelttiltak hindres. Disse medlemmer mener også at nye tjenester som legges til kommunene må følges av klare lovfestede rettigheter, og midler må tilføres kommunene i forhold til nye tjenester. Disse medlemmer mener at kommunene må ha en reell sjanse og mulighet til å utføre sine velferdsoppgaver. Disse medlemmer frykter at en del ansvarsoverføring kan bli overføring av ansvar for å kutte i tjenestene.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at dersom kommunene skal kunne satse på forebygging, behandling og opptrening, må de tilføres mer ansvar og mer midler. Dette medlem viser til at Regjeringen har varslet at den vil legge fram en samhandlingsreform. Dette medlem mener at det må innføres forsøk med at kommuner får bestiller- og finansieringsansvar for sykehus-tjenester. Dette vil ansvarliggjøre kommunene og være et godt insitament til å nå målet om sømløse helsetjenester.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at liggetiden i sykehus går ned. I 2008 var den på 4,8 dager. Grensene for hvor behandling foregår, viskes ut. Dette betyr at pasientene stort sett vil befinne seg i kommunene. Da må kommunene styrkes både økonomisk og kompetansemessig til å håndtere det. Flertallet vil derfor understreke behovet for en samhandlingsreform for å gi pasientene en bedre og mer helhetlig helsetilbud.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet er av den oppfatning at pengene må følge brukeren på tvers av ulike deler av helsevesenet. Dette ville medført at LEON-prinsippet ville blitt fulgt, og at derfor en langt større andel av den totale helseressursen ville gått til primærhelsetjenesten. Disse medlemmer er av den oppfatning at dagens finansieringssystem hindrer god og effektiv utnyttelse av ressursene, og at det derfor er manglende samsvar mellom de ressursene som benyttes og det man får igjen. Disse medlemmer mener derfor det er stort behov for å satse på primærhelsetjenesten, både i forhold til forebyggende arbeid, kvalitet i eldreomsorgen, skolehelsetjenesten, psykiatrien og rusomsorgen. Disse medlemmer mener dette best kan gjøres gjennom endring av finansieringssystem, og øremerkede midler til slike tiltak.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Fol-

keparti vil påpeke misforholdet mellom ressursinnsats og resultater i den norske helsetjenesten. Norge er i verdenstoppen når det gjelder bruk av penger på helse pr. innbygger, bare slått av USA. Videre er det et høyere antall sykehussenger pr. innbygger, samt flere leger og sykepleiere i sykehus i Norge sammenliknet med andre europeiske land. Til tross for dette rangeres Norge lavt i internasjonale sammenlikninger av sammenhengen mellom ressursinnsats og resultater. I en europeisk undersøkelse utført av Health Consumer Powerhouse i 2008 rangeres Norge som nr. 7 i en europeisk undersøkelse av helsetjenesten, hvilket er dårligst i Norden. Helsetilsynet påpeker i sin Tilsynsmelding for 2008 at det er omfattende svikt i samhandlingen mellom ulike nivå i helsetjenesten, noe som særlig rammer pasienter som trenger omfattende helse- og omsorgstjenester over tid. Disse medlemmer mener at dette har sammenheng med en uforholdsmessig fordeling av ressurser mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Selv om 90 pst. av pasientene kan ferdigbehandles i primærhelsetjenesten, er utgiftene til denne sektoren under 15 pst. av de totale utgifter til helsetjenesten og mindre enn en fjerdedel av spesialisthelsetjenestens utgifter. Dette forholdet har vært relativt stabilt de siste ti årene. I perioden 2003–2006 er kommunehelsetjenestens andel av kommunale driftsutgifter redusert fra 4,2 til 3,9 pst., ifølge Helsedirektoratets rapport fra 2008 om utviklingstrekk i helsetjenesten. Pleie- og omsorgstjenesten har hatt en liten vekst fra 26,6 til 27 pst. Bevilgningene til spesialisthelsetjenesten er imidlertid fordoblet nominelt sett, fra om lag 50 til om lag 100 mrd. kroner i perioden 2002–2009. Slik disse medlemmer ser det, er det nødvendig å sikre at en større andel av ressursene i helsetjenesten settes inn i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, for å sikre at pasientene får et bedre tilbud der de bor og unngår unødvendige sykehusinnleggelse og pasienttransport. Dette vil også bidra til bedre samhandling mellom den kommunale helsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, slik at pasienter som har behov for omfattende bistand over tid vil få et bedre tilbud. Disse medlemmer viser til rapporten "Ventetider og pasientrettigheter 2008" fra Helsedirektoratet som viser store variasjoner i tilgjengeligheten til helsetjenester og praktisering av pasientrettighetene ved ulike helseforetak. Slik disse medlemmer ser det, må de regionale helseforetakene avvikles for å sikre et mer likeverdig helsetilbud i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre mener dette også vil føre til et skille mellom rollene som eier og bestiller i spesialisthelsetjenesten, og dermed sikre at pasien-

tene får et best mulig helsetilbud uavhengig av hvem som utfører tjenesten.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til sitt svært omfattende representantforslag om en ny rusplan, der ett av tiltakene er å likestille private og offentlige rusinstitusjoner, med finansiering fra folketrygden. Dette ville medført et betydelig økt antall institusjonsplasser for rusmiddelmissbrukere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på den voldsomme veksten som har vært i utgifter til spesialisthelsetjenesten, med en dobling de siste sju årene til om lag 100 mrd. kroner i 2008. Parallelt med dette går antallet liggedøgn i sykehusene ned og kommunene får stadig flere utskrevne pasienter som ikke er i stand til å bo hjemme umiddelbart etter utskrivning. Disse medlemmer er helt enig i at en justering av sykehusreformen fra 2001 er helt nødvendig, både i form av lovendringer og finansiering. Dette kan skape en bedre samhandling mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.

Komiteens medlem fra Venstre er imidlertid svært skeptisk til en finansieringsmodell basert utelukkende på økt medfinansiering, ved å flytte 20 pst. av de økonomiske midlene fra spesialisthelsetjenesten og til konglomerater av interkommunalt samarbeid i mange versjoner og pålegge disse forpliktende avtaler med helseforetakene. For det første vil de færreste ha noe alternativ til å kjøpe tjenestene fra sykehusene, så ergo flyttes bare det praktiske finansieringsansvaret fra staten og til et slags fjerde forvaltningsnivå, gjennom pliktige samkommuner eller andre former interkommunale organer. Insentivene for kommunene blir, for det andre, svært langsiktige. I en presset økonomisk situasjon som kommunesektoren er i, er det vanskelig å se at de vil prioritere langsiktig når den kortsiktige gevinsten ikke er lett å få øye på. Erfaringene fra den danske kommunalreformen, som egentlig var en sykehus- og sunnhetsreform, er at det er sykehusene og ikke kommunene som har tjent på prinsippet om medfinansiering. For det tredje er dette medlem svært skeptisk til et dramatisk økt omfang av interkommunalt samarbeid. I 2004 hadde vi i Norge 1 768 interkommunale foretak. På samme tid hadde Danmark drøyt 200 og de kalte dem for en "giftig cocktail", hvor verken de folkevalgte eller innbyggerne har den direkte, utøvende makt. I sin kommunalreform avviklet Danmark lovene om interkommunalt samarbeid.

Dette medlem viser til at Venstre vil styrke kommunene og det lokale selvstyret ved å flytte makt nedover fra staten. I dag står staten for snaut 60 pst.

av det offentlige velferdstilbudet og kommunene for snaut 40 pst. Venstre vil snu om på dette, slik at kommunene står for minst 50 pst. Venstre ser for seg at noen oppgaver kan flyttes fra spesialisthelsetjenesten og til kommunene. Særlig gjelder dette innen spesialisert pleie og omsorg i livets siste fase, samt innen rehabilitering og habilitering. En avgrenset del av dette kan finansieres i form av medfinansiering, for å ta ut optimale samhandlingseffekter mellom nivåene. Men Venstre ser for seg at den del oppgaver og ansvar reelt må flyttes. I tillegg vil Venstre styre utgiftsveksten i helsesektoren mer i retning av kommunesektoren på bekostning av spesialisthelsetjenesten.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å legge til rette for økt samhandling av tverrsektorielle tjenester rettet mot barn og unge. I dag ligger den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PPT) til kommunene, Statped til staten, Barnevernet dels til kommunene og dels til staten (Bufetat) og barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) ligger til spesialisthelsetjenesten. Disse medlemmer ønsker en mer sammenhengende behandlingsskjede overfor barn og unge med behov for hjelpetiltak. Disse medlemmer ser for seg en styrket tjeneste i kommunene, med høyere grunnbemanning og bredere fagkompetanse som en styrket førstelinjetjeneste. I dag er det dessverre alt for ofte slik at det er barn og foreldre som må løpe etter tjenesten, i stedet for at den kommer til og følger brukeren. En mer gjennomgående PP-tjeneste fra grunnskole til videregående skole vil også være å foretrekke. Et viktig virkemiddel for å få til en bedre samhandling innen denne sektoren vil være å samordne lovverk og foreta en gjennomgang av hva som skal være lovpålagte oppgaver og ikke, og hvilke forvaltningsnivåer som skal ha ansvaret.

Disse medlemmer vil på bakgrunn av dette forslå:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av dagens lovverk og oppgaver for tjenester rettet mot barn og unge med behov for pedagogisk-psykologiske tjenester, psykiatri og barnevern, og peke på aktuelle lovendringer og forslag til tiltak for en mer sammenhengende behandlingsskjede for denne målgruppen."

6.9.10 Alkoholloven – skjenketider

Komiteen viser til Regjeringens forslag om å stramme inn alkoholloven slik at kommunene kun gis anledning til å tillate alkoholservering til kl. 02.00.

Komiteen viser til sine respektive fraksjoner og merknader i Innst. S. nr. 322 (2008–2009) til

Dokument nr. 8:80 (2008–2009) fra stortingsrepresentantene Åse Gunhild Woie Duesund, Hans Olav Syversen, Laila Dævøy og May-Helen Molvær Grimstad om endring av alkoholloven slik at servering av alkohol ikke kan skje etter kl. 02.00, strengere sanksjoner for brudd på alkoholloven og større vektlegging av politiets råd.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre mener at kontroll og sanksjoner må ivaretas av kommunene i henhold til alkoholloven § 1-9. Disse medlemmer støtter derfor ikke forslaget om å gå inn for å begrense det kommunale selvstyret på dette området. Disse medlemmer mener et slikt forslag undergraver det lokale selvstyre, og fratrar lokale politikere muligheten til å bestemme i sin egen kommune. Disse medlemmer vil særlig peke på at vi i Norge har en tradisjon for at kommunene av Stortinget har blitt overført stor grad av lokaldemokrati gjennom alkoholpolitikken i Norge. En innskrenking av skjenketiden fra eksisterende tidspunkt kl. 03.00 (ytre rammer, hovedbestemmelsen er til kl. 01.00) til at skjenking av alkohol skal bli forbudt etter kl. 02.00, vil ikke bare være innskrenkende for lokaldemokratiet, det vil også distansere Norge fra hva som er gjennomført alkoholpolitikk i våre naboland i Norden og EU.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Sosial- og helsedirektoratet og andre har dokumentert at alkohol er involvert i 60–70 pst. av alle voldstiltfeller. Når skjenketidene økes, får vi mer vold – og omvendt. Flere studier fra andre land viser en slik sammenheng. I Sverige har kriminologen Leif Lenke skrevet en doktoravhandling om 2 000 svenske voldssaker. Han fant ut at skjenket alkohol gir seks til ti ganger sterkere effekt på voldelighet enn butikkjøpt alkohol. Voldsrisikoen oppstår oftere når man drikker sammen på offentlig sted enn privat, sammen med folk man kjenner godt. Det har noe med sosial kontroll å gjøre. Ifølge Lenke er den beste måten vi kan motvirke vold på, å begrense skjenking på utestedene ved nattetid.

6.10 Justis- og politidepartementet

6.10.1 Sammendrag

FELLES NØDNUMMER/NØDMELDESENTRALER

Det er nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe som skal utrede alternativer til hvordan en ordning med ett felles nødnummer og felles nødmeldesentraler kan organiseres, herunder vurdering av antall sentraler og nødmeldetjenestens organisatoriske tilknytning. Arbeidsgruppen skal etter planen

legge frem sin rapport med anbefalt løsning og forslag til videre prosess sommeren 2009.

NØDNETT – NYTT DIGITALT RADIOSAMBAND FOR NØDETATENE

Første utbyggingstrinn for nytt digitalt nødnett i Norge er i slutfasen. De første brukere fra nødetatene vil ta nettet i bruk i løpet av høsten 2009.

Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK) og representanter for nødetatene og KS arbeider sammen for å ferdigstille abonnementsvilkår og bestillingsskjema som skal brukes for å gi tilgang til nettverket. Driftskostnadene ved bruk av nettet skal dekkes ved en brukerbetalingsordning.

KOMMUNAL BEREDSKAPSPLIKT – ENDRINGER I SIVILFORSVARSLOVEN

Justisdepartementet har foreslått at det nedfelles bestemmelser om kommunal beredskapsplikt. Bestemmelsene skal bidra til at kommunene vurderer samfunnssikkerhet i et mer helhetlig perspektiv.

Lovfesting av kommunal beredskapsplikt innebærer systematisering av oppgaver som allerede tilhører kommunene gjennom ulovfestede prinsipper for sikkerhet og beredskap på lokalt nivå. Beredskapsarbeidet forutsettes ivaretatt gjennom de ordinære beslutningsprosesser i kommunene.

TILBAKEFØRINGSGARANTIE

Samarbeidet med kommunene er en forutsetning for en vellykket tilbakeføring av straffedømte til samfunnet. I Innst. S. nr. 169 (2008–2009) ber justiskomiteen om at regjeringen "utgreier og avklarar spørsmålet om ansvaret for sosialtenestene i sammenheng med utskriving og etablering bør bli overført til den kommunen den soningsdømde skal lauslatat til".

Justisdepartementet vil komme tilbake til oppfølgingen av dette på egnet måte.

STORTINGSMELDING OM RETTSHJELP – ETABLERING AV FØRSTELINJETJENESTE

Ett av tiltakene som drøftes i meldingen gjelder etablering av en førstelinjetjeneste der alle, uavhengig av inntekt og sakstype, kan få inntil en times gratis juridisk bistand hos advokat eller annen rettshjelper. Det vurderes om førstelinjetjenesten i hovedsak kan etableres ved å benytte kommunenes infrastruktur og bygge videre på modellen med retts hjelp i offentlige servicekontorer.

STORTINGSMELDING OM BRANNSIKKERHET – FOREBYGGING OG BRANNVESENETS REDNINGSOPPGAVER

Ifølge meldingen skal de kommunale brannvesenene bidra til god brannsikkerhet og sørge for at

branner og akutte ulykker med behov for teknisk innsats blir håndtert på en god måte, uansett når de måtte oppstå. Som et ledd i utviklingen av framtidens brannvesen, omtales det i meldingen at gjeldende krav til organisering og dimensjonering av brannvesenet skal gjennomgås for å sikre at lovpålagte oppgaver blir tilfredsstillende utført. I meldingen understrekes det også brannvesenets viktige rolle og betydning i kommunenes helhetlige beredskapsarbeid.

6.10.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener tilbakeføringsgarantien i stor grad hviler på den bistand Nav forutsettes å gi innsatte i løslatelsesfasen og etterpå. Innsatte som skal løslates fra fengsel er en slik gruppe og som vil trenge særlig tett oppfølging. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at Navs kapasitet styrkes slik at den nye etaten er i stand til å ta seg av dem som trenger det mest.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser forøvrig til sine merknader i Innst. S. nr. 169 (2008–2009), om straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn (kriminalomsorgsmelding).

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil understreke betydningen av en helhetlig oppfølging av personer som soner eller har sonet. Frivillige organisasjoner er viktige i dette arbeidet. Skal vi lykkes med rehabilitering og reintegrering i samfunnet er vi avhengige av et langsiktig og godt samarbeid med de frivillige organisasjonene.

6.11 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

6.11.1 Sammendrag

BOSETTING AV FLYKTNINGER

Behovet for bosetting av enslige mindreårige asylsøkere øker kraftig. Kommuner har gitt tilbake melding på at tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i barnevernet er en utfordring og at det er et område det er behov for å styrke.

3. april 2009 inngikk Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og KS ny samarbeidsavtale om bosetting av flyktninger. Avtalen er utvidet til også å omfatte etablering og nedlegging av asylmottak og omsorgssentre. Bosetting av enslige mindreårige asylsøkere fra omsorgssentre, omfattes også.

HANDLINGSPLAN MOT FATTIGDOM

Regjeringen vil gjennom konsultasjonsordningen videreføre det tette samarbeidet mellom staten og

kommunesektoren for å nå nasjonale mål i fattigdomsbekjempelsen.

KVALIFISERINGSPROGRAMMET

Kvalifiseringsprogrammet med en tilhørende standardisert kvalifiseringsstønad ble innført fra 1. november 2007. Et hovedformål med ordningen er å redusere bruken av sosialhjelp som langtidsytelse gjennom å bidra til at flere i målgruppen kommer i arbeid.

Forvaltningen av programmet er i likhet med forvaltningen av økonomisk sosialhjelp et kommunalt ansvar som skal utøves av Nav-kontoret. Det er lagt opp til at alle kommuner skal tilby kvalifiseringsprogram senest fra 1. januar 2010. I løpet av 2008 var ordningen tilgjengelig i 276 kommuner, og det var 4 133 deltakere ved utgangen av året.

Det er for 2009 bevilget 559,7 mill. kroner til dekning av kommunenes merkostnader knyttet til programmet.

Midlene til kommunene blir fordelt med utgangspunkt i sosialhjelpsnøkkelen i inntektssystemet for kommunene. Det tas sikte på at kompensasjonen skal innlemmes i rammetilskuddet til kommunene fra 2011.

NAV-REFORMEN – SLUTTFØRING AV ETABLERING AV NAV-KONTORER

Ved behandlingen av St.prp. nr. 51 (2008–2009), jf. Innst. S. nr. 190 (2008–2009), ble Arbeids- og velferdsetaten styrket med 710 mill. kroner. Dette vil blant annet bidra til bedre kapasitet ved Nav-kontorene og å dempe presset mot de kommunale tjenestene ved kontorene.

Medio mars 2009 var det etablert 327 Nav-kontorer. Totalt er det planlagt 457 Nav-kontorer, og de aller fleste vil være ferdig etablert i løpet av 2009.

BEDRIFTSELSETJENESTEN

Arbeids- og inkluderingsdepartementet fastsatte ved forskrift 11. februar 2009 nr. 162 ny "bransjeforskrift". I forskriften utvides dekningsområdet for obligatorisk plikt til å ha bedriftshelsetjeneste til følgende åtte nye bransjer: Helse- og sosialsektoren, undervisningsbransjen, fiskeoppdrett og klekkerier, gjenvinning, vaktjenester, frisørbransjen, kraft- og vannforsyning og produksjon av tekstiler.

Foreslåtte regelverksendringer i Ot.prp. nr. 54 (2008–2009) vil innebære at kommunale virksomheter i de bransjene som bransjeforskriften nevner, herunder i de ovenfor nevnte nye bransjer, vil ha en plikt til å knytte seg til en godkjent bedriftshelsetjeneste.

SAMEPOLITIKK OG POLITIKK OVERFOR NASJONALE MINORITETER

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har innledet en dialog med KS og Sametinget om kommunenes arbeid med samiske spørsmål. Målsetningen er blant annet å drøfte behov for, og utfordringer knyttet til et nærmere samarbeid om kommunenes arbeid på dette feltet. Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil i samtaler med KS også drøfte hvordan man kan organisere et nærmere samarbeid om kommunenes arbeid med nasjonale minoriteter.

6.11.2 *Komiteens merknader*

Komiteens medlemmer fra Frømskrittspartiet frykter at betingelsene for integreringsarbeidet nå er mer ugunstig enn tidligere, blant annet på grunn av den økende arbeidsledigheten vil det være vanskelig å få flyktninger selvhjulpne. Disse medlemmer mener dette er ett av flere forhold som tilsier at graden av suksess på integreringsområdet kan forventes å bli vanskeligere de kommende årene, og kommunenes merutgifter ved å bosette flyktninger dermed vil øke.

Disse medlemmer viser til at det i kommuneproposisjonen legges det til grunn at behovet for mottaksplasser i 2009 er høyere enn tidligere antatt. Disse medlemmer er bekymret over at dette tallet nå er økende. Disse medlemmer viser til at rekordinnvandringen vil få budsjettmessige konsekvenser i årevis fremover, blant annet knyttet til introduksjonsordningen. NRK har estimert at hvis den store tilstrømmingen av asylsøkere fortsetter, vil det koste staten 6,4 mrd. kroner ekstra pr. år.

6.12 Finansdepartementet

6.12.1 *Sammendrag*

GRENSE FOR UTSKRIVING AV EIENDOMSSKATT I SJØOMRÅDET

Kommunenes beskatningskompetanse i sjøområdet må anses som uavklart, og praksis synes å variere fra kommune til kommune. I forbindelse med framleggingen av statsbudsjettet for 2009 ble det derfor varslet i Ot.prp. nr. 1 (2008–2009) at departementet skulle sende på høring et notat med forslag om at grensen for utskrivning av eiendomsskatt i sjøområdet trekkes ved grunnlinjene.

Saken er fortsatt under behandling i Finansdepartementet.

6.12.2 *Komiteens merknader*

Komiteen er kjent med at enkelte kommuner har innført eiendomsskatt for installasjoner i sjøområder utenfor grunnlinjen, og at enkeltkommuner og KS har uttalt seg negativt til høringsbrev fra Finans-

departementet der det foreslås at kommuners rett til å ilegge eiendomsskatt skal begrenses til områder innenfor grunnlinjen. Disse foreslår at grensen trekkes ved territorialgrensen. Komiteen mener at spørsmål om hvor kommunegrensen i sjøområder skal gå, er av stor prinsipiell betydning og derfor må utredes grundig ut fra et langt videre formål enn det som går på rett til å ilegge eiendomsskatt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er imot eiendomsskatt og har tidligere ved flere anledninger fremmet forslag om at lov om eiendomsskatt blir opphevet i sin helhet. Disse medlemmer ser derfor ingen grunn til å gå inn i vurderinger om eiendomsskatteloven bør endres eller ikke. Disse medlemmer vil derfor stemme mot eventuelle forslag til endringer i lov om eiendomsskatt.

Disse medlemmer viser til at 298 kommuner nå har eiendomsskatt på næringseiendom, 166 på bolig og 111 på fritidseiendommer. Disse medlemmer mener eiendomsskatt er en overlevning fra gamle dager da eiendom betydde rikdom og evne til å betale skatt – i en tid hvor skatt på inntekt ikke var særlig fruktbar. Eiendomsskatten rammer tilfeldig og usosialt, og slett ikke etter evne. Disse medlemmer mener også at eiendomsskatt er en spesielt urimelig form for dobbeltbeskatning ettersom skatten ikke står i sammenheng med hvorvidt man har hatt noen avkastning på eiendommen. Disse medlemmer viser til at eiendom beskattes flere ganger ettersom man allerede har betalt skatt på lønnen eiendommen er ervervet for, samt dokumentavgift ved ervervet, eventuelt arveavgift, og merverdiavgift av påkostninger. Dessuten er eiendommen allerede gjenstand for formuesbeskatning.

Disse medlemmer viser til at disse medlemmer var sterkt imot å utvide adgangen til å skrive ut eiendomsskatt på oppdrettsanlegg i kommunene. Disse medlemmer er imot eiendomsskatt og alle forslag som utvider muligheten for kommuner til å skrive ut eiendomsskatt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å avvikle kommunal eiendomsskatt."

Komiteens medlemmer fra Høyre er imot eiendomsskatt og vil arbeide for at den ikke innføres i kommunene, heller ikke på hytter og fritidsboliger. Disse medlemmer er uenig med regjeringen Stoltenberg II når den går inn for å straffe kommuner som ikke innfører eiendomsskatt, for eksempel ved at den tillater fylkesmennene å holde

tilbake skjønnsmidler dersom en kommune ikke innfører eiendomsskatt.

7. KONSULTASJONSORDNINGEN

7.1 Sammendrag

Konsultasjonsordningen er Regjeringens hovedarena for formell dialog med kommunesektoren ved KS (kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon) om makroøkonomiske forhold og enkeltsaker knyttet til det økonomiske opplegget for kommunesektoren i statsbudsjettet. Andre saker med stor betydning for sektoren kan også tas opp. Arenaen legger til rette for en samordnet diskusjon med sektoren om utfordringer og virkemiddelbruk.

Hovedformålet med ordningen har vært å komme til enighet om hva som kan oppnås innenfor kommunesektorens inntektsrammer. Et annet mål for ordningen har vært å redusere bruken av sterke statlige styringsvirkemidler ved å etablere enighet om prioriteringer knyttet til kommunesektorens ressurser. Ordningen har bidratt til bedret kontakt mellom KS og staten, og en større grad av enighet om situasjonsbeskrivelsen for kommunesektoren.

Fylkeskommunene får fra 2010 flere ansvarsområder som følge av forvaltningsreformen. Det er på denne bakgrunn naturlig å vurdere behovet for eventuelle endringer i konsultasjonsordningen. Kommunal- og regionaldepartementet vil se nærmere på dette i samråd med aktuelle departement og KS. Konsultasjonsordningen skal fremdeles være hovedarenaen for formell dialog mellom regjeringen og kommunesektoren.

I kapittel 8 i proposisjonen gis en kort omtale av omfanget bilaterale avtaler mellom ett eller flere departementer og KS og status for involvering i kostnadsberegninger. I tillegg gis det korte oppsummeringer av rapporter fra Senter for økonomisk forskning (SØF) og Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) som gjennom ulike problemstillinger og teoretiske perspektiver har vurdert konsultasjonsordningen som virkemiddel i styringsdialogen mellom staten og kommunesektoren.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Regjeringen legger opp til at konsultasjonsordningen fortsatt skal være hovedarenaen for formell dialog mellom regjeringen og kommunesektoren. Komiteen vil understreke at ordningen skal bidra til større grad av enighet om situasjonsbeskrivelsen i kommunesektoren.

Komiteen har merket seg at det er satt i gang utredninger som skal vurdere konsultasjonsordningen som virkemiddel i styringsdialogen mellom staten og kommunesektoren. Komiteen har særlig merket seg at det er vurdert hvorvidt den økte bruk av

bilaterale avtaler mellom enkeltdepartement og KS kan svekke samordningsperspektivet som konsultasjonsordningen skal styrke.

Komiteen vil peke på det økende behovet for god samhandling mellom forvaltningsnivåene som er avdekket gjennom arbeidet med forvaltningsreformen, samhandlingsreformen og utformingen av ny klima- og miljøpolitikk.

Komiteen mener det er behov for en tett dialog med kommunesektoren i konsultasjonsordningen for å sikre effektiv styring, god ressursbruk og god samhandling.

8. FORNYING I KOMMUNAL SEKTOR

8.1 Sammendrag

8.1.1 *Fortsatt behov for fornying*

Kommunesektoren driver et kontinuerlig fornyingsarbeid for å forbedre sine tjenester og sin forvaltning både med tanke på å effektivisere sin virksomhet, og for å bli enda mer åpne og demokratiske organisasjoner.

På lengre sikt vil demografiske endringer innebærer store utfordringer for kommunal tjenesteproduksjon, slik at behovet for fortsatt omstilling og fornying vil vedvare.

8.1.2 *Kvalitet i kommunale tjenester*

God kvalitet på de kommunale tjenestene er en viktig del av arbeidet med fornying av kommunesektoren.

Departementets satsing på arbeid med kvalitetsutvikling har siden 2006 vært knyttet til Kvalitetskommuneprogrammet, som i 2009 er inne i sitt avsluttende år.

Staten følger med på kvalitetsindikatorerne i den årlige KOSTRA-rapporteringen. I 2009 iverksettes en ny nasjonal innbyggerundersøkelse, der blant annet måling av innbyggernes opplevelse av kvalitet i kommunale tjenester inngår.

Kvalitetskommuneprogrammet retter seg primært mot pleie- og omsorgssektoren og oppvekstsektoren (skole, skolefritidsordning og barnehage). Arbeidet konsentreres om to hovedområder – kvalitetsforbedrende tiltak i møtet med innbyggerne og tiltak for å redusere sykefraværet.

Ifølge undersøkelse gjort av NIBR i 2008 mener et klart flertall av de involverte i kommunene at programmet så langt har vært vellykket. Om lag en tredjedel mener at kvaliteten på tjenestene er bedret.

Erfaringene fra programmet tyder på at kommuner som prioriterer sykefraværarbeidet høyt, forankrer det i toppledelsen og setter av ressurser til arbeidet som hovedregel oppnår gode resultater.

Samarbeidet lokalt mellom de folkevalgte, lederne og de ansatte/tillitsvalgte står sentralt i Kvalitetskommuneprogrammet. Et slikt partssamarbeid er for mange av kommunene en ny måte å samarbeide på.

I NIBRs arbeid kommer det fram at det lokale samarbeidet vurderes som vellykket, og som en forutsetning for å oppnå resultater. Samarbeidet lokalt gjennom Kvalitetskommuneprogrammet ser ut til å ha bidratt til å forsterke en lokal samarbeidskultur i kommunene.

NIBR finner også at de lokale prosjektene har en god forankring på sentralt nivå i kommunene. Involveringen fra ansattes tillitsvalgte, administrativ toppledelse, virksomhetsledere og prosjektledere er bred. Derimot er politikerne mer perifere i gjennomføringen av de enkelte prosjektene, og deres rolle er utydelig for prosjektlederne. Tjenestemottakerne er også i liten grad trukket aktivt inn i arbeidet med prosjektene.

Kvalitetskommuneprogrammet er inne i sitt avsluttende år. Det er viktig at dette kvalitetsarbeidet fortsetter, og departementet ønsker å stimulere til dette. Det vurderes en ordning med demonstrasjonskommuner fra 2010 etter modell av Kunnskapsdepartementets demonstrasjonsskoleordning som har vært i drift fra 2002 med gode resultater. En slik ordning vil innebære at kommuner kan søke om en tidsbegrenset deltakelse med et kvalitetsprosjekt som kan løftes fram og stimuleres økonomisk.

Kvalitetskommuneprogrammet har ført til en videreutvikling av måling av kvalitet gjennom brukerundersøkelser. Det er utviklet egne indikatorer for å fange opp kvalitet i møtet mellom kommunalt ansatt og innbygger, som skal inngå som en egen modul i bedrekommune.no.

Kvalitetsindikatorerne i KOSTRA representerer det nasjonale kvalitetsindikatorsystemet for kommunale og fylkeskommunale tjenester. Ved publisering av foreløpige KOSTRA-tall 16. mars 2009 var det i alt 84 kvalitetsindikatorer for kommunale tjenester og 22 kvalitetsindikatorer for fylkeskommunale tjenester.

8.1.3 *Lokal samfunnsutvikling*

Regjeringen ønsker å styrke kommunens rolle som samfunnsutvikler. Denne rollen handler om å være igangsetter og tilrettelegger for utvikling, i samarbeid med innbyggerne, næringsliv, frivillige organisasjoner og andre.

I proposisjonen drøftes lokal samfunnsutvikling, og det redegjøres for en kartlegging og analyse av kommunenes rolle som samfunnsutvikler som Norut har gjennomført.

Kommunal- og regionaldepartementet vil i 2010 ta initiativ til en flerårig satsing for å øke kapasitet og

kompetanse i kommunene for å styrke lokalt utviklingsarbeid, som omtalt i St.meld. nr. 25 (2008–2009) Lokal vekstkraft og framtidstru. Om distriktpolitikken. Fokuset er på å bygge opp under kommunenes arbeid med å mobilisere lokalbefolkning, entreprenører, ildsjeler og frivillige organisasjoner og å gjennomføre lokale/regionale utviklingsrettede tiltak for å utvikle attraktive bosteder.

8.1.4 Tillitskapende forvaltning og arbeidsgruppe om styrket egenkontroll

Kommunal- og regionaldepartementet vil fortsette sitt arbeid med å vektlegge nødvendigheten av en høy etisk standard i kommunal virksomhet og dermed bidra til å ivareta kommunenes gode omdømme. Departementet må ta ansvar for regelverket og rammevilkårene for kommunesektoren, men et godt nasjonalt regelverk er ikke tilstrekkelig til å sikre etisk forsvarlig praksis i kommunal virksomhet. Det viktigste arbeidet for å skape tillit til kommunene må finne sted og slå rot på grunnplanet i den enkelte kommune.

Kommunal- og regionaldepartementet fremmet 12. desember 2008 Ot.prp. nr. 17 (2008–2009) Om lov om endringer i kommuneloven og svalgloven (om tillitskapende forvaltning mv. i kommuner og fylkeskommuner). Forvaltningen i kommunene holder i all hovedsak høy etisk standard, og lovforslagene bygger videre på og utdyper nåværende praksis.

Departementet fremmet i Ot.prp. nr. 50 (2008–2009) Om lov om endringer i forvaltningsloven (habilitet for styremedlemmer mv. i offentlig heleide selskaper) forslag om å skjerpe habilitetsreglene for ledere og medlemmer av styre og bedriftsforsamling i offentlig heleide selskaper.

Departementet satte i november 2008 ned en arbeidsgruppe som skal foreslå tiltak og veiledningsmaterieell som kan styrke arbeidet i kontrollutvalgene, revisjonene og administrasjonssjefenes internkontroll. Tiltakene som foreslås kan være på både lokalt og nasjonalt nivå og peke mot initiativ fra folkevalgte, myndighetene eller organisasjoner. Arbeidsgruppen skal levere sin rapport innen utgangen av 2009.

8.1.5 IKT i kommunene i et fornyingsperspektiv

IKT-politikk er et svært viktig virkemiddel i fornyingspolitikken. Å stimulere til økt fornying og innovasjon i det offentliges bruk av IKT er en vesentlig utfordring. Kommunesektoren spiller en sentral rolle i denne sammenheng. Fornyning av fellesskapsløsninger innen IKT vil for en stor del skje lokalt i kommunesektoren, ettersom det er her ansvaret for å løse de store samfunnsoppgavene innenfor oppvekst, kunnskap og omsorg ligger. Det er i denne sammenheng

viktig at kommunesektoren har en strategisk tilnærming til bruken av IKT. Det er nødvendig å se potensialet til IKT i den generelle forvaltningen og tjenesteproduksjon. IKT bør derfor være en naturlig del av kommunenes arbeid med fornying. Det vises til omtale av tiltak og prinsipper i St.meld. nr. 17 (2006–2007) Eit informasjonssamfunn for alle og i St.meld. nr. 19 (2008–2009) Ei forvaltning for demokrati og fellesskap.

I forbindelse med tiltakspakken (St.prp. nr. 37 (2008–2009)) har Fornyings- og administrasjonsdepartementet etablert en midlertidig, søknadsbasert tilskuddsordning på 60 mill. kroner til digital fornying i kommunene med sikte på effektivisering av de kommunale tjenestene. Ordningen skal støtte arbeidet med å utvikle og ta i bruk digitale fellesløsninger i offentlig sektor.

8.1.6 Forsøk etter forsøksloven

Regjeringen er opptatt av at kommunene i sitt arbeid med å møte innbyggernes forventninger og krav til kommunale tjenester, har et hensiktsmessig regelverk å forholde seg til.

Interkommunalt samarbeid er omfattende og spenner over et vidt spekter av oppgaver. Etter regjeringens syn er det behov for en mer systematisk tilnærming til interkommunalt samarbeid. Departementet vil derfor utarbeide en veileder som synliggjør og forklarer hvilke muligheter for interkommunalt samarbeid som finnes i regelverket i dag, samt hvilke modeller som kan egne seg for ulike oppgaver. Departementet vil også evaluere de nye reglene om vertskommunesamarbeid for å se om det er behov for å justere disse.

Departementet vil videre se på om det er behov for flere modeller for interkommunalt samarbeid om lovpålagte velferdsoppgaver. Dette kan særlig være aktuelt for mer omfattende og sektorovergrepene samarbeidstiltak. Regjeringen vil derfor vurdere om det er behov for å lovfeste en samkommunemodell.

Gjennom omfattende forsøksvirksomhet, både ved lokalvalget i 1999, 2003 og 2007, har det i flere kommuner vært gjennomført direktevalg av ordfører. Departementet har konkludert med at forsøkene ikke skal føre til noen endringer i kommuneloven når det gjelder regler om valg av ordfører.

For valgperioden 2003–2007 ble kommunene også invitert til å sette i verk forsøk med endret myndighet for ordfører. Det er 18 kommuner som gjennomfører forsøk for inneværende periode. Departementet vil arbeide videre med å utvikle ordførerrollen, og dette skal blant annet skje gjennom et forskningsprosjekt som skal utføres av Institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Tromsø.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke at det er et kontinuerlig behov for fornying i kommunal sektor blant annet med siktemål om bedre kvalitet på tjenestene og bedre utnyttning av ressursene. Komiteen har merket seg at det gjøres mye både fra staten, den enkelte kommune og fra kommuner i samarbeid. Komiteen er tilfreds med at undersøkelsene om kommunal organisering fra NIBR viser at kommunene og fylkeskommunene i større grad enn før innfører tiltak for å få innbyggerne, næringslivet og organisasjonene i tale.

Komiteen er opptatt av at det utvikles bedre metoder for måling av brukertilfredshet. Det er viktig at innsamling av data om innbyggernes subjektive vurderinger av kommunale tjenester kan samles inn både lokalt og nasjonalt. Komiteen har merket seg at KS har presentert en rapport fra SINTEF Helsetjenesteforskning med tittelen "Eldreomsorgen i Norge – Helt tilstrekkelig eller best i verden?". Den viser blant annet at eldre med tilbud i eldreomsorgen er mer tilfreds med tilbudet og de ansatte enn i noe annet land. De som ikke har behov for tilbud, er mer bekymret for å bli hjelpetrengende enn i noe annet land. Årsaken kan være at tilfredshet ikke måles og ikke er nyhetsstoff i særlig grad.

Komiteen vil også vise til den administrative rapporten fra Riksrevisjonen om kvalitet og samarbeid i pleie- og omsorgstjenestene til eldre som ble oversendt Stortinget i februar 2009. I denne rapporten er kvaliteten bedømt ut fra kvantitative undersøkelser og vurderinger, men uten samtaler med de som mottar tilbudet.

Komiteen mener disse eksempler viser at det trengs økt kunnskap om hvordan kvalitet bedømmes av de som tjenesten angår aller mest; de som mottar tilbudene og eventuelt deres pårørende når det gjelder omsorgstjenester.

Komiteen er tilfreds med at det er kommet nye lovregler for interkommunalt samarbeid etter vertskommunemodellen. Komiteen har merket seg at det er igangsatt utredninger om lovgrunnlag for en samkommunemodell. Komiteen mener det vil være gunstig å få prøvd ut flere modeller for samarbeid om lovpålagte velferdsoppgaver.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre påpeker at en forenkling fra dagens system til en tonivåmodell med kun stat og kommune, vil bidra til effektivisering. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til sine merknader i Innst. S. nr. 166 (2006–2007), jf. St.meld. nr. 12 (2006–2007), om forvaltningsreformen.

Disse medlemmer mener at utover Kvalitetskommuneprogrammet har Regjeringens arbeid

med fornying i kommunesektoren stoppet opp. Kommunene er nå inne i et tøft arbeid med omstilling og effektivisering for å få utgiftene i samsvar med inntektsnivået. Hvis ikke kommunene i dette arbeidet får muligheter til å omstille og effektivisere for å få mer igjen for pengene, blir konsekvensene reduksjoner i tjenestetilbudet og redusert kvalitet.

Disse medlemmer finner det betenkelig at Regjeringen ikke har fulgt opp prinsippet om merofentlighet, og vil i den forbindelse vise til sine merknader i Innst. O. nr. 62 (2008–2009), om endringer i kommuneloven og svalgbarloven (om tillitskapende forvaltning mv. i kommuner og fylkeskommuner).

Disse medlemmer er skuffet over at Kommuneproposisjonen ikke nevner utfordringsrett – et velegnet virkemiddel for konkurranseutsetting i kommunal sektor. Disse medlemmer viser til at kommunene fortsatt har mulighet til å innføre utfordringsrett lokalt, og ønsker at Regjeringen utarbeider klare planer for veiledning til de kommuner som ønsker å sette i gang slike tiltak. Disse medlemmer mener ikke at konkurranseutsetting er privatiseringsverktøy, men et virkemiddel for å optimalisere tilbudet til kommunenes innbyggere. For disse medlemmer er det likegyldig om et privat eller et offentlig selskap vinner en anbudsrunde, fordi det avgjørende er kvaliteten på og omfanget av tjenestene til brukerne.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette en informasjonskampanje overfor kommunene som forteller om mulighetene knyttet til utfordringsrett."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet ønsker å innlemme kommunal revisjon i revisorloven, slik at det i fremtiden stilles like strenge krav til revisorers uavhengighet i kommunal sektor som man i dag stiller til revisorers uavhengighet i privat sektor. Kommunene kan i dag ansette egne revisorer, mens dette naturligvis ikke er lov i privat sektor. Disse medlemmer vil påpeke at det å gjøre kommuner og fylkeskommuner regnskapspliktige etter regnskapsloven, samtidig som kommunal revisjon tas inn i revisorloven, vil ha en rekke positive effekter utover skjerpede krav til revisorers uavhengighet i kommunal sektor, og viser i den forbindelse til sitt forslag om å utrede konsekvensene av å gjøre kommuner og fylkeskommuner regnskapspliktige etter regnskapsloven i Dokument nr. 8:18 (2008–2009), jf. Innst. S. nr. 188 (2008–2009). Disse medlemmer mener videre at en harmonisering av regnskapsstandarder og revisjonsregler er et viktig verktøy for å modernisere Kommune-Norge, og viser i den forbindelse til sitt forslag

om kommunal revisjon i Dokument nr. 8:13 (2006–2007), jf. Innst. S. nr. 131 (2006–2007).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil også vise til forslaget Fremskrittspartiet med støtte fra Høyre la frem i Innst. O. nr. 82 (1999–2000) og Innst. S. nr. 307 (2000–2001) om en omlegging av regnskapsprinsippene for kommuneregnskapet i retning av en resultatorientert regnskaps- og budsjettføring.

Disse medlemmer ønsker at kommunal og statlig sektor skal drives på en kostnadseffektiv måte, slik at tilbudet til landets innbyggere blir best mulig. Disse medlemmer påpeker at et konkurranse- nøytralt merverdiavgiftsregelverk er et viktig element for å oppnå dette. Disse medlemmer ønsker å gjøre det lettere for kommunene å føre en markedsorientert politikk, og mener effekten av utfordringsrett, stykkpris og konkurranseutsetting blir størst når offentlige og private virksomheter må forholde seg til det samme regelverket, fordi tallstørrelser dermed vil bli direkte sammenlignbare. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til sitt forslag i Dokument nr. 8:84 (2006–2007), jf. Innst. S. nr. 71 (2007–2008), om å la kommunale virksomheter omfattes av det ordinære merverdiavgiftsregelverket.

Disse medlemmer vil vise til forslag i Innst. S. nr. 71 (2007–2008) om en ordning som nøytraliserer merverdiavgiftsbelastningen for helseforetakene og statsforvaltningen.

Disse medlemmer er bekymret for at nødvendig effektivisering i kommunal sektor ser ut til å ha stagnert under dagens regjering. Sentralbanksjefen uttrykte stor bekymring for manglende effektivisering og omstilling i offentlig sektor i høring med finanskomiteen i Stortinget 22. mai 2008. Det er grunn til å understreke at det fortsatt er et betydelig effektiviseringspotensial innenfor kommunal sektor. 1 pst. effektivisering i denne sektoren vil frigjøre så mye som 2,8 mrd. kroner, hvilket tilsier at det er et stort ubrukt potensial her som det er viktig å ta ut til beste for innbyggerne. Disse medlemmer er også skuffet over at alle forsøk i kommunal sektor nå avvikes og det ikke er vilje til å starte nye.

Kommunal sektor i Norge trenger forsøk, både for å effektivisere, optimalisere og ikke minst for å dokumentere.

9. REGJERINGENS SPRÅKPOLITIKK OG BRUKEN AV NYNORSK I KOMMUNENE

9.1 Sammendrag

Regjeringa la i juni 2008 fram ei stortingsmelding om språk, St.meld. nr. 35 (2007–2008) Mål og mening – Ein heilskapleg norsk språkpolitikk. Meldinga strekar under at det er naudsynt å sikre ei god

utvikling for nynorsk, særleg fordi nynorsk har vanskelegare vilkår enn bokmål. Bruken av nynorsk i kommunesektoren skal kartleggjast som ledd i arbeidet med å følgje opp meldinga.

10. UTVIKLINGSTREKK KOMMUNAL ORGANISERING

10.1 Sammendrag

I kapittel 11 i proposisjonen redegjøres det for resultater fra 2008-innsamlingen av data til Kommunal- og regionaldepartementets database for kommunal organisering. Hvert fjerde år, i etterkant av lokalvalgene, gjennomføres en undersøkelse for å kartlegge ulike trekk ved organiseringen av kommunene og fylkeskommunene. I kapitlet synliggjøres resultatene fra kartleggingen i 2008, og det gis et bilde av utviklingen med hensyn til politisk organisering, administrativ organisering, personalpolitiske tiltak, kommunal oppgaveløsning, informasjonstiltak og deltakelsesmuligheter, kommunenes samarbeid med frivillige organisasjoner, kontroll og klager og utbredelsen av etiske retningslinjer.

10.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre peker på at behovet for antall årsverk i pleie- og omsorgstjenestene i årene som kommer ikke er ivarettatt med Regjerings politikken. Disse medlemmer viser til at KS har bekreftet at antall årsverk innenfor eldreomsorgen har økt med ca. 4 500 årsverk under denne regjeringen, når en trekker sykmeldte eller de som er i fødselspermisjon ut av statistikken. Dette er langt unna målet om 10 000 nye hender i omsorgssektoren. Pr. i dag mangler om lag 16 000 sykehjemsplasser, noe som selvsagt vil medføre et sterkt behov for økt bemanning. Disse medlemmer konstaterer med dette at det fortsatt er langt frem til en eldreomsorg som skinner. Når eldrebølgen kommer for fullt, så vil presset både på hjemmebasert omsorg og institusjonsomsorg øke betydelig. Disse medlemmer viser til sitt omfattende og helhetlige representantforslag i Dokument nr. 8:83 (2006–2007) med i alt 19 konkrete tiltak som bør gjennomføres.

11. STRYKEADGANG VED LOKALVALG OG FORSØK MED ELEKTRONISK VALG

11.1 Sammendrag

Da den nye valgloven ble vedtatt i 2002, ble muligheten til å stryke listekandidater ved kommune- styrevalg fjernet. I 2008 tok Stortinget opp igjen diskusjonen om strykeadgangen med utgangspunkt i et

dokument 8-forslag om å gjeninnføre adgangen til å stryke listekandidater ved kommunestyrevalg (Dokument nr. 8:15 (2007–2008)). Stortinget bad Regjeringen gjennom vedtak nr. 349 den 10. januar 2008 om å utrede en eventuell gjeninnføring av strykeadgangen ved personvalg til kommunestyrevalg.

Departementet har på bakgrunn av dette fått sentrale valgforskere til å utrede spørsmålet. I proposisjonen gjøres det nærmere rede for undersøkelsene og resultatene av analysene.

Departementet vurderer alt i alt resultatene fra de omfattende analysene slik at det ikke vil være særlige positive effekter av en gjeninnføring av strykeadgang ved kommunestyrevalg. Departementet vil derfor ikke komme tilbake til Stortinget med forslag om å gjeninnføre denne ordningen.

Stortinget ga ved behandlingen av statsbudsjettet for 2008 tilslutning til at det skal gjennomføres forsøk med elektronisk stemmegivning ved kommunestyrevalget i 2011.

Som en oppfølging av dette har Kommunal- og regionaldepartementet etablert prosjektet e-valg 2011. Prosjektet skal etablere en sikker elektronisk valgløsning for stortings-, kommunestyre- og fylkestingsvalg som gir bedre tilgang for å stemme for alle velgergrupper. Etter at forsøket er gjennomført i 2011 vil prosjektet bli evaluert. På bakgrunn av gjennomføringen og evalueringen vil departementet fremme forslag om hvordan forsøket skal følges opp.

11.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Stortinget i 2008 vedtok å be Regjeringen utrede å gjeninnføre strykeadgangen samt vurdere å endre stemmetillegget ved forhåndskumulering.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at departementet har fått sentrale valgforskere til å utrede spørsmålene. De har bl.a. gjennomført spørreundersøkelser etter valgene i 2003 og 2007, og funnet at et flertall av de spurte var negative til at strykeadgangen var fjernet. Valgforskerne mener det ikke er mulig å gi entydige svar på om valgdeltagelsen vil øke dersom strykeadgangen blir gjeninnført.

Dette flertallet har merket seg at Regjeringen har konkludert med at den ikke vil foreslå å endre valgloven slik at strykeadgangen gjeninnføres. Dette flertallet støtter denne konklusjonen.

Dette flertallet er tilfreds med at Regjeringen følger opp de enstemmige merknadene fra komiteen i siste budsjettinnstilling og i innstillingen om lokaldemokratimeldingen om forsøk med elektronisk stemmegivning ved valgene i 2011.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positiv til forslaget om å prøve ut elektronisk stemmegivning ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011, og viser i så hensende til Dokument nr. 8:85 (2006–2007) fra stortingsrepresentantene Jørund Rytman, Bård Hoksrud og Ib Thomsen om gjennomføring av forsøk med stemmegivning via Internett og SMS ved kommune- og fylkestingsvalget 2007.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til representantforslag fra Per-Kristian Foss og Jan Tore Sanner om å gjeninnføre adgangen til å stryke listekandidater ved kommunevalg, jf. Dokument nr. 8:15 (2007–2008) og Innst. S. nr. 110 (2007–2008). Disse medlemmer viser til at komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, under behandlingen av saken mente at påstanden om at det å bli strøket fra en liste kan være en stor påkjenning for de kandidatene det går ut over, ikke uten videre kan dokumenteres. Flertallet viste da blant annet til en forskerrapport som har sett på 2 050 kandidater fordelt på fire kommuner ved kommunestyrevalget i 1995, og som viser at ordningen ikke bidrar til å stigmatisere konkrete kandidater.

Disse medlemmer viser til at et sentralt element ved innføringen av den nye valgloven før valget i 2003 var at den enkelte velger selv skulle få større anledning til å påvirke personvalget. Dette stod sentralt både i Valglovutvalgets utredning (NOU 2001:3 Velgere, valgordning, valgte), innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen (Innst. O. nr. 81 (2001–2002)) og i den påfølgende debatt i Stortinget. Daværende statsråd Erna Solberg sa blant annet:

"Den viktigste funksjon ved loven er rett og slett, ved siden av det praktiske, å gi legitimitet til folkevalgte organer. Jeg tror at i dagens situasjon er nettopp dette med å få større grad av personvalg, større muligheter for velgerne til å ha innflytelse på personene, en viktig del av det å gi folkevalgte organer mer legitimitet."

Disse medlemmer mener fortsatt at større grad av personvalg vil være en viktig del av det å gi folkevalgte organer legitimitet.

12. UTVIKLINGEN I KOMMUNE-ØKONOMIEN TIL OG MED 2008

12.1 Sammendrag

For kommunesektoren som helhet anslås netto driftsresultat til 0,4 pst. av inntektene i 2008, en nedgang fra 2,5 pst. i 2007. Reduksjonen hadde sammenheng med lav inntektsvekst, høy vekst i sysselsetting og driftsutgifter, økt rente- og avdragsbelastning samt at flere kommuner fikk betydelige tap på finansielle plasseringer. Korrigert for netto tap på finansplasseringer i 2008 anslås driftsresultatet for sektoren samlet til i overkant av 1 pst. Veksten i kommunesektorens samlede inntekter var reelt vel 1 pst. i 2008, mens de frie inntektene var reelt på om lag samme nivå som i 2007. Den lave inntektsveksten fra 2007 til 2008 må ses i sammenheng med merskatteveksten i 2007 og høyere kostnadsvekst i 2008. Den høye veksten i aktivitetsnivået fra 2007 ble videreført og økte i 2008 med 3,2 pst.

12.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, tar orienteringen fra Regjeringen til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sine alternative statsbudsjett i 2007, 2008 og 2009 gikk inn for å øke kommunenes økonomiske handlingsrom med henholdsvis 1,45 mrd. kroner, 0,6 mrd. kroner og 4,9 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg. Disse medlemmer vil også vise til at Fremskrittspartiet i Revidert nasjonalbudsjett for 2009, 2008 og 2007 gikk inn for henholdsvis 1,6 mrd. kroner, 2,2 mrd. kroner og 1 mrd. kroner mer enn Regjeringens opplegg.

13. OMFANG OG KVALITET I KOMMUNALE TJENESTER

13.1 Sammendrag

Etterspørselen etter kommunale tjenester er på kort sikt økende som en følge av den demografiske utviklingen. I 2008 ble det flere barn i barnehagealder og flere unge med rett til videregående opplæring, mens antall barn i grunnskolealder gikk noe ned. Det ble flere eldre, med en særlig stor økning i aldersgruppen over 90 år.

Etterspørselen etter kommunale tjenester forventes å øke også i 2009. De demografiske utfordringene forsterkes av økende forventninger, etterspørsel og kvalitetskrav til de kommunale tjenestene fra innbyggerne.

Når en ser alle tjenester under ett gir tall fra KOSTRA inntrykk av at kommuner og fylkeskommuner leverer tjenester som står i forhold til Regjeringens satsing på kommuneøkonomi. Dette viser også at kommunesektoren møter utfordringene som følger av den demografiske utviklingen på en god måte. Det er i alt kommet mellom 30 000 og 35 000 nye årsverk i kommunal sektor i denne stortingsperioden, noe som gir rom for flere og bedre tjenester for landets innbyggere.

I perioden 2005–2008 har anslagsvis 38 400 flere barn fått plass i barnehage og dekningsgraden var i 2008 økt til 87 pst.

Elevtallet i kommunale grunnskoler i 2008 viser en reduksjon på 2 600 elever fra 2007. Selv om elevtallet har gått ned, er kommunenes ressursinnsats på skole relativt stabil. Antall årstimer til undervisning har gått opp, noe som både kan knyttes til økt timetall og til økt omfang av spesialundervisning. For hele grunnskolesektoren sett under ett var den samlede veksten i avtalte årsverk fra 2005 til 2008 på om lag 5 200. Dette inkluderer lærerårsverk, assistentårsverk mv.

Kommunene fortsetter å prioritere pleie- og omsorgssektoren og i årene 2006, 2007 og 2008 har antallet årsverk i sektoren økt med om lag 12 500 årsverk. Både legedekningen i institusjon og andelen beboere med tjenestemottakertilpasset enerom har økt.

De siste årene har det vært en sterk vekst i antallet 16–18-åringer. I 2008 var det 10 000 flere elever i videregående opplæring enn det var i 2005.

Innenfor sosialtjenesten har det vært en nedgang i antall sosialhjelpstilfeller gjennom perioden.

Det har vært en svak nedgang i andelen kommunalt disponerte boliger pr. 1 000 innbygger, mens netto driftsutgifter til boligformål pr. innbygger har økt.

Det har vært en økning i netto driftsutgifter til barnevernstjenesten pr. innbygger i målgruppen gjennom perioden. Dette har sammenheng med en kontinuerlig økning i andel barn under undersøkelse og barn med barnevernstiltak.

Kvalitetsindikatorene viser samlet sett at utviklingen er positiv for sentrale kommunale og fylkeskommunale tjenester som barnehage, grunnskole/skolefritidsordning, pleie- og omsorg, boliger for vanskeligstilte, barnevern og videregående opplæring.

Innenfor barnehagesektoren har nedgangen i andelen styrere med pedagogisk utdanning snudd ifølge foreløpige KOSTRA-tall. I tillegg fortsetter andelen assistenter med pedagogisk utdanning å øke. Dekningsgraden av utdannet personell i barnevernet viser fortsatt en økning. Kommunene fortsetter å redusere saksbehandlingstiden i barnevernet. Ande-

len undersøkelser med behandlingstid over tre måneder går ytterligere noe ned i 2008, etter en stor nedgang i 2007. Nær fire av ti kommunalt disponerte boliger er tilrettelagt for beboere som bruker rullestol. Kommunene har også bidratt positivt for målet i den nasjonale strategien for å bekjempe bostedsløshet om at ingen skal oppholde seg i midlertidige botilbud mer enn tre måneder. Innenfor pleie- og omsorgssektoren har legedekningen i institusjon økt, mens dekningen av fysioterapeuter holder seg stabil. Andelen beboere med tjenestemottakertilpasset enrom har kommet opp i 65 pst. Stønads lengden i sosialtjenesten har gått noe ned. Dette er en positiv utvikling i lys av at sosialstønad er en midlertidig inntektsikring. I grunnskolen fortsetter nedgangen i gruppestørrelser og antall elever pr. datamaskin. Innenfor videregående opplæring har andelen som fikk oppfylt førsteønsket ved inntak til opplæring fortsatt å øke.

13.2 Komiteens merknader

13.2.1 Eldreomsorgen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til kapittel 7.9.1 i proposisjonen der det gjøres nøye rede for oppfølgingen av Omsorgsplan 2015. Flertallet har merket seg at de forløpige KOSTRA-tall viser at kommunene prioriterer pleie- og omsorgssektoren slik Regjeringen og også Stortinget sterkt har understreket. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at personellinnsatsen er økt med om lag 10 900 årsverk fra 2004 til 2008, og at årsverksveksten hovedsakelig består av personell med helse- og sosialutdanning. De siste årene har flere institusjonsbeboere fått enrom.

Flertallet vil vise til at de økte utfordringene innenfor pleie og omsorg som følge av bl.a. økt levealder, vil stå sentralt i omleggingen av helsepolitikken som starter med stortingsmeldingen om Samhandlingsreformen. Kommunene skal settes bedre i stand til å ta seg av et økende antall eldre ved å ansette flere leger og annet fagpersonell, og ved å tilby flere helsetjenester lokalt. Det skal også satses mer på forebyggende folkehelsearbeid som vil avlaste både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten slik at behandlingsskøer kan fjernes og slik at de mest trengende kan gis et bedre tilbud enn i dag. Flertallet imøteser denne omleggingen som vil føre til at kommunene vil bli sterkere involvert i den samlede helsetjenesten slik at kommunene blir mer forpliktet til å velge de løsninger som er best både for den enkelte innbygger og for samfunnsøkonomien.

Flertallet vil understreke at de demografiske endringene varierer mye fra kommune til kommune, og at utbyggingen derfor må skje ut fra den enkelte kommunes egen plan. Blant annet vil behovet for nye

plasser i boliger og institusjoner være nært knyttet til den innsats som gjøres med å legge til rette for de som foretrekker å bo i egen bolig. Flertallet vil understreke at staten har et ansvar for at kommunene gis et godt nok økonomisk grunnlag til å bygge ut gode tjenester for de som har behov for pleie og omsorg. Flertallet mener det er en dårlig løsning med omfattende rettighetsfesting innenfor pleie- og omsorgstjenestene.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti og Venstre viser videre til at Riksrevisjonen nylig har lagt frem en rapport om kvalitet og samarbeid i pleie- og omsorgstjenestene til eldre. Det er årene 2003–2007 som er undersøkt, og de to siste av disse fem årene er det resultatet av Stoltenberg-regjeringens politikk som vises frem. Rapporten viser at Regjeringens økonomiske rammer for komunesektoren har rammet eldreomsorgen. Dette sier Riksrevisjonen:

"Undersøkelsen viser at kommunene ikke alltid klarer å sikre at alle tjenestemottakere mottar et tjenestetilbud i tråd med sitt registrerte bistandsbehov. Ifølge undersøkelsen får enkelte tjenestemottakere med relevant bistandsbehov avslag på institusjonsplass grunnet manglende tilgjengelighet. Undersøkelsen viser at antall institusjonsplasser har økt fra 2003 til 2007. Til tross for dette er dekningsgraden for institusjonsplasser for eldre over 80 år redusert med syv prosent i perioden. Flere av kommunene gir også uttrykk for at de har for få institusjonsplasser. Manglende institusjonsplasser fører til at flere av kommunene har ventelister på institusjonsopphold."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet er av den oppfatning at eldre, pleietrengende mennesker må få en lovfestet rett til å få dekket grunnleggende behov. Disse medlemmer mener det er uakseptabelt at eldre pleietrengende mennesker står uten rettigheter, og at man er prisgitt den enkelte kommunes økonomiske situasjon og politikeres prioriteringer.

Eldreomsorgen i Norge har vært under kontinuerlig debatt siden midten av 1980-tallet.

Sjokkerende nyheter og oppslag i pressen som: "Tvang mot eldre - daglig kost i sykehjem", "Gamle bindes og låses inne", "Tørstet i hjel på sykehjem", "De gamle brytes ned av motløshet", og "Og eldre blir mishandlet", er dessverre ikke uvanlig.

Disse medlemmer viser til at det har vært en nedgang i antallet sykehjemsplasser i forhold til befolkningsutviklingen og behovet for slike plasser siden den rød-grønne regjeringen overtok i 2005. Det vises i denne sammenheng til Riksrevisjonens rapport, fremlagt våren 2009.

Disse medlemmer viser til at skiftende regjeringer og stortingspolitikere i alle valgkamper

de siste 30 årene har lovet en verdig eldreomsorg. Jens Stoltenberg uttalte i valgkampen 2005 at eldreomsorg "skal skinne". Disse medlemmer er av den oppfatning at ingen har klart oppgaven med å skape en verdig eldreomsorg.

Disse medlemmer mener det er på høy tid at det innføres en lovfestet rett til pleie og omsorg for eldre med behov for slike tjenester, betalt av Folketrygden.

Disse medlemmer konstaterer at det fortsatt er langt frem til en eldreomsorg som skinner, og viser til sitt omfattende og helhetlige forslag i Dokument nr. 8:83 (2006–2007) med i alt 19 konkrete tiltak som bør gjennomføres.

Disse medlemmer viser til at eldreomsorgen i Norge har vært under kontinuerlig debatt siden midten av 1980-tallet, og at kommunenes ansvar for omsorgsoppgavene blir ivaretatt svært forskjellig fra kommune til kommune. Vekslende regjeringer har lagt frem planer, handlingsplaner og forslag til endringer, men situasjonen i eldreomsorgen og kritikken mot det kommunale tilbudet har ikke stilnet eller endret seg vesentlig. Økte bevilgninger til kommunene, som blir gjenstand for kommunestyres og kommuneadministrasjoners prioriteringer, fører ofte ikke til satsing på eldreomsorg. Disse medlemmer synes det er et stort paradoks at verdens pr. capita rikeste land, og med selvskryt om en velferdsstat som alle andre land visstnok ser opp til, fremdeles har en jevn nyhetsdekning i media om store problemer og elendighet i sitt eldreomsorgssystem. Disse medlemmer mener situasjonen er en helt naturlig konsekvens av et sosialistisk system som rasjonerer eldreomsorgstilbudet basert på rammebevilgninger, og da økonomiske rammer som er for små og som fritt kan brukes til andre formål til trengsel for omsorg til pleietrengende eldre. Når det ikke er automatikk i at det stilles midler til rådighet i takt med et voksende behov og en voksende eldrebefolkning, må køer, ventelister og høyere terskler for hjelp bli resultatet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det må igangsettes en betydelig innsats knyttet til bygging av sykehjemsplasser. Dette bør gjøres ved at tilskuddsordningen for bygging av sykehjemsplasser økes til minst 800 000 kroner pr. plass, og at totalrammen økes slik at det kan bygges 2 500 sykehjemsplasser pr. år frem til behovet er dekket.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å fremme forslag til lov som gir de pleietrengende lovfestet rett til få dekket grunnleggende behov – uavhengig av hvor i landet de bor – innen 1. januar 2010."

"Stortinget ber Regjeringen om at det, med hjemmel i ny lov, utarbeides en ny kvalitetsforskrift hvor grunnleggende behov blir klart og tydelig definert."

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2010, fremme forslag om å øke tilskuddet og rammen til bygging av nye sykehjemsplasser, slik at det blir mulig å bygge minst 2 500 sykehjemsplasser i 2010."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre er av den oppfatning at teknologiske løsninger vil være en del av fremtidens hjemmebaserte omsorg. Dette kan for eksempel være bruk av sensortechnologi og andre løsninger som skaper økt trygghet og sikkerhet for den enkelte eldre. I denne sammenheng er det viktig at nye omsorgsboliger har tilgang på nødvendig infrastruktur for å kunne implementere teknologiske løsninger som krever god kapasitet på nettilgang mv. Det bør derfor, slik disse medlemmer ser det, legges til rette for slik infrastruktur i bygging av nye omsorgsboliger i 2010.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det i forbindelse med Husbankens tildelingsmidler til omsorgsboliger må kunne ytes et eget tilskudd i forbindelse med tilrettelegging for infrastruktur til å kunne ta i bruk nye teknologiske virkemidler. Dette for å kunne møte de fremtidige utfordringene og mulighetene som vil kunne tas i bruk i relativt nær fremtid.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med tilskuddsordning for bygging av omsorgsboliger, legge til rette for nødvendig teknologisk infrastruktur til å kunne ta i bruk teknologiske løsninger i fremtiden."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener at den største utfordringen velferdsstaten står overfor er forholdet mellom antall pleietrengende eldre, antall arbeidstgere til å pleie dem og en bærekraftig velferdsmodell. Dette medlem vil ha en større satsing på eldreomsorg som inkluderer mange nok hender og tilstrekkelig med sykehjemsplasser for de mest pleietrengende og alvorlig syke, samt en satsing på forebygging av skader for å møte behovene i eldreomsorgen. Regjeringen har varslet at det skal bygges 12 000 sykehjemsplasser eller omsorgsboliger med heldøgns pleietilbud frem til 2015, som er en nøktern videreføring av dagens nivå. I St.meld. nr. 25 (2006–2007) beskriver Regjeringen selv imidlertid et behov for 60 000 nye plasser frem til 2030. Regjeringen har dermed dimensjonert færre plasser enn behovet den

selv beskriver frem mot 2030. Disse medlemmer ønsker å bygge langt flere plasser enn det Regjeringen foreslår. Flere tilsynsrapporter viser at eldreomsorgen mange steder er i en kritisk situasjon, og at dekningsgraden for langtids sykehjemsplasser er for dårlig utbygd. Det er derfor behov for en målrettet innsats gjennom en tverrpolitisk forpliktende plan for å sikre alle eldre en trygg og verdig alderdom. På kort sikt må det bygges flere sykehjemsplasser.

14. SKJØNNSFORDELINGEN I 2008 OG PROSJEKTER FINANSIERT GJENNOM PROSJEKTSKJØNNET

14.1 Sammenheng

14.1.1 Skjønnsfordelingen i 2008

I 2008 utgjorde skjønnsstilskuddet til kommuner og fylkeskommuner om lag 2 400 mill. kroner. Kommunene mottok 1 512 mill. kroner og fylkeskommunene 887 mill. kroner.

I 2008 ble basisrammen til kommunene videreført på samme nominelle nivå som i 2007 og utgjorde 771 mill. kroner. I tillegg ble om lag 741 mill. kroner gitt med en særskilt fordeling.

I rammene til de enkelte fylkene foreslår departementet særskilte tilskudd til enkelte kommuner. Til sammen utgjorde dette 41,9 mill. kroner i 2008.

Basisrammen til fylkeskommunene ble videreført på samme nivå i 2008 som i 2007 og utgjorde 659 mill. kroner. I tillegg fikk fylkeskommunene kompensasjon for særlige forhold med 228 mill. kroner.

I 2008 ble i overkant av 47 mill. kroner av midlene på kap. 571, post 64 Skjønnsstilskudd benyttet til utrednings- og utviklingsprosjekter. Tre kriterier lå til grunn for bruk av prosjektskjønnsmidler i 2008:

- Prosjektene må ha utviklingskarakter og ha læringseffekt for andre kommuner og fylkeskommuner.
- Støtte gis primært på bakgrunn av søknader fra kommunesektoren (eventuelt i samarbeid med KS), men kan også brukes av departementet selv til å initiere utviklingsprosjekter i noen kommuner/fylkeskommuner.
- Dersom tilsagn gis til andre enn nevnte institusjoner, må det gå klart fram at søker opptrer på vegne av kommuner/fylkeskommuner og at disse i hovedsak vil dra nytte av tiltaket.

I proposisjonen er det en nærmere omtale av tiltakene som har mottatt finansiering over prosjektskjønnet. I 2009 er ordningen med prosjektskjønnsmidler videreført, men kriteriene for bruk og tildeling av midlene er noe endret. Det fore-

slås i St.prp. nr. 67 (2008–2009) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2009 å øke avsetningen til prosjektskjønn i 2009 innenfor bevilgningen på posten til 73 mill. kroner. Fordelingen av midlene vil bli rapportert i kommuneproposisjonen for 2011.

14.2 Komiteens merknader

Komiteen tar orienteringen fra Regjeringen til etterretning.

15. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som innebærer likebehandling av kommunene i tiltaksso-

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen i arbeidet med utgiftsutjevningen utrede og etablere en faktor som ivaretar vekstkommunenes spesielle situasjon.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen uten opphold foreslå de nødvendige lovendringene som skal til for å innføre en rett til brukerstyrt personlig assistanse for mennesker med omfattende bistandsbehov.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av dagens lovverk og oppgaver for tjenester rettet mot barn og unge med behov for pedagogisk-psykologiske tjenester, psykiatri og barnevern, og peke på aktuelle lovendringer og forslag til tiltak for en mer sammenhengende behandlingsskjede for denne målgruppen.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn oppdaterte befolkningstall for beregningen av innbyggertilskudd og utgiftsutjevning for fylkeskommunene.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 legge fram forslag om å gjeninnføre ordningen med kommunal selskapskatt og legge til grunn et selskapskattøre på 4,25 pst.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:*Forslag 7*

Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med KS utarbeide et forslag til en flerårig plan for kommuneøkonomien, der økonomi og tjenestetilbudet til innbyggerne blir mer forutsigbart.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 foreslå justering av småkommunetilskuddet til også å gjelde kommuner over 3 200 innbyggere som ikke har fast vegforbindelse til nabokommuner.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:*Forslag 9*

Stortinget godkjenner ikke overføring av øvrige riksveier og riksveiferjer til fylkeskommunene og til Oslo kommune. Stortinget ber Regjeringen gjennomføre nødvendige tiltak for å reversere gjennomførte tiltak og stoppe planlagte tiltak knyttet til forvaltningsreformen innenfor samferdselssektoren.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen iverksette en informasjonskampanje overfor kommunene som forteller om mulighetene knyttet til utfordringsrett.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med tilskuddsordning for bygging av omsorgsboliger, legge til rette for nødvendig teknologisk infrastruktur til å kunne ta i bruk teknologiske løsninger i fremtiden.

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:*Forslag 12*

Stortinget ber Regjeringen sikre nødvendig lokal sammenheng mellom finansieringsgrunnlaget, næringsutviklingen og tjenesteproduksjonen i kommunesektoren. I statsbudsjettet for 2010 må derfor skatteinntektene som andel av samlede inntekter ligge på om lag 50 pst., og Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til kommunalt skattøre som ivaretar denne målsettingen.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen se på situasjonen til kommuner uten fastlandsforbindelse når nye kostnadsnøkler for utgiftsutjevning blir lagt frem for 2011. Dagens inntektssystem fanger ikke opp at en hel kommune ikke er landfast, mens det at deler av en

kommune ikke er landfast blir ivare tatt gjennom de 3 reiseavstandskriteriene.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 14*

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å gjennomføre en gradvis reduksjon av innslagspunktet for ressurskrevende tjenester ned mot 400 000 kroner.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2010 legge til grunn en styrking av kommunesektoren med 7,5 mrd. kroner i forhold for statsbudsjettet for 2009.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen avvikle dagens ramrefinansieringssystem og erstatte dette med et nytt system for direkte statlig stykkprisfinansiering av grunnleggende velferdstjenester som helse, omsorg, grunnskole, videregående utdanning samt sosiale tjenester.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å avvikle kommunal eiendomsskatt.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen om å fremme forslag til lov som gir de pleietrengende lovfestet rett til få dekket grunnleggende behov – uavhengig av hvor i landet de bor – innen 1. januar 2010.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen om at det, med hjemmel i ny lov, utarbeides en ny kvalitetsforskrift hvor grunnleggende behov blir klart og tydelig definert.

Forslag 20

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2010, fremme forslag om å øke tilskuddet og rammen til bygging av nye sykehjemsplasser, slik at det blir mulig å bygge minst 2 500 sykehjemsplasser i 2010.

Forslag fra Høyre og Venstre:*Forslag 21*

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 legge fram forslag om å øke den symmetriske inntekstutjevningen til 55 pst.

Forslag fra Venstre:*Forslag 22*

Stortinget ber Regjeringen nedsette et utvalg for å gjennomgå dagens grunnrentebeskatning (naturressursskatt) i forbindelse med komplementeringen av nytt inntektssystem i 2011.

16. KOMITEENS TILRÅDING

K o m i t e e n har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget gir Kommunal- og regionaldepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 2 091 mill. kroner for 2010. Beløpet foreslås bevilget over kap. 571 Rammetilskudd til kommunene og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommunene.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 11. juni 2009

Tore Hagebakken

leder

Anna Ceselie Brustad Moe

ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til komiteen, datert 26. mai 2009

Kommuneproposisjonen 2010 – jf. fylkesfordeling av investeringsmidlar samferdsel

Eg viser til omtale i St.prp. nr. 68 (2008-2009) *Kommuneproposisjonen 2010* kapittel 6.2.9, s. 45, av fylkesvis fordeling av midlar til investeringar som vert foreslått overføre til fylkeskommunane i samband med forvaltningsreforma der det heiter:

"Investeringsmidlene vil bli fordelt på grunnlag av vegstandard, veglengde, befolkning og bindinger. Turistveger holdes utenom. Midler til programmet

Nasjonale turistveger vil derfor fortsatt bli bevilget over Samferdselsdepartementets budsjett."

Eg ynskjer å gjera Stortinget merksam på at det ved en feil ikkje er omtala at Samferdselsdepartementet skjønsmessig har fordelt om lag 200 mill. kroner av investeringsmidlane. Dette er gjort for å justera fordelinga for særskilte høve som ikkje vert fanga opp av vegstandard, veglengde, befolkning og bindingar som kriterium for fordeling.

Vedlegg 2

Brev fra Samferdselsdepartementet v/statsråden til komiteen, datert 10. juni 2009

Kommuneproposisjonen 2010 – Spørsmål til St.prp. nr. 68 (2008-2009)

Jeg viser til e-post av 9.6.09 fra Anna Cecelie Brustad Moe med følgende spørsmål:

"Som saksordfører har jeg spørsmål til Samferdselsministeren angående fylkesfordelingen, og fordeling mellom stat og fylker, av ferjemidlene omtalt i proposisjonen.

Utgjør dette et endelig opplegg eller kan det bli endringer gjennom prosessen frem mot reformens ikrafttredelse?"

Svar:

Jeg regner med at det vil bli endringer i fylkesfordelingen, og fordeling mellom stat og fylker, av ferjemidlene omtalt i kommuneproposisjonen, i prosessen frem mot reformens ikrafttredelse. Jeg vil komme nærmere tilbake til dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2010 til høsten.

